DREPTURILE SOCIALE
Tratate europene

INSTITUTUL ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI

București, 2009

Coordonator: ***Prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu***
Redactor de carte: ***Marius Mocanu***

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Drepturi sociale : tratate europene. - București : Editura I.R.D.O., 2009
ISBN 978-973-9316-79-8

341.24(4)
341.17(4) Consiliul...

Bucureşti, B-dul Nicolae Bălcescu, nr. 21, etaj 4, sector 1
Telefon: 40-21-3114921
Fax: 40-21-311 49 23
e-mail:office@irdo.ro

Cuvânt înainte

Parte integrantă a sistemului drepturilor omului, bazat pe principiul universalităţii, indivizibilităţii şi interdependenţei, drepturile sociale şi-au aflat consacrarea în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, Pactul internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale, numeroase convenţii adoptate de Adunarea Generală a ONU şi de către Organizaţia Internaţională a Muncii precum şi pe plan regional.

Considerate multă vreme ca drepturi „de viteza a doua" sau desconsiderate în practică, implementate cu parcimonie şi în mod parţial, insuficient susţinute prin măsuri active, coerente, de garantare a exercitării lor, drepturile sociale revin în centrul atenţiei în perioade economice nefaste, cum este cea a crizei globale pe care o parcurgem acum.

În special în condiţiile crizei, devine evident că între drepturile înscrise în Declaraţia Universală şi tratatele internaţionale, pe lângă drepturile civile şi politice, câteva sunt cruciale şi anume dreptul la securitate socială, dreptul la sănătate şi educaţie, dreptul la protecţia socială şi la îngrijire.

Ne îndreptăm spre o Europă socială? O examinare a evoluţiilor pe acest plan inspiră un răspuns afirmativ.

Europa socială, ce se edifică pas cu pas, într-un proces îndelungat, dar accelerat în ultima vreme, va trebui să răspundă aşteptărilor, sporite, ale cetăţenilor din toate statele membre ale Consiliului Europei, după cum fiecare stat are propria sa responsabilitate, o responsabilitate majoră în realizarea acestui deziderat comun.

Drepturile sociale reprezintă, ca şi drepturile civile şi politice, drepturi fundamentale ale omului. Consiliul Europei, organizaţie paneuropeană, propune efectiv tuturor statelor de pe continent

măsurile indispensabile în vederea consolidări coeziunii sociale în Europa, ca factor al stabilităţii democratice.

Respectarea drepturilor omului nu poate coexista cu sărăcia, cu discriminarea în societate şi la locul de muncă, cu lipsa locuinţelor, a securităţii sociale şi asistenţei medicale.

În timp ce Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, adoptată la 4 noiembrie 1950 şi intrată în vigoare la 3 septembrie 1953 şi protocoalele sale adiţionale garantează drepturile civile şi politice, Carta Socială Europeană, deschisă spre semnare la 18 octombrie 1961 şi intrată în vigoare la 26 februarie 1965, venea să reglementeze drepturile din domeniul economic şi social.

Este vorba despre „un evantai" de nouăsprezece drepturi fundamentale ale căror norme privesc protecţia muncii, protecţia socială şi protecţia unor categorii de persoane, la care s-au adăugat, prin Protocolul adiţional din 1988, încă patru drepturi.

De asemenea, în timp, controlul asupra respectării angajamentelor asumate de Statele părţi s-a întărit prin Protocolul adiţional din 1991, care a adus modificări de procedură, precum şi prin prevederile Protocolului din 1995 referitoare la instituirea unui sistem de reclamaţii colective.

Reflectând evoluţiile produse în timpul scurs de la adoptarea Cartei din 1961, Carta Socială Europeană revizuită, deschisă spre semnare la 3 mai 1996, a lărgit, totodată, perspectiva în materia drepturilor economice şi sociale. Acest instrument al Consiliului Europei amendează şi completează lista drepturilor consacrate cuprinzând într-un instrument unic drepturile prevăzute în documentele precedente, precum şi alte opt noi drepturi.

România şi-a depus semnătura pe noul tratat cu prilejul Colocviului referitor la „Carta Socială a Secolului XXI", desfăşurat la Strasbourg între 14 şi 16 mai 1997, şi l-a ratificat în 5 mai 1999. Întrunind numărul necesar de ratificări, trei, Carta a intrat în vigoare la 1 iulie 1999.

Prin Carta socială revizuită aria drepturilor ce trebuie asigurate, respectate şi garantate este îmbogăţită prin includerea unor noi prevederi referitoare la drepturi ce privesc, între altele, condiţiile de muncă echitabile, securitatea şi igiena muncii, protecţia copiilor şi adolescenţilor, formarea profesională, protecţia mamelor aflate în

activitate, integrarea profesională, integrarea socială a persoanelor handicapate, protecţia în caz de şomaj, demnitatea muncii, procedurile în caz de concedieri colective.

Unul dintre noile drepturi pe care le garantează este dreptul la demnitate în muncă. Mai mult, Carta socială revizuită este primul tratat internaţional care consacră dreptul la protecţia împotriva sărăciei şi a excluderii sociale, două atingeri majore aduse demnităţii umane. Se remarcă, astfel, pentru prima dată printr-un document internaţional, legătura dintre social şi demnitate.

În prefaţa unei lucrări publicate de IRDO, în 1999, pe tema Cartei Sociale, Pierre-Henri Imbert, în calitatea sa de director al Direcţiei Drepturilor Omului a Consiliului Europei, atrăgea atenţia asupra faptului că: „Unii folosesc pretextul mondializării economiei şi al tendinţei actuale de înlăturare a reglementărilor pentru a invoca o pretinsă contradicţie între drepturile sociale şi economia de piaţă sau o necesară subordonare a drepturilor sociale faţă de legile economice". Or, „socialul este o componentă necesară a creşterii economice şi a dezvoltării, precum şi unul dintre fundamentale democraţiei. Carta socială, soclu minim de recunoaştere şi de salvgardare a drepturilor fundamentale, nu poate fi, prin urmare, un obstacol în calea dezvoltării sau a economiei de piaţă, din moment ce ea are tangenţă cu ceea ce este fundamental, iar Europa drepturilor omului va fi incompletă fără această dimensiune socială".

În ansamblul reglementărilor în materie, un loc distinct îl ocupă Codul European de Securitate Socială, adoptat la Strasbourg la 16 aprilie 1964 şi intrat în vigoare la 17 martie 1968. Codul defineşte normele europene de securitate socială şi stabileşte condiţiile de acordare a indemnizaţiilor, precum şi valorile minime de protecţie pe care statele trebuie să le asigure în nouă domenii de securitate socială.

Tratatele cu privire la drepturile sociale ale Consiliului Europei cuprind, cum este lesne de observat, prevederi care interesează şi trebuie să intereseze în cel mai înalt grad pe membrii societăţii româneşti actuale, pe oamenii politici confruntaţi, din unghiuri diferite, cu procese şi fenomene sociale ale căror efecte negative se manifestă uneori acut în perioada pe care o parcurgem, în special în condiţiile crizei mondiale.

Cu această convingere, Institutul Român pentru Drepturile Omului publică prezenta culegere de tratate europene consacrate socialului, cu prilejul celei de a şaizecea aniversări a Consiliului Europei şi al împlinirii a zece ani de la ratificarea de către ţara noastră a Cartei sociale revizuite, punând astfel la dispoziţia responsabililor în materia politicilor sociale, membrilor legislativului şi executivului, ai puterii judecătoreşti, dar şi tuturor titularilor de drepturi sociale un instrument de lucru şi, respectiv, o sursă de informare exactă şi uşor accesibilă.

Prof. univ. dr. **Irina Moroianu Zlătescu**
Directorul Institutului Român pentru Drepturile Omului

Seria Tratatelor europene nr. 35

CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ*

PREAMBUL

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Considerând că obiectivul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi cu scopul de a proteja şi promova idealurile şi principiile care sunt patrimoniul lor comun şi de a favoriza progresul lor economic şi social, în special prin apărarea şi dezvoltarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale,

Considerând că prin Convenţia europeană pentru protecţia drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, şi prin Protocolul adiţional la aceasta, semnat la Paris la 20 martie 1952, statele membre ale Consiliului Europei au convenit să asigure populaţiilor lor drepturile civile şi politice şi libertăţile specificate în aceste instrumente,

Considerând că folosinţa drepturilor sociale trebuie să fie asigurată fără discriminare de rasă, culoare, sex, religie, opinie politică, origine naţională sau socială,

Hotărâte să facă împreună orice eforturi în vederea ameliorării nivelului de viaţă şi promovării bunăstării tuturor categoriilor de populaţii ale lor, atât rurale cât şi urbane, prin instituţii şi realizări corespunzătoare,

Au convenit asupra celor ce urmează:

PARTEA I

Părţile contractante recunosc ca obiectiv al politicii lor, a cărui realizare o vor urmări prin toate mijloacele utile pe plan naţional şi

* Adoptată la Torino în 18 octombrie 1961. A intrat în vigoare la 26 februarie 1965. România a semnat Carta la 4 octombrie 1994.

internaţional, atingerea condiţiilor specifice pentru asigurarea exercitării efective a următoarelor drepturi şi principii:

1. Orice persoană trebuie să aibă posibilitatea de a-şi câştiga existenţa printr-o muncă liber întreprinsă.

2. Toţi lucrătorii au dreptul la condiţii de muncă echitabile.

3. Toţi lucrătorii au dreptul la securitate şi igienă în muncă.

4. Toţi lucrătorii au dreptul la o salarizare echitabilă care să le asigure lor, precum şi familiilor lor un nivel de trai satisfăcător.

5. Toţi lucrătorii şi patronii au dreptul de a se asocia liber în organizaţii naţionale sau internaţionale pentru protecţia intereselor lor economice şi sociale.

6. Toţi lucrătorii şi patronii au dreptul de a negocia colectiv.

7. Copiii şi tinerii au dreptul la protecţie specială împotriva pericolelor fizice şi morale la care sunt expuşi.

8. Lucrătoarele, în caz de maternitate, şi celelalte lucrătoare în muncă, în cazuri apropiate, au dreptul la o protecţie specială.

9. Orice persoană are dreptul la mijloace corespunzătoare de orientare profesională, în vederea sprijinirii sale în alegerea unei profesii adecvate intereselor şi aptitudinilor sale profesionale.

10. Orice persoană are dreptul la mijloace corespunzătoare de formare profesională.

11. Orice persoană are dreptul de a beneficia de toate măsurile care îi permit să se bucure de cea mai bună stare de sănătate pe care o poate atinge.

12. Toţi lucrătorii şi persoanele aflate în întreţinerea acestora au dreptul la securitate socială.

13. Orice persoană lipsită de resurse suficiente are dreptul la asistenţă socială şi medicală.

14. Orice persoană are dreptul de a beneficia de servicii sociale calificate.

15. Orice persoană invalidă are dreptul la formare profesională şi la readaptare profesională şi socială, oricare ar fi originea şi natura invalidităţii sale.

16. Familia, în calitate de celulă fundamentală a societăţii, are dreptul la o protecţie socială, juridică şi economică corespunzătoare, în vederea asigurării deplinei sale dezvoltări.

17. Mama şi copilul, independent de situaţia matrimonială şi de raporturile familiale, au dreptul la o protecţie socială şi economică corespunzătoare.

18. Cetăţenii uneia dintre părţile contractante au dreptul de a exercita orice activitate lucrativă pe teritoriul unei alte părţi contractante, în condiţii de egalitate cu cetăţenii acesteia din urmă, sub rezerva restricţiilor motivate de raţiuni serioase cu caracter economic sau social.

19. Lucrătorii migranţi, cetăţeni ai uneia dintre părţile contractante, şi familiile lor au dreptul la protecţie şi asistenţă pe teritoriul oricărei alte părţi contractante.

PARTEA a II-a

Părţile contractante se angajează să se considere legate, conform dispoziţiilor Părţii a III-a, de obligaţiile ce rezultă din articolele şi paragrafele următoare:

ARTICOLUL 1

Dreptul la muncă

În vederea exercitării efective a dreptului la muncă, părţile contractante se angajează:

1. să recunoască drept unul dintre principalele obiective şi responsabilităţi realizarea şi menţinerea celui mai ridicat şi stabil nivel posibil de ocupare a forţei de muncă, în vederea realizării unei ocupări depline;
2. să protejeze de o manieră eficientă dreptul lucrătorului de a-şi câştiga existenţa printr-o muncă liber întreprinsă;
3. să stabilească sau să menţină servicii gratuite de angajare pentru toţi lucrătorii;
4. să asigure sau să favorizeze o orientare, formare şi readaptare profesională corespunzătoare.

ARTICOLUL 2

Dreptul la condiţii de muncă echitabile

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiţii de muncă echitabile, părţile contractante se angajează:

1. să fixeze o durată rezonabilă a muncii zilnice şi săptămânale, săptămâna de lucru trebuind să fie redusă treptat, în măsura în care o permit creşterea productivităţii şi ceilalţi factori relevanţi;
2. să prevadă zile de sărbătoare plătite;

3. să asigure acordarea unui concediu anual plătit de minimum 2 săptămâni;

4. să asigure lucrătorilor angajaţi în ocupaţii periculoase sau insalubre fie o reducere a duratei muncii, fie concedii suplimentare plătite;

5. să asigure un repaus suplimentar care să coincidă, în măsura în care este posibil, cu ziua săptămânii recunoscută ca zi de repaus prin tradiţia sau obiceiurile ţării ori ale regiunii.

ARTICOLUL 3

Dreptul la securitate şi la igienă în muncă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la securitate şi la igienă în muncă, părţile contractante se angajează:

1. să emită regulamente de securitate şi igienă;

2. să asigure punerea în practică a măsurilor de control al aplicării acestor regulamente;

3. să consulte, când este cazul, organizaţiile patronilor şi lucrătorilor asupra măsurilor ce tind să amelioreze securitatea şi igiena muncii.

ARTICOLUL 4

Dreptul la o salarizare echitabilă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la o salarizare echitabilă, părţile contractante se angajează:

1. să recunoască dreptul lucrătorilor la o salarizare suficientă, care să le asigure acestora, precum şi familiilor lor un nivel de trai decent;

2. să recunoască dreptul lucrătorilor la o rată majorată a salarizării pentru orele suplimentare de muncă, cu excepţia unor cazuri speciale;

3. să recunoască dreptul lucrătorilor şi al lucrătoarelor la salarizare egală pentru muncă de valoare egală;

4. să recunoască dreptul tuturor lucrătorilor la o perioadă de preaviz rezonabilă, în cazul încetării angajării;

5. să nu autorizeze reţinerile din salarii decât în condiţiile şi în limitele prescrise de legislaţia sau de reglementarea naţională ori fixate prin convenţii colective sau prin sentinţe de arbitraj.

Exercitarea acestor drepturi trebuie să fie asigurată fie prin intermediul convenţiilor colective încheiate în mod liber, fie prin metodele legale de fixare a salariilor, fie prin orice altă modalitate adecvată condiţiilor naţionale.

ARTICOLUL 5

Dreptul sindical

În vederea garantării sau promovării libertăţii lucrătorilor şi a patronilor de a constitui organizaţii locale, naţionale sau internaţionale pentru protecţia intereselor lor economice şi sociale şi de a adera la aceste organizaţii, părţile contractante se angajează ca legislaţia naţională să nu aducă atingere şi să nu fie aplicată de o manieră care să aducă atingere acestei libertăţi. Măsura în care garanţiile prevăzute în prezentul articol se vor aplica poliţiei va fi determinată prin legislaţia sau prin reglementarea naţională. Principiul aplicării acestor garanţii membrilor forţelor armate şi măsura în care ele se vor aplica acestei categorii de persoane sunt, de asemenea, determinate prin legislaţia sau prin reglementarea naţională.

ARTICOLUL 6

Dreptul de negociere colectivă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului de negociere colectivă, părţile contractante se angajează:

1. să favorizeze consultarea paritară între lucrători şi patroni;

2. să promoveze, atunci când este necesar şi util, instituirea procedurilor de negociere voluntară între patroni sau organizaţiile patronale, pe de o parte, şi organizaţiile lucrătorilor, pe de altă parte, în vederea reglementării condiţiilor de angajare prin intermediul convenţiilor colective;

3. să favorizeze instituirea şi utilizarea procedurilor adecvate de conciliere şi arbitraj voluntar pentru reglementarea conflictelor de muncă; şi recunosc:

4. dreptul lucrătorilor şi al patronilor la acţiuni colective, în caz de conflict de interese, inclusiv dreptul la grevă, sub rezerva obligaţiilor care ar putea rezulta din convenţiile colective în vigoare.

ARTICOLUL 7

Dreptul copiilor şi al tinerilor la protecţie

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor şi al tinerilor la protecţie, părţile contractante se angajează:

1. să fixeze la 15 ani vârsta minimă de angajare, fiind totuşi admise derogări pentru copiii angajaţi în munci uşoare, determinate, care nu riscă să aducă atingere sănătăţii, moralităţii sau educaţiei acestora;

2. să fixeze o vârstă minimă mai ridicată de angajare pentru anumite ocupaţii determinate, considerate periculoase sau insalubre;

3. să interzică angajarea copiilor, care sunt încă supuşi instrucţiei obligatorii, în munci care îi privează de beneficiul deplin al acestei instrucţii;

4. să limiteze durata muncii lucrătorilor sub 16 ani, pentru ca aceasta să corespundă exigenţelor dezvoltării lor şi, mai ales, nevoilor lor de formare profesională;

5. să recunoască dreptul tinerilor lucrători şi ucenici la o salarizare echitabilă sau la o alocaţie corespunzătoare;

6. să prevadă ca orele pe care tinerii le consacră formării profesionale pe durata timpului normal de muncă, cu consimţământul patronului, să fie considerate ca fiind incluse în ziua de muncă;

7. să fixeze la trei săptămâni cel puţin durata concediilor anuale plătite ale lucrătorilor sub 18 ani;

8. să interzică angajarea lucrătorilor sub 18 ani în munci de noapte, cu excepţia anumitor locuri de muncă determinate prin legislaţia sau prin reglementarea naţională;

9. să prevadă ca lucrătorii sub 18 ani, angajaţi în locuri de muncă determinate prin legislaţia sau prin reglementarea naţională, să fie supuşi unui control medical periodic;

10. să asigure o protecţie specială împotriva riscurilor fizice şi morale la care copiii şi tinerii sunt expuşi şi, în special, împotriva riscurilor care rezultă, într-o manieră directă sau indirectă, din munca lor.

ARTICOLUL 8

Dreptul lucrătoarelor la protecţie

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătoarelor la protecţie, părţile contractante se angajează:

1. să asigure femeilor, înainte şi după naştere, un repaus cu o durată totală de cel puţin 12 săptămâni, fie prin concediu plătit, fie

prin prestaţii adecvate de securitate socială sau prin prestaţii din fonduri publice;

2. să considere ilegal ca un patron să anunţe concedierea unei femei în timpul cât aceasta se află în concediu de maternitate sau la o astfel de dată încât termenul de preaviz să expire în cursul acestei perioade;

3. să asigure mamelor care îşi alăptează copiii pauze suficiente în acest scop;

4. a) să reglementeze folosirea mâinii de lucru feminine pentru munca de noapte în întreprinderile industriale;

b) să interzică orice folosire a forţei de muncă feminine la lucrări subterane în mine şi, dacă este cazul, la orice lucrări care nu convin acestei forţe de muncă din cauza caracterului lor periculos, insalubru sau greu.

ARTICOLUL 9

Dreptul la orientare profesională

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la orientare profesională, părţile contractante se angajează să asigure sau să promoveze, în funcţie de necesităţi, un serviciu care va sprijini toate persoanele, inclusiv cele handicapate, să rezolve problemele referitoare la alegerea unei profesii sau la avansarea profesională, ţinând seama de caracteristicile individului şi de legătura dintre acestea şi posibilităţile pieţei muncii; acest sprijin trebuie să fie asigurat gratuit atât tinerilor, inclusiv copiilor de vârstă şcolară, cât şi adulţilor.

ARTICOLUL 10

Dreptul la formare profesională

În vederea exercitării efective a dreptului la formare profesională, părţile contractante se angajează:

1. să asigure sau să favorizeze, în funcţie de necesităţi, formarea tehnică şi profesională a tuturor persoanelor, inclusiv a celor handicapate, în consultare cu organizaţiile profesionale ale lucrătorilor şi patronilor, şi să acorde mijloacele care să permită accesul la învăţământul tehnic superior şi la învăţământul universitar numai în conformitate cu criteriul aptitudinii individuale;

2. să asigure sau să favorizeze un sistem de ucenicie şi alte sisteme de formare a tinerilor la locurile de muncă;

3. să asigure sau să favorizeze, în funcţie de necesităţi:

a) măsuri corespunzătoare şi uşor accesibile, în vederea formării lucrătorilor adulţi;

b) măsuri speciale în vederea recalificării profesionale a lucrătorilor adulţi, necesare ca urmare a evoluţiei tehnice sau a unei noi orientări a pieţei muncii;

4. să încurajeze deplina utilizare a mijloacelor prevăzute prin măsuri corespunzătoare, cum ar fi:

a) reducerea sau desfiinţarea tuturor taxelor şi cheltuielilor;

b) acordarea unei asistenţe financiare în cazurile adecvate;

c) includerea în programul normal de lucru a timpului consacrat cursurilor suplimentare de formare, urmate de un lucrător pe durata angajării, la cererea patronului său;

d) garantarea, printr-un control corespunzător, în consultare cu organizaţiile profesionale ale lucrătorilor şi patronilor, a eficienţei sistemului de ucenicie şi a oricărui alt sistem de formare pentru tinerii lucrători şi, la modul general, a unei protecţii adecvate a tinerilor lucrători.

ARTICOLUL 11

Dreptul la protecţia sănătăţii

În vederea exercitării efective a dreptului la protecţia sănătăţii, părţile contractante se angajează să ia fie direct, fie în cooperare cu organizaţiile publice şi private măsuri corespunzătoare, care vizează, în special:

1. să elimine, în măsura în care este posibil, cauzele unei sănătăţi deficitare;

2. să prevadă servicii de consultare şi de educare în ceea ce priveşte ameliorarea sănătăţii şi dezvoltarea simţului responsabilităţii individuale în materie de sănătate;

3. să prevină, în măsura în care este posibil, bolile epidemice, endemice şi alte boli.

ARTICOLUL 12

Dreptul la securitate socială

În vederea exercitării efective a dreptului la securitate socială, părţile contractante se angajează:

1. să stabilească sau să menţină un regim de securitate socială;

2. să menţină regimul de securitate socială la un nivel satisfăcător cel puţin egal celui necesar pentru ratificarea Convenţiei Internaţionale a Muncii (nr. 102) privind normele minime de securitate socială;

3. să depună eforturi pentru a aduce treptat regimul de securitate socială la un nivel mai ridicat;

4. să ia măsuri, prin încheierea de acorduri bilaterale sau multilaterale corespunzătoare sau prin alte mijloace şi sub rezerva condiţiilor stipulate în aceste acorduri, pentru a asigura:

a) egalitatea de tratament între cetăţenii fiecărei părţi şi cetăţenii celorlalte părţi contractante, în ceea ce priveşte drepturile de securitate socială, inclusiv păstrarea avantajelor acordate de legislaţiile de securitate socială, indiferent de deplasările pe care persoanele protejate le-ar putea efectua între teritoriile părţilor contractante;

b) acordarea, menţinerea şi restabilirea drepturilor de securitate socială prin mijloace precum totalizarea perioadelor de asigurare sau de angajare, îndeplinite conform legislaţiei fiecăreia dintre părţile contractante.

ARTICOLUL 13

Dreptul la asistenţă socială şi medicală

În vederea exercitării efective a dreptului la asistenţă socială şi medicală, părţile contractante se angajează:

1. să vegheze ca orice persoană care nu dispune de resurse suficiente şi care nu este în măsură să şi le procure prin propriile mijloace sau să le primească dintr-o altă sursă, în special prin prestaţii rezultate dintr-un regim de securitate socială, să poată beneficia de o asistenţă corespunzătoare şi, în caz de boală, de îngrijirile impuse de starea sa;

2. să vegheze ca persoanele care beneficiază de o astfel de asistenţă să nu sufere, din acest motiv, o reducere a drepturilor lor politice sau sociale;

3. să prevadă ca fiecare să poată obţine, prin servicii competente cu caracter public sau privat, orice sfat şi orice ajutor personal, necesare pentru a preveni, a îndepărta sau a atenua starea de nevoie de ordin personal şi de ordin familial;

4. să aplice dispoziţiile paragrafelor 1, 2 şi 3 ale prezentului articol, în condiţii de egalitate cu propriii cetăţeni, cetăţenilor celorlalte părţi contractante care se află în mod legal pe teritoriul acestora, în conformitate cu obligaţiile pe care părţile şi le asumă în virtutea Convenţiei europene de asistenţă socială şi medicală, semnată la Paris la 11 decembrie 1953.

ARTICOLUL 14

Dreptul de a beneficia de servicii sociale

În vederea exercitării efective a dreptului de a beneficia de servicii sociale, părţile contractante se angajează:

1. să încurajeze sau să organizeze serviciile care utilizează metode specifice serviciului social şi care contribuie la bunăstarea şi la dezvoltarea indivizilor şi a grupurilor în cadrul comunităţii, precum şi la adaptarea lor la mediul social;
2. să încurajeze participarea indivizilor şi a organizaţiilor benevole sau a altor organizaţii la crearea sau la menţinerea acestor servicii.

ARTICOLUL 15

Dreptul persoanelor defavorizate fizic sau mental la formare profesională şi la readaptare profesională şi socială

În vederea garantării exercitării efective a dreptului persoanelor defavorizate fizic sau mental la formare profesională şi la readaptare profesională şi socială, părţile contractante se angajează:

1. să ia măsuri corespunzătoare pentru a pune la dispoziţia celor interesaţi mijloace de formare profesională, inclusiv, dacă este cazul, instituţii specializate cu caracter public sau privat;
2. să ia măsuri corespunzătoare pentru plasarea în serviciu a persoanelor defavorizate fizic, îndeosebi cu ajutorul serviciilor speciale de plasare, posibilităţi de angajare protejate şi măsuri care să încurajeze patronii să angajeze persoane defavorizate fizic.

ARTICOLUL 16

Dreptul familiei la protecţie socială, juridică şi economică

În vederea realizării condiţiilor de viaţă indispensabile dezvoltării familiei, celula fundamentală a societăţii, părţile contractante se

angajează să promoveze protecţia economică, juridică şi socială a vieţii de familie, în special prin intermediul prestaţiilor sociale şi familiale, al dispoziţiilor fiscale, al încurajării construcţiilor de locuinţe adaptate nevoilor familiale, al ajutoarelor pentru tinerele familii sau prin orice alte măsuri corespunzătoare.

ARTICOLUL 17

Dreptul mamei şi copilului la protecţie socială şi economică

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului mamei şi copilului la o protecţie socială şi economică, părţile contractante vor lua toate măsurile necesare şi adecvate acestui scop, inclusiv crearea sau menţinerea de instituţii sau servicii corespunzătoare.

ARTICOLUL 18

Dreptul la exercitarea unei activităţi lucrative pe teritoriul celorlalte părţi contractante

În vederea exercitării efective a dreptului la exercitarea unei activităţi lucrative pe teritoriul oricărei alte părţi contractante, părţile contractante se angajează:

1. să aplice într-un spirit liberal regulamentele existente;
2. să simplifice formalităţile în vigoare şi să reducă sau să desfiinţeze taxele consulare şi alte taxe plătibile de către lucrătorii străini sau de către patronii lor;
3. să flexibilizeze, în mod individual sau colectiv, reglementările care guvernează angajarea lucrătorilor străini; şi recunosc:
4. dreptul de ieşire al cetăţenilor lor care doresc să exercite o activitate lucrativă pe teritoriul celorlalte părţi contractante.

ARTICOLUL 19

Dreptul lucrătorilor migranţi şi al familiilor lor la protecţie şi asistenţă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranţi şi al familiilor lor la protecţie şi asistenţă pe teritoriul oricărei alte părţi contractante, părţile contractante se angajează:

1. să menţină sau să se asigure că există servicii gratuite corespunzătoare care să îi sprijine pe aceşti lucrători şi, în special, să le furnizeze informaţii exacte şi să ia toate măsurile utile, pe care le

permit legislaţia şi reglementările naţionale, împotriva oricărei propagande înşelătoare privind emigrarea şi imigrarea;

2. să adopte, în limitele jurisdicţiei lor, măsuri corespunzătoare pentru a facilita plecarea, transportul şi primirea acestor lucrători şi familiilor lor şi pentru a le asigura, în limitele jurisdicţiei lor, în timpul călătoriei, serviciile sanitare şi medicale necesare, precum şi condiţii bune de igienă;

3. să promoveze colaborarea, după caz, dintre serviciile sociale, publice sau private, din ţările de emigrare şi de imigrare;

4. să garanteze lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor, în măsura în care aceste chestiuni sunt reglementate de legislaţie sau de alte prevederi ori sunt supuse controlului autorităţilor administrative, un tratament nu mai puţin favorabil decât cel acordat cetăţenilor lor în ceea ce priveşte următoarele aspecte:

a) salarizarea şi alte condiţii de angajare şi de muncă;

b) afilierea la organizaţii sindicale şi beneficiul avantajelor oferite de convenţiile colective;

c) locuinţa;

5. să asigure lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor un tratament nu mai puţin favorabil decât cel acordat cetăţenilor lor în ceea ce priveşte impozitele, taxele şi contribuţiile aferente muncii, încasate de la lucrători;

6. să faciliteze, pe cât posibil, reîntregirea familiei lucrătorului migrant, autorizat să se stabilească pe teritoriul său;

7. să asigure lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor un tratament nu mai puţin favorabil decât cel acordat cetăţenilor lor pentru acţiunile în justiţie referitoare la chestiunile menţionate în prezentul articol;

8. să garanteze lucrătorilor care locuiesc în mod legal pe teritoriul lor că nu vor putea fi expulzaţi decât dacă ameninţă securitatea statului sau contravin ordinii publice sau bunelor moravuri;

9. să permită, în cadrul limitelor fixate de legislaţie, transferul tuturor câştigurilor şi al economiilor lucrătorilor migranţi, pe care aceştia doresc să le transfere;

10. să extindă protecţia şi asistenţa prevăzute de prezentul articol asupra lucrătorilor migranţi care lucrează pe cont propriu, dacă măsurile respective sunt aplicabile acestei categorii.

PARTEA a III-a

ARTICOLUL 20

Angajamente

1. Fiecare parte contractantă se angajează:

a) să considere Partea I din prezenta Cartă ca o declaraţie determinând obiectivele a căror realizare o va urmări prin toate mijloacele utile, conform paragrafului introductiv din partea respectivă;

b) să se considere legată de cel puţin 5 din următoarele articole ale Părţii a II-a a Cartei: art. 1, 5, 6, 12, 13, 16, şi 19;

c) să se considere legată de un număr suplimentar de articole sau de paragrafe numerotate ale Părţii a II-a a Cartei, pe care ea le va alege, cu condiţia ca numărul total de articole şi de paragrafe numerotate care o leagă să nu fie mai mic de 10 articole sau de 45 de paragrafe numerotate.

2. Articolele sau paragrafele alese conform prevederilor lit. b) şi c) ale paragrafului 1 din prezentul articol vor fi notificate Secretarului general al Consiliului Europei de către partea contractantă în momentul depunerii instrumentului său de ratificare sau de aprobare.

3. Fiecare parte contractantă va putea, în orice moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general, că se consideră legată de orice alt articol sau paragraf numerotat care figurează în Partea a II-a a Cartei şi pe care nu îl acceptase încă în conformitate cu paragraful 1 din prezentul articol. Aceste angajamente ulterioare vor fi considerate parte integrantă a ratificării sau aprobării şi vor produce aceleaşi efecte începând din a treizecea zi următoare datei notificării.

4. Secretarul general va comunica tuturor guvernelor semnatare şi Directorului general al Biroului Internaţional al Muncii orice notificare primită de el în conformitate cu prezenta parte a Cartei.

5. Fiecare parte contractantă va dispune de un sistem de inspecţie a muncii adecvat condiţiilor sale naţionale.

PARTEA a IV-a

ARTICOLUL 21

Rapoarte referitoare la dispoziţiile acceptate

Părţile contractante vor prezenta Secretarului general al Consiliului Europei, într-o formă ce va fi stabilită de Comitetul de Miniştri, un raport bienal referitor la aplicarea dispoziţiilor părţii a II – a Cartei, pe care le-au acceptat.

ARTICOLUL 22

Rapoarte referitoare la dispoziţiile care nu au fost acceptate

Părţile contractante vor prezenta Secretarului general al Consiliului Europei, la intervale corespunzătoare şi la solicitarea Comitetului de Miniştri, rapoarte referitoare la dispoziţiile Părţii a II-a a Cartei, pe care nu le-au acceptat în momentul ratificării sau al aprobării sau printr-o notificare ulterioară. Comitetul de Miniştri va stabili, la intervale regulate, dispoziţiile cu privire la care vor fi solicitate aceste rapoarte şi care va fi forma lor.

ARTICOLUL 23

Transmiterea copiilor

1. Fiecare parte contractantă va adresa copii de pe rapoartele prevăzute la articolele 21 şi 22 acelora dintre organizaţiile sale naţionale care sunt afiliate la organizaţiile internaţionale ale patronilor şi lucrătorilor care vor fi invitate, conform articolului 27 paragraful 2, să fie reprezentate la reuniunile subcomitetului Comitetului social guvernamental.

2. Părţile contractante vor transmite Secretarului general orice observaţii cu privire la rapoartele menţionate, primite din partea acestor organizaţii naţionale, dacă acestea o solicită.

ARTICOLUL 24

Examinarea rapoartelor

Rapoartele prezentate Secretarului general în aplicarea articolelor 21 şi 22 vor fi examinate de un comitet de experţi, care va fi, de

asemenea, în posesia tuturor observaţiilor transmise Secretarului general conform paragrafului 2 al articolul 23.

ARTICOLUL 25

Comitetul de experţi

1. Comitetul de experţi va fi alcătuit din cel mult 7 membri desemnaţi de Comitetul de Miniştri de pe o listă cuprinzând experţii independenţi de cea mai înaltă integritate şi de o competenţă recunoscută în domeniul problemelor sociale internaţionale, care vor fi propuşi de către părţile contractante.

2. Membrii comitetului de experţi vor fi numiţi pe o perioadă de 6 ani. Mandatul lor va putea fi reînnoit. Totuşi mandatele a 2 membri desemnaţi la prima numire vor expira la capătul unei perioade de 4 ani.

3. Membrii al căror mandat va expira la sfârşitul perioadei iniţiale de 4 ani vor fi desemnaţi prin tragere la sorţi de Comitetul de Miniştri imediat după prima numire.

4. Un membru al Comitetului de experţi, numit în locul unui membru al cărui mandat nu a expirat, îşi va încheia activitatea la terminarea mandatului predecesorului său.

ARTICOLUL 26

Participarea Organizaţiei Internaţionale a Muncii

Organizaţia Internaţională a Muncii va fi invitată să desemneze un reprezentant în vederea participării, cu titlu consultativ, la deliberările Comitetului de experţi.

ARTICOLUL 27

Subcomitetul Comitetului social guvernamental

1. Rapoartele părţilor contractante, precum şi concluziile Comitetului de experţi vor fi supuse spre examinare unui subcomitet al Comitetului social guvernamental al Consiliului Europei.

2. Acest subcomitet va fi compus din câte un reprezentant al fiecărei părţi contractante. Acesta va invita cel mult două organizaţii internaţionale ale patronilor şi cel mult două organizaţii internaţionale ale lucrătorilor să trimită observatori, cu titlu consultativ, la reuniunile sale. În plus, acesta va putea să consulte cel mult 2

reprezentanţi ai organizaţiilor internaţionale neguvernamentale care au statut consultativ pe lângă Consiliul Europei, în privinţa problemelor pentru care acestea sunt special calificate, cum ar fi, de exemplu, bunăstarea socială şi protecţia economică şi socială a familiei.

3. Subcomitetul va prezenta Comitetului de Miniştri un raport conţinând concluziile sale, la care va anexa şi raportul Comitetului de experţi.

ARTICOLUL 28

Adunarea consultativă

Secretarul general al Consiliului Europei va transmite Adunării consultative concluziile Comitetului de experţi, Adunarea consultativă va comunica Comitetului de Miniştri avizul său asupra acestor concluzii.

ARTICOLUL 29

Comitetul de Miniştri

Cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor având dreptul de a face parte din acesta, Comitetul de Miniştri va putea, pe baza raportului subcomitetului şi după consultarea Adunării consultative, să adreseze orice recomandări necesare fiecărei părţi contractante.

PARTEA a V-a

ARTICOLUL 30

Derogări în caz de război sau de pericol public

1. În caz de război sau în cazul altui pericol public care ameninţă viaţa naţiunii, orice parte contractantă poate lua măsuri care derogă de la obligaţiile prevăzute în prezenta Cartă, în stricta măsură în care situaţia o reclamă şi cu condiţia ca aceste măsuri să nu fie în contradicţie cu celelalte obligaţii decurgând din dreptul internaţional.

2. Orice parte contractantă care şi-a exercitat acest drept de derogare îl va informa, într-un interval de timp rezonabil, pe Secretarul general al Consiliului Europei despre toate măsurile luate

şi despre motivele care le-au inspirat. De asemenea, aceasta trebuie să îl informeze pe Secretarul general despre data la care aceste măsuri au încetat să fie în vigoare şi la care dispoziţiile Cartei pe care le-a acceptat sunt din nou aplicabile în întregime.

3. Secretarul general va informa celelalte părţi contractante şi pe Directorul general al Biroului Internaţional al Muncii cu toate comunicările primite conform paragrafului 2 al prezentului articol.

ARTICOLUL 31

Restricţii

1. Drepturile şi principiile enunţate în Partea I, atunci când vor fi efectiv aplicate, şi exercitarea efectivă a acestor drepturi şi principii, aşa cum este prevăzut în Partea a II-a, nu vor putea face obiectul unor restricţii sau limitări nespecificate în Părţile I şi a II-a, cu excepţia celor prescrise prin lege şi care sunt necesare într-o societate democratică pentru a garanta respectarea drepturilor şi libertăţilor altora sau pentru a proteja ordinea publică, securitatea naţională, sănătatea publică sau bunele moravuri.

2. Restricţiile permise în virtutea prezentei Carte şi obligaţiile recunoscute în aceasta nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care au fost prevăzute.

ARTICOLUL 32

Relaţii între Cartă şi dreptul intern sau acordurile internaţionale

Prevederile prezentei Carte nu vor aduce atingere dispoziţiilor dreptului intern şi ale tratatelor, convenţiilor sau acordurilor bilaterale ori multilaterale care sunt sau vor intra în vigoare şi care acordă un tratament mai favorabil persoanelor protejate.

ARTICOLUL 33

Aplicare cu ajutorul convenţiilor colective

1. În statele membre în care dispoziţiile paragrafelor 1, 2, 3, 4 şi 5 ale articolului 2, paragrafele 4, 6 şi 7 ale articolului 7 şi paragrafele 1, 2, 3 şi 4 ale articolului 10 ale Părţii a II-a a prezentei Carte decurg în mod normal din convenţii încheiate între patroni sau organizaţii de patroni şi organizaţii de lucrători, sau sunt în mod normal aplicate altfel decât pe cale legală, părţile contractante pot să ia angajamente

corespunzătoare, şi aceste angajamente vor fi considerate ca îndeplinite din momentul când aceste dispoziţii vor fi aplicate la marea majoritate a lucrătorilor interesaţi prin astfel de convenţii sau prin alte mijloace.

2. În statele membre în care aceste dispoziţii decurg, în mod normal din legislaţie, părţile contractante pot, de asemenea, să ia angajamente corespunzătoare, şi aceste angajamente vor fi considerate îndeplinite din momentul când aceste dispoziţii vor fi aplicate prin lege marii majorităţi a lucrătorilor interesaţi.

ARTICOLUL 34

Aplicare teritorială

1. Prezenta Cartă se aplică pe teritoriul metropolitan al fiecărei părţi contractante. Orice guvern semnatar poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare sau de aprobare, să precizeze, prin declaraţie adresată Secretarului general al Consiliului Europei, teritoriul care este considerat în acest scop drept teritoriul său metropolitan.

2. Orice parte contractantă poate, în momentul ratificării sau aprobării prezentei Carte, sau în orice alt moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, că prezenta Cartă se va aplica, în întregime sau în parte, acelui sau acelor teritorii metropolitane specificate în respectiva declaraţie şi cărora le asigură relaţiile internaţionale sau pentru care îşi asumă responsabilitatea internaţională. Acesta va specifica în această declaraţie articolele sau paragrafele din Partea a II-a a Cartei pe care le acceptă ca obligatorii în privinţa fiecărui teritoriu desemnat în declaraţie.

3. Carta se va aplica pe teritoriul sau pe teritoriile desemnate în declaraţia menţionată în paragraful precedent, începând din a treizecea zi următoare datei la care Secretarul general va fi primit notificarea acestei declaraţii.

4. Orice parte contractantă va putea, în orice moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, că, în ceea ce priveşte unul sau mai multe teritorii la care Carta se aplică în virtutea paragrafului 2 din prezentul articol, acceptă ca obligatoriu orice articol sau paragraf numerotat pe care nu îl acceptase încă în privinţa acestui teritoriu sau acestor teritorii.

Aceste angajamente ulterioare vor fi considerate parte integrantă a declaraţiei originale în ceea ce priveşte teritoriul respectiv şi vor produce aceleaşi efecte începând din a treizecea zi următoare datei notificării.

5. Secretarul general va comunica celorlalte guverne semnatare şi Directorului general al Biroului Internaţional al Muncii orice notificare ce îi va fi fost transmisă în virtutea prezentului articol.

ARTICOLUL 35

Semnarea, ratificarea şi intrarea în vigoare

1. Prezenta Cartă este deschisă semnării membrilor Consiliului Europei. Ea va fi ratificată sau aprobată. Instrumentele de ratificare sau aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Prezenta Cartă va intra în vigoare în a treizecea zi următoare datei depunerii celui de-al cincilea instrument de ratificare sau aprobare.

3. Pentru orice semnatar care o va ratifica ulterior, Carta va intra în vigoare în a treizecea zi următoare datei depunerii instrumentului său de ratificare sau aprobare.

4. Secretarul general va notifica tuturor membrilor Consiliului Europei şi Directorului general al Biroului Internaţional al Muncii intrarea în vigoare a Cartei, numele părţilor contractante care vor fi ratificat-o sau aprobat-o şi depunerea oricărui instrument de ratificare sau de aprobare intervenită ulterior.

ARTICOLUL 36

Amendamente

1. Orice membru al Consiliului Europei poate propune amendamente la prezenta Cartă prin comunicare adresată Secretarului general al Consiliului Europei. Secretarul general va transmite celorlalţi membri ai Consiliului Europei amendamentele astfel propuse care vor fi examinate de Comitetul de Miniştri şi supuse pentru avizare Adunării consultative. Orice amendament aprobat de Comitetul de Miniştri va intra în vigoare în a treizecea zi după ce toate părţile contractante vor fi informat pe Secretarul general de acceptarea lor. Secretarul general va notifica tuturor statelor membre ale

Consiliului Europei şi Directorului general al Biroului Internaţional al Muncii intrarea în vigoare a acestor amendamente.

ARTICOLUL 37

Denunţarea

1. Nici o parte contractantă nu poate denunţa prezenta Cartă înainte de expirarea unei perioade de 5 ani de la data la care a intrat în vigoare în ceea ce o priveşte sau înainte de expirarea oricărei alte perioade ulterioare de 2 ani şi, în toate cazurile, un preaviz de 6 luni va fi notificat Secretarului general al Consiliului Europei, care va informa în această privinţă celelalte părţi contractante şi pe Directorul general al Biroului Internaţional al Muncii. Această denunţare nu afectează validitatea Cartei faţă de celelalte părţi contractante, sub rezerva ca numărul acestora să nu fie niciodată mai mic de 5.

2. Orice parte contractantă poate, conform dispoziţiilor enunţate în paragraful precedent, să denunţe orice articol sau paragraf al Părţii a II-a din Cartă pe care l-a acceptat, sub rezerva ca numărul articolelor sau paragrafelor prin care se leagă această parte contractantă să nu fie niciodată mai mic de 10 în primul caz şi de 45 în cel de-al doilea caz şi ca acest număr de articole sau de paragrafe să continue să cuprindă articolele selectate de această parte contractantă dintre cele la care se face o referire specială în articolul 20, paragraful 1, lit. b).

3. Orice parte contractantă poate denunţa prezenta Cartă sau orice articol ori paragraf al părţii a II-a din Cartă în condiţiile prevăzute în paragraful 1 al prezentului articol, în privinţa oricărui teritoriu la care prezenta Cartă se aplică în virtutea unei declaraţii formulate în conformitate cu paragraful 2 al articolului 34.

ARTICOLUL 38

Anexă

Anexa la prezenta Cartă face parte integrantă din aceasta.

Drept pentru care, subsemnaţii, în mod corespunzător autorizaţi în acest scop, au semnat prezenta Cartă.

Întocmită la Torino, la 18 octombrie 1961, în franceză şi engleză, cele două texte egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general va comunica copii certificate conforme tuturor semnatarilor.

ANEXA la Carta socială

Câmpul de aplicare a Cartei Sociale în privinţa persoanelor protejate

1. Sub rezerva prevederilor articolului 12 paragraful 4 şi ale articolului 13 paragraful 4, persoanele vizate la articolele. 1 – 17 nu includ străinii decât în măsura în care sunt cetăţeni ai altor părţi contractante, care îşi au reşedinţa legală sau care lucrează în mod regulat pe teritoriul părţii contractante respective, fiind înţeles că articolele menţionate vor fi interpretate în lumina dispoziţiilor articolelor 18 şi 19.

Prezenta interpretare nu exclude acordarea unor drepturi similare şi altor persoane de către una din părţile contractante.

2. Fiecare parte contractantă va acorda refugiaţilor care corespund definiţiei Convenţiei de la Geneva din 28 iulie 1951 privind statutul refugiaţilor, care locuiesc legal pe teritoriul său, un tratament cât mai favorabil posibil şi, în orice caz, nu mai puţin favorabil decât cel la care aceasta s-a angajat în virtutea Convenţiei din 1951, precum şi a celorlalte acorduri internaţionale existente şi aplicabile refugiaţilor mai sus menţionaţi.

PARTEA I PARAGRAFUL 18 ŞI PARTEA a II-a

ARTICOLUL 18, paragraful 1

Se înţelege că aceste prevederi nu privesc intrarea pe teritoriul părţilor contractante şi nu aduc atingere prevederilor Convenţiei europene privind stabilirea resortisanţilor străini, semnată la Paris la 13 decembrie 1955.

PARTEA a II-a

ARTICOLUL 1, paragraful 2

Această prevedere nu trebuie să fie interpretată ca interzicând sau ca autorizând clauzele sau practicile de securitate sindicală.

ARTICOLUL 4, paragraful 4

Această prevedere va fi interpretată astfel încât să nu interzică o concediere imediată în caz de abatere gravă.

ARTICOLUL 4, paragraful 5

Se înţelege că o parte contractantă îşi poate lua angajamentul cerut în acest paragraf, dacă reţinerile din salarii sunt interzise pentru marea majoritate a lucrărilor fie prin lege, fie prin convenţii colective sau sentinţe de arbitraj, singurele excepţii fiind constituite de persoanele care nu sunt acoperite de aceste instrumente.

ARTICOLUL 6, paragraful 4

Se înţelege că fiecare parte contractantă poate, în ceea ce o priveşte, să reglementeze prin lege exercitarea dreptului la grevă, cu condiţia ca orice altă restricţie eventuală a acestui drept să poată fi justificată în conformitate cu prevederile articolului 31

ARTICOLUL 7, paragraful 8

Se înţelege că o parte contractantă va îndeplini angajamentul cerut în acest paragraf, dacă se conformează spiritului acestui angajament, prevăzând prin legislaţia proprie ca marea majoritate a persoanelor în vârstă de până la 18 ani să nu fie angajată în munci de noapte.

ARTICOLUL 12, paragraful 4

Expresia *şi sub rezerva condiţiilor stipulate în aceste acorduri*, care figurează în introducerea acestui paragraf, este considerată ca având semnificaţia că, referitor la prestaţiile care există independent de sistemul contributiv, o parte contractantă poate cere realizarea unei perioade de şedere determinate înainte de acordarea acestor prestaţii cetăţenilor altor părţi contractante.

ARTICOLUL 13, paragraful 4

Guvernele care nu sunt părţi la Convenţia europeană de asistenţă socială şi medicală pot să ratifice Carta socială în ceea ce priveşte acest paragraf, sub rezerva acordării cetăţenilor altor părţi contractante a unui tratament conform prevederilor Convenţiei menţionate.

ARTICOLUL 19, paragraful 6

În scopul aplicării prezentei dispoziţii, prin *familie a lucrătorului migrant* se înţelege cel puţin soţia lucrătorului şi copiii mai mici de 21 de ani care sunt în întreţinerea sa.

PARTEA a III-a

Se înţelege că prezenta Cartă conţine angajamente juridice cu caracter internaţional, a căror aplicare este supusă numai controlului prevăzut în Partea a IV-a.

ARTICOLUL 20, paragraful 1

Se înţelege că *paragrafele numerotate* pot cuprinde articole care nu conţin decât un singur paragraf.

PARTEA a V-a

ARTICOLUL 30

Expresia *în caz de război* sau *în cazul altui pericol public* va fi interpretată astfel încât să acopere şi ameninţarea de război.

PROTOCOL ADIŢIONAL LA CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ*

Strasbourg, 5.V.1988

Preambul

Statele membre ale Consiliului Europei semnatare ale acestui document,

Hotărâte să ia noi măsuri în vederea extinderii protecţiei drepturilor sociale şi economice garantate de Carta Socială Europeană, deschisă spre semnare la Torino la 18 octombrie 1961 (numită în continuare "Carta"),

Au căzut de acord asupra următoarelor:

Partea I

Părţile acceptă ca obiectiv al politicii lor de urmărit prin toate mijloacele corespunzătoare, având caracter atât naţional cât şi internaţional, atingerea condiţiilor prin care următoarele drepturi şi principii pot fi realizate în mod efectiv:

1 Toţi lucrătorii au dreptul la şanse egale şi la tratament egal în problema angajării în muncă şi a ocupaţiei fără discriminare pe motiv de sex.

2 Lucrătorii au dreptul de a fi informaţi şi de a fi consultaţi în cadrul întreprinderii.

3 Lucrătorii au dreptul de a lua parte la stabilirea şi îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi a mediului de muncă din întreprindere.

4 Fiecare persoană vârstnică are dreptul la protecţie socială.

---

* Protocolul a intrat în vigoare la 4 septembrie 1992.

13 state au ratificat documentul până la data de 26 octombrie 2008.

Partea a II-a

Părţile se angajează, aşa cum se prevede în Partea a III-a, să se considere sub incidenţa obligaţiilor înscrise în următoarele articole:

Articolul 1 – Dreptul la şanse egale şi la tratament egal în problema angajării în muncă şi a ocupaţiei fără discriminare pe bază de sex

1 În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la şanse egale şi la tratament egal în problema angajării în muncă şi a ocupaţiei fără discriminare pe bază de sex, Părţile se angajează să recunoască acest drept şi să ia măsuri corespunzătoare pentru a asigura sau a promova aplicarea sa în următoarele domenii:

– acces la locuri de muncă, protecţie împotriva concedierii şi reinserţie profesională;

– orientare, formare, reciclare şi readaptare profesională;

– stabilirea condiţiilor de angajare şi de muncă inclusiv a remuneraţiei;

– înaintarea în carieră inclusiv prin promovare.

2 Prevederile referitoare la protecţia femeilor, îndeosebi în privinţa sarcinii, lăuziei şi perioadei postnatale, nu se vor considera a fi discriminare în termenii alineatului 1 al prezentului articol.

3 Alineatul 1 al prezentului articol nu va împiedica adoptarea de măsuri specifice menite să înlăture inegalităţile *de facto*.

4 Acele activităţi profesionale care, prin însăşi natura lor sau prin contextul în care sunt desfăşurate, pot fi încredinţate numai persoanelor de un anume sex pot fi excluse din sfera de cuprindere a prezentului articol sau a unora dintre prevederile sale.

Articolul 2 – Dreptul la informare şi consultare

1 În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor de a fi informaţi şi consultaţi în cadrul întreprinderii, Părţile se angajează să adopte sau să încurajeze măsuri care să permită

lucrătorilor sau reprezentanţilor lor, în conformitate cu legislaţia şi practica naţională:

a să fie informaţi cu regularitate sau la momentul corespunzător şi în mod inteligibil cu privire la situaţia economică şi financiară a întreprinderii ai cărei angajaţi sunt, înţelegându-se că dezvăluirea anumitor informaţii care ar putea aduce prejudicii întreprinderii poate fi refuzată sau supusă clauzei de confidenţialitate; şi

b să fie consultaţi în timp util cu privire la deciziile propuse care ar putea afecta substanţial interesele lucrătorilor, îndeosebi acele decizii care ar putea avea un impact important asupra situaţiei ocupării locurilor de muncă în cadrul întreprinderii.

2 Părţile pot exclude din sfera de aplicare a alineatului 1 al prezentului articol acele întreprinderi care angajează mai puţin de un anumit număr de lucrători ce se va stabili prin legislaţia sau practica naţională.

Articolul 3 – Dreptul de a lua parte la stabilirea şi la îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi a mediului de muncă

1 În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor de a lua parte la stabilirea şi la îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi a mediului de muncă din cadrul întreprinderii, Părţile se angajează să adopte sau să încurajeze măsuri care să permită lucrătorilor sau reprezentanţilor lor, în conformitate cu legislaţia şi practica naţională, să contribuie:

a la stabilirea şi îmbunătăţirea condiţiilor de muncă, organizării muncii şi a mediului de muncă;

b la protecţia sănătăţii şi a securităţii în cadrul întreprinderii;

c la organizarea serviciilor şi facilitaţilor sociale şi socio-culturale din cadrul întreprinderii;

d la supravegherea respectării regulamentelor aferente acestor probleme.

2 Părţile pot exclude din sfera de aplicare a alineatului 1 al prezentului articol acele întreprinderi care angajează mai puţin de un anumit număr de lucrători ce se va stabili prin legislaţia sau practica naţională.

Articolul 4 – Dreptul persoanelor vârstnice la protecţie socială

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului persoanelor vârstnice la protecţie socială, Părţile se angajează să adopte sau să încurajeze, fie direct fie în cooperare cu organizaţii publice sau private, măsuri corespunzătoare menite îndeosebi:

1 să permită persoanelor vârstnice să rămână membrii cu drepturi depline ai societăţii pe cât mai mult posibil, prin:

a resurse adecvate care să le permită să ducă un trai decent sau să joace un rol activ în viaţa publică, socială şi culturală;

b furnizarea de informaţii cu privire la serviciile şi facilităţile puse la dispoziţie pentru persoanele vârstnice şi la ocaziile de a face uz de acestea;

2 să permită persoanelor vârstnice să-şi aleagă în mod liber stilul de viaţă şi să ducă un trai independent în mediul lor familiar pe cât de mult doresc şi pot să o facă, prin:

a asigurarea unei locuinţe adecvate nevoilor lor şi stării lor de sănătate sau a unui sprijin pentru adaptarea locuinţei lor;

b îngrijirea sănătăţii şi serviciile impuse de starea lor;

3 să garanteze persoanelor vârstnice care trăiesc în instituţii un sprijin corespunzător, totodată respectându-le intimitatea, precum şi participarea la luarea deciziilor privind condiţiile de trai din cadrul instituţiei.

Partea a III-a

Articolul 5 – Instituţiile

1 Fiecare dintre Părţi se angajează:

a Să considere Partea I a acestui Protocol ca o declaraţie asupra obiectivelor pe care le va urmări prin toate mijloacele adecvate, aşa cum se precizează în alineatul introductiv al acelei părţi;

b să se considere sub incidenţa unuia sau mai multor articole din Partea a II-a a prezentului Protocol.

2 Articolul sau articolele selectate în conformitate cu subalineatul b al alineatului 1 din prezentul articol vor fi aduse la cunoştinţa Secretarului general al Consiliului Europei în momentul depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare al Statului contractant în chestiune.

3 Oricare dintre Părţi poate, la o dată ulterioară, să declare prin aducere la cunoştinţa Secretarului general că se consideră sub incidenţa oricăror articole din Partea a II-a a prezentului Protocol pe care nu le-a acceptat deja în termenii alineatului 1 din prezentul articol. Asemenea angajamente asumate ulterior se vor considera ca făcând parte integrală din ratificare, acceptare sau aprobare şi va avea aceleaşi efecte începând cu a treizecea zi după data aducerii la cunoştinţă.

Partea a IV-a

Articolul 6 – Supravegherea respectării angajamentelor luate

Părţile vor înainta rapoarte privind aplicarea acelor prevederi din Partea a II-a a prezentului Protocol pe care le-au acceptat prin rapoartele înaintate în virtutea Articolului 21 din Cartă.

Partea a V-a

Articolul 7 – Implementarea angajamentelor asumate

1 Prevederile relevante ale Articolelor 1-4 din Partea a II-a a prezentului Protocol pot fi implementate prin:

a legi sau reglementări;

b acorduri între angajatori sau organizaţiile angajatorilor şi organizaţiile lucrătorilor;

c o combinaţie a celor două metode; sau

d alte mijloace corespunzătoare.

2 Respectarea angajamentelor ce derivă din Articolele 2 şi 3 din Partea a II-a a prezentului Protocol se va considera efectivă dacă prevederile lor sunt aplicate, conform alineatului 1 al prezentului articol, la marea majoritatea a lucrătorilor în chestiune.

Articolul 8 – Relaţia dintre Cartă şi prezentul Protocol

1 Prevederile prezentului Protocol nu vor prejudicia prevederile Cartei.

2 Articolele 22-32 şi Articolul 36 din Cartă se vor aplica, *mutatis mutandis,* la prezentul Protocol.

Articolul 9 – Aplicarea teritorială

1 Prezentul Protocol se va aplica pe teritoriul metropolitan al fiecărei Părţi. Oricare stat poate, la momentul semnării sau la depunerea instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare, să precizeze printr-o declaraţie adresată Secretarului general al Consiliului Europei, teritoriul care urmează să fie considerat ca teritoriul său metropolitan în scopul precizat.

2 Oricare stat contractant poate, la data ratificării, acceptării sau aprobării prezentului Protocol sau la orice dată ulterioară, să declare prin aducerea la cunoştinţa Secretarului general al Consiliului Europei că Protocolul se va extinde în totalitate sau parţial şi asupra unui teritoriu sau unor teritorii nemetropolitane sau a unor teritorii precizate în respectiva declaraţie de ale cărui relaţii internaţionale este răspunzător sau pentru care îşi asumă răspunderea internaţională. El va preciza în declaraţie articolul sau articolele din Partea a II-a a prezentului Protocol pe care le acceptă ca impunând obligaţii cu privire la teritoriile numite în declaraţie.

3 Prezentul Protocol va intra în vigoare pentru teritoriul sau teritoriile numite în declaraţia antemenţionată din cea de-a treizecea zi de la data la care Secretarul general va lua la cunoştinţă de o asemenea declaraţie.

4 Oricare Parte poate declara la o dată ulterioară printr-o încunoştinţare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, că, în legătură cu unul sau mai multe din teritoriile asupra cărora s-a extins prezentul Protocol în conformitate cu alineatul 2 al prezentului articol, acceptă ca impunând obligaţii oricare dintre articolele pe care nu le-a acceptat deja pentru acel teritoriu sau acele teritorii. Astfel de angajamente asumate ulterior se vor considera a fi parte integrantă a declaraţiei iniţiale pentru teritoriul în cauză, şi va avea acelaşi efect începând cu cea de-a treizecea zi de la care Secretarul general a luat la cunoștință de o asemenea declarație.

Articolul 10 – Semnarea, ratificarea, acceptarea, aprobarea şi intrarea în vigoare

1 Prezentul Protocol va fi deschis spre semnare de către statele membre ale Consiliului Europei care sunt semnatare ale Cartei. El este supus ratificării, acceptării sau aprobării. Niciun stat membru al Consiliului Europei nu va ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol decât la momentul sau ulterior momentului ratificării Cartei. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare se vor depune la Secretarul general al Consiliului Europei.

2 Prezentul Protocol va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, acceptare sau aprobare.

3 Pentru oricare stat semnatar care îl va ratifica ulterior, prezentul Protocol va intra în vigoare începând din a treizecea zi de la data depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 11 – Denunţarea

1 Oricare Parte poate denunţa prezentul Protocol numai la finele unei perioade de cinci ani de la data la care Protocolul a intrat în vigoare pentru acel stat, sau la finele oricărei perioade ulterioare de doi ani, şi, în fiecare caz, după depunerea unui aviz de şase luni la Secretarul general al Consiliului Europei. O asemenea denunţare nu va afecta valabilitatea Protocolului pentru celelalte Părţi cu condiţia ca permanent să nu fie mai puţin de trei asemenea Părţi.

2 Oricare Parte poate, în conformitate cu prevederile stabilite în alineatul precedent, să denunţe oricare articol din Partea a II-a a prezentului Protocol acceptat anterior, cu condiţia ca numărul articolelor care impun obligaţii Părţii respective să nu fie mai mic de unu.

3 Oricare Parte poate denunţa prezentul Protocol sau oricare din articolele Părţii a II-a a Protocolului, în condiţiile precizate în alineatul 1 al prezentului articol, în legătură cu orice teritoriu la care este aplicabil Protocolul în virtutea unei declaraţii date în conformitate cu alineatele 2 şi 4 din Articolul 9.

4 Oricare Parte aflată sub incidenţa Cartei şi a prezentului Protocol care denunţă Carta în conformitate cu prevederile alineatului 1 din Articolul 37 al acesteia, se va considera a fi denunţat deopotrivă şi Protocolul.

Articolul 12 – Încunoştinţări

Secretarul general al Consiliului Europei va aduce la cunoştinţa statelor membre ale Consiliului şi a Directorului general al Oficiului Internaţional al Muncii:

a orice semnare;

b depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare sau aprobare;

c orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol în conformitate cu Articolele 9 şi 10;

d orice alt act, aducere la cunoştinţă sau comunicare legată de prezentul Protocol.

Articolul 13 – Anexă

Anexa la prezentul Protocol face parte integrală din acesta.

Drept pentru care subsemnaţii, fiind pe deplin împuterniciţi în acest sens, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, astăzi 5 mai 1988, în limbile engleză şi franceză, ambele texte fiind deopotrivă autentice, într-un singur exemplar ce va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii legalizate fiecărui stat membru al Consiliului Europei.

Anexă

Sfera de cuprindere a Protocolului în privinţa persoanelor protejate

1 Persoanele acoperite de Articolele 1-4 îi includ pe străini numai în măsura în care sunt cetăţeni ai altor Părţi care locuiesc sau muncesc în mod legal pe teritoriul Părţii în chestiune înţelegându-se că aceste articole trebuie interpretate în lumina prevederilor Articolelor 18 şi 19 din Cartă. Această interpretare nu se doreşte a prejudicia extinderea unor înlesniri similare şi asupra altor persoane de către oricare dintre Părţi.

2 Fiecare Parte va oferi refugiaţilor aşa cum este definit termenul în Convenţia privind statutul refugiaţilor, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 şi în Protocolul din 31 ianuarie 1967, şi care stau legal pe teritoriul său, un tratament cât mai favorabil posibil şi în orice caz nu mai puţin favorabil decât rezultă din obligaţiile acceptate de Partea respectivă prin instrumentele menţionate şi prin orice alte instrumente internaţionale existente aplicabile acelor refugiaţi.

3 Fiecare Parte va oferi persoanelor apatride aşa cum este definit termenul în Convenţia privind statutul persoanelor apatride, încheiată la New York la 28 septembrie 1954 şi care stau legal pe teritoriul său, un tratament cât mai favorabil posibil şi în orice caz nu mai puţin favorabil decât rezultă din obligaţiile acceptate de Partea respectivă prin instrumentul menţionat şi prin orice alte instrumente internaţionale existente aplicabile acelor persoane apatride.

Articolul 1

Se înţelege că problemele de securitate socială, precum şi alte prevederi legate de ajutorul de şomaj, ajutorul de bătrâneţe şi ajutorul de soţ supravieţuitor, pot fi excluse din sfera de cuprindere a acestui articol.

Articolul 1, alineatul 4

Această prevedere nu se va interpreta ca impunând Părţilor să prindă în legislaţie sau în reglementări o listă a ocupaţiilor care, prin natura lor sau prin contextul în care sunt desfăşurate, pot fi rezervate persoanelor de un anume sex.

Articolele 2 şi 3

1 Pentru scopul aplicării acestor articole, termenul "reprezentanţi ai lucrătorilor" înseamnă persoane care sunt recunoscute ca atare conform legislaţiei sau practicii naţionale.

2 Termenul "legislaţie şi practică naţională" acoperă după caz, pe lângă legi şi reglementări, acordurile colective, alte acorduri între angajatori şi reprezentanţii lucrătorilor, cutume, precum şi jurisprudenţa relevantă.

3 În scopul aplicării acestor articole, termenul "întreprindere" este înţeles ca referindu-se la o serie de elemente tangibile şi intangibile, cu sau fără personalitate juridică, constituite pentru a produce sau a pune la dispoziţie servicii având ca finalitate câştigul financiar şi cu puterea de a-şi determina propria politică de piaţă.

4 Se înţelege că din aplicarea acestor articole pot fi excluse comunităţile religioase şi instituţiile lor, chiar dacă aceste instituţii sunt "întreprinderi" în sfera de cuprindere a alineatului 3. Stabilimentele care desfăşoară activităţi care sunt inspirate de anumite idealuri sau se ghidează după anumite concepte morale, idealuri şi concepte care sunt protejate de legislaţia naţională, pot fi excluse de la aplicarea acestor articole în măsura în care acest lucru este necesar pentru protejarea orientării întreprinderii.

5 Se înţelege că atunci când într-un stat drepturile precizate în Articolele 2 şi 3 sunt exercitate în diferite stabilimente ale întreprinderii, Partea în chestiune trebuie considerată ca îndeplinindu-şi obligaţiile ce decurg din aceste prevederi.

Articolul 3

Această prevedere nu afectează nici atribuţiile nici obligaţiile statelor în legătură cu adoptarea unor reglementări privind sănătatea şi siguranţa locurilor de muncă, şi nici atribuţiile şi responsabilităţile organelor însărcinate cu monitorizarea aplicării lor.

Termenii “servicii şi facilităţi sociale şi socio-culturale” se înţeleg ca referindu-se la facilităţi sociale şi/sau culturale pentru lucrători puse la dispoziţie de unele întreprinderi, cum ar fi ajutorul de sărăcie, terenuri de sport, camere pentru mamele care alăptează, biblioteci, tabere pentru vacanţele copiilor etc.

Articolul 4, alineatul 1

În scopul aplicării acestui alineat, termenul “pe cât mai mult posibil” se referă la capacităţile fizice, psihologice şi intelectuale ale persoanei vârstnice.

Articolul 7

Se înţelege că lucrătorii excluşi în conformitate cu alineatul 2 al Articolului 2 şi cu alineatul 2 al Articolului 3 nu sunt luaţi în considerare la stabilirea numărului de muncitori în discuţie.

PROTOCOL PRIVIND MODIFICAREA CARTEI SOCIALE EUROPENE*

Torino, 21.X.1991

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol la Carta Socială Europeană, deschis spre semnare la Torino la 18 octombrie 1961 (denumită în continuare “Carta”),

Fiind hotărâte să ia unele măsuri pentru îmbunătăţirea eficacităţii Cartei, şi îndeosebi funcţionarea mecanismelor sale de supraveghere;

Considerând prin urmare că este de dorit să se amendeze unele prevederi ale Cartei,

Au căzut de acord după cum urmează:

Articolul 1

Articolul 23 din Cartă va avea următorul conţinut:

“Articolul 23 – Comunicarea copiilor rapoartelor şi observaţiilor

1 Când vor prezenta Secretarului General un raport conform Articolelor 21 şi 22, fiecare dintre părţile contractante va transmite o copie a raportului organizaţiilor internaţionale de angajatori şi de angajaţi invitate, conform Articolului 27 alineatul 2, să fie reprezentate la reuniunile Comitetului guvernamental.

Aceste organizaţii vor transmite Secretarului General eventualele lor observaţii privind rapoartele părţilor contractante. Copia acestor observaţii va fi transmisă de Secretarul General părţilor contractante în cauză, care vor putea răspunde.

2. Secretarul General va adresa o copie a rapoartelor părţilor contractante, organizaţiilor internaţionale neguvernamentale care au statut consultativ pe lângă Consiliul Europei, în special acelora specializate în problematica gestionată de prezenta Cartă.

* Protocolul nu a intrat în vigoare.

3. Rapoartele şi observaţiile vizate în Articolele 21 şi 22 şi în prezentul articol vor fi disponibile la cerere.

Articolul 2

Articolul 24 din Cartă va avea următorul conţinut:

"Articolul 24 – Examinarea rapoartelor

1 Rapoartele prezentate Secretarului General în aplicarea Articolelor 21 şi 22 vor fi examinate de un Comitet de experţi independenţi, constituit conform articolului 25. Comitetul va intra în posesia tuturor observaţiilor transmise Secretarului General, conform par. 1 al art. 23, După examinarea acestora, Comitetul de experţi independenţi[1] va elabora un raport ce va cuprinde concluziile lui.

2 În ce priveşte rapoartele vizate în Articolul 21, Comitetul de experţi independenţi va aprecia din punct de vedere juridic conformitatea legislaţiilor, reglementarilor şi practicilor naţionale cu obligaţiile ce decurg din Cartă pentru părţile contractante în cauză.

3 Comitetul de experţi independenţi se va putea adresa direct unei părţi contractante solicitând informaţii şi precizări complementare. Cu această ocazie el va putea, dacă este necesar, să întâlnească reprezentanţii unei părţi contractante, fie la iniţiativa lui, fie la solicitarea părţii contractante. Organizaţiile menţionate în alineatul 1 al Articolului 23 vor fi informate.

4 Concluziile Comitetului de experţi independenţi vor fi aduse la cunoştinţa publicului şi transmise de Secretarul General Comitetului guvernamental, Adunării Parlamentare şi organizaţiilor menţionate în alineatul 1 al Articolului 23 şi alineatul 2 al Articolului 27."

Articolul 3

Articolul 25 din Cartă va avea următorul conţinut:

"Articolul 25 – Comitetul de experţi independenţi (Comitetul European al Drepturilor Sociale)

[1] Începând cu 1998, Comitetul se numeşte: Comitetul european al drepturilor sociale.

1 Comitetul de experţi independenţi va fi compus din cel puţin nouă membri, aleşi de Adunarea Parlamentară prin majoritatea voturilor exprimate, dintr-o listă de experţi de înaltă integritate și competenţă recunoscută în materie socială naţională şi internaţională, care vor fi propuşi de părţile contractante. Numărul exact al membrilor va fi fixat de Comitetul Miniştrilor.

2 Membrii Comitetului vor fi aleşi pe o perioadă de 6 ani şi pot fi realeşi o singură dată.

3 Un membru al Comitetului de experţi independenţi ales să înlocuiască un membru al cărui mandat nu a expirat va acţiona în timpul mandatului predecesorului său.

4 Membrii Comitetului activează cu titlu individual. Pe timpul exercitării mandatului lor, aceştia nu vor putea să deţină funcţii incompatibile cu exigenţele de independenţă, imparţialitate şi disponibilitate inerente mandatului lor.

Articolul 4

Articolul 27 din Cartă va avea următorul conţinut:

"Articolul 27 – Comitetul guvernamental

1 Rapoartele părţilor contractante, observaţiile şi informaţiile transmise conform alineatul 1 al Articolului 23 şi alineatul 3 al Articolului 24, cât şi rapoartele Comitetului de experţi independenţi vor fi comunicate Comitetului guvernamental.

2 Acest comitet va fi alcătuit dintr-un reprezentant al fiecărei părţi contractante. El va invita cel mult două organizaţii internaţionale ale patronilor şi două organizaţii internaţionale ale angajaţilor să-şi trimită observatori cu titlu consultativ la reuniunile Comitetului. Printre altele, el va putea consulta reprezentanţii organizaţiilor internaţionale neguvernamentale cu statut consultativ pe lângă Consiliul Europei, specializate în materia guvernată de prezenta Cartă.

3 Comitetul guvernamental va pregăti deciziile Comitetului Miniştrilor. În lumina rapoartelor Comitetului de experţi independenţi şi ale părţilor contractante el va selecţiona, motivându-şi

alegerea, pe baza consideraţiilor de politică socială fi economică, situaţiile care vor trebui, după părerea lui, să fie subiectul recomandărilor pentru ‘fiecare parte contractantă, conform Articolului 28 al Cartei. El va prezenta Comitetului Miniştrilor un raport care va fi făcut public.

4 Pe baza constatărilor referitoare la aplicarea Cartei în general, Comitetul guvernamental poate face propuneri Comitetului Miniştrilor în sensul realizării unor studii privind problemele sociale sau privind articole ale Cartei care ar putea fi aduse la zi.”

Articolul 5

Articolul 28 din Cartă va avea următorul conţinut:

“Articolul 28 – Comitetul Miniştrilor

1 Cu majoritatea a 2/3 din voturi, numai părţile contractante având drept de vot, Comitetul Miniştrilor poate adopta pe baza raportului Comitetului guvernamental, o rezoluţie referitoare la ansamblul ciclului de control care poate conţine recomandări individuale la adresa părţilor contractante.

2 Ţinând cont de propunerile făcute de Comitetul guvernamental conform alineatului 4 al Articolului 27, Comitetul Miniştrilor va lua deciziile pe care el le va considera adecvate.

Articolul 6

Articolul 29 din Cartă va avea următorul conţinut:

“Articolul 28 – Adunarea Parlamentară

Secretarul General al Consiliului Europei va transmite Adunării Parlamentare, în vederea dezbaterii periodice în sesiune plenară, rapoartele Comitetului de experţi independenţi şi ale Comitetului guvernamental, cât şi rezoluţiile Comitetului Miniştrilor.”

Articolul 7

1 Prezentul Protocol va fi deschis spre semnare de către statele membre ale Consiliului Europei semnatare ale Cartei, ceea ce poate exprima consimţământul lor de a fi angajate juridic prin:

a semnătură fără rezerve echivalând cu ratificarea, acceptarea sau aprobarea; sau

b semnătură supusă ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2 Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare se vor depune la Secretarul general al Consiliului Europei.

Articolul 8

Prezentul Protocol va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi de la data la care Părţile Contractante ale Cartei şi-au exprimat consimţământul de a fi angajate juridic prin Protocol în conformitate cu prevederile Articolului 7.

Articolul 9

Secretarul general al Consiliului Europei va aduce la cunoştinţa tuturor statelor membre ale Consiliului despre:

a orice semnătură;

b depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare sau aprobare;

c data intrării în vigoare a prezentului Protocol în conformitate cu Articolul 8;

d orice alt act, înştiinţare sau declaraţie legate de prezentul Protocol.

Drept pentru care subsemnaţii, având împuternicirea corespunzătoare, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Torino, astăzi în cea de a 21 zi a lunii octombrie 1991, în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind deopotrivă autentice, într-un singur exemplar care se va depune la arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii legalizate fiecărui stat membru al Consiliului Europei.

PROTOCOL ADIŢIONAL LA CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ CARE PREVEDE UN SISTEM DE PLÂNGERI COLECTIVE*

Strasbourg, 9.XI.1995

Preambul

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol la Carta Socială Europeană, deschis spre semnare la 18 octombrie 1961 la Torino (denumită în continuare "Carta");

Articolul 1

Părţile contractante la prezentul Protocol recunosc următoarelor organizaţii dreptul de a face reclamaţii, invocând aplicarea nesatisfăcătoare a Cartei;

a) organizaţiile internaţionale de angajatori şi angajaţi vizate în paragraful 2 al Articolului 27 al Cartei;

b) celelalte organizaţii internaţionale neguvernamentale cu statut consultativ pe lângă Consiliul Europei şi înscrise pe lista stabilită în acest scop de către Comitetul guvernamental;

c) organizaţiile naţionale reprezentative ale angajatorilor şi angajaţilor din jurisdicţia părţii contractante împotriva căreia a fost făcută reclamaţia.

Articolul 2

1. Orice stat contractant poate, printre altele, atunci când îşi exprimă consimţământul de fi legat prin prezentul Protocol, în conformitate cu dispoziţiile Articolului 13 sau în orice alt moment ulterior, să declare că recunoaşte dreptul altor organizaţii naţionale neguvernamentale reprezentative din jurisdicţia sa şi care sunt în

---

* Protocolul a intrat în vigoare la 1 iulie 1998.

12 state au ratificat Tratatul până la data de 26 decembrie 2008.

mod special calificate în materia gestionării de Cartă să depună reclamaţii împotriva acestuia,

2. Aceste declaraţii pot fi făcute pe o perioadă determinată.

3. Declaraţiile sunt transmise Secretarului General al Consiliului Europei, care va transmite copii părţilor contractante şi le va publica.

Articolul 3

Organizaţiile internaţionale neguvernamentale şi organizaţiile naţionale neguvernamentale menţionate restrictiv la Articolul l. b şi Articolul 2 pot prezenta reclamaţii conform procedurii prevăzute în articolele mai sus menţionate, numai în domeniile în care ele au fost recunoscute ca având competenţe specifice.

Articolul 4

Reclamaţia trebuie prezentată în formă scrisa în conformitate cu **o** prevedere a Cartei acceptată de partea contractantă în cauză şi indicând în ce măsură aceasta din urma nu a asigurat într-o manieră satisfăcătoare aplicarea acelei prevederi.

Articolul 5

Orice reclamaţie este adresată Secretarului General care trebuie să avizeze primirea prin informarea părţii contractante în cauză şi să o transmită imediat Comitetului de experţi independenţi[1].

Articolul 6

Comitetul de experţi independenţi poate cere părţii contractante în cauză şi organizaţiei autoare reclamaţiei să depună în scris, într-un termen limită, informaţiile şi observaţiile privind admisibilitatea reclamaţiei,

Articolul 7

1. Dacă se hotărăşte că o reclamaţie este admisibilă, Comitetul de experţi independenţi va informa prin intermediul Secretarului General părţile contractante la Cartă. El va cere părţii contractante în cauză şi organizaţiei autoare a reclamaţiei să depună în scris, într-un termen limită, toate explicaţiile şi informaţiile necesare, iar celorlalte părţi contractante la prezentul Protocol observaţiile pe care acestea doresc să le transmită în acelaşi termen limită.

---

[1] După 1998 Comitetul se numeşte "Comitetul European pentru drepturi sociale".

2. În cazul în care reclamaţia este prezentată de o organizaţie naţională a angajatorilor sau angajaţilor sau de o altă organizaţie neguvernamentală naţională sau internaţională Comitetul de experţi independenţi[1] trebuie să informeze prin intermediul Secretarului General, organizaţiile internaţionale ale angajatorilor sau angajaţilor vizate la paragraful 2 al Articolului 27 al Cartei, invitându-le să-şi formuleze observaţiile într-un termen limită.

3. Pe baza explicaţiilor, informaţiilor sau observaţiilor depuse în aplicarea paragrafelor 1 şi 2 de mai sus, partea contractantă în cauză şi organizaţia autoare a reclamaţiei pot depune în scris toate informaţiile sau observaţiile suplimentare, într-un termen fixat de Comitetul de experţi independenţi.[1]

4. În cursul examinării reclamaţiei, Comitetul de experţi independenţi[1] poate organiza o audiere cu reprezentanţii părţilor.

Articolul 8

1. Comitetul de experţi independenţi[1] redactează un raport în care descrie măsurile pe care le-a luat pentru examinarea reclamaţiei şi-şi prezintă concluziile daca partea contractantă în cauză a asigurat sau nu într-o manieră satisfăcătoare aplicarea dispoziţiei Cartei vizate de reclamaţie.

2. Raportul este transmis Comitetului Miniştrilor. De asemenea, el este transmis organizaţiei care a făcut reclamaţia şi părţilor contractante la Cartă fără ca ele să aibă libertatea de a-l publica.

El este transmis Adunării Parlamentare şi făcut public în acelaşi timp cu rezoluţia prevăzută la Articolul 9 sau cel mai târziu în termen de patru luni după transmiterea sa Comitetului Miniştrilor.

Articolul 9

1. Pe baza raportului Comitetului de experţi independenţi[1], Comitetul Miniştrilor adoptă o rezoluţie prin majoritatea celor care votează. In cazul în care Comitetul de experţi independenţi[1] constată o aplicare nesatisfăcătoare a Cartei, Comitetul Miniştrilor adoptă cu o majoritate de două treimi din votanţi o recomandare adresată părţii contractante în cauză. In ambele cazuri, numai părţile contractante la Cartă pot lua parte la vot.

---

[1] După 1998 Comitetul se numeşte “Comitetul European pentru drepturi sociale”.

2. La cererea părţii contractante în cauză, Comitetul Miniştrilor poate, atunci când raportul Comitetului de experţi independenţi[1] ridică probleme noi, să decidă cu majoritate de două treimi dintre părţile contractante la Cartă să consulte Comitetul guvernamental.

Articolul 10

Partea contractantă în cauză va furniza informaţii privind măsurile pe care le va lua pentru a da efect recomandării Comitetului Miniştrilor în următorul raport pe care-l va adresa Secretarului General în aplicarea Articolului 21 al Cartei.

Articolul 11

Articolele de la 1 la 10 ale prezentului Protocol se aplica, de asemenea, articolelor în Partea a II-a a primului Protocol adiţional la Cartă în ce priveşte statele părţi la acest Protocol, în măsura în care aceste articole au fost acceptate.

Articolul 12

Statele părţi la prezentul Protocol consideră ca primul paragraf al anexei Cartei referitor la partea a III-a se citeşte astfel:

Se înţelege că această Cartă conţine angajamente juridice cu caracter internaţional a căror aplicare este supusă singurului control vizat de partea a IV-a a Cartei şi de dispoziţiile prezentului Protocol.

Articolul 13

1 Prezentul Protocol va fi deschis spre semnare de către statele membre ale Consiliului Europei semnatare ale Cartei, ceea ce poate exprima consimţământul lor de a fi angajate juridic prin:

a semnătură fără rezerve echivalând cu ratificarea, acceptarea sau aprobarea; sau

b semnătură supusă ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2 Un stat membru al Consiliului Europei nu poate să-şi exprime consimţământul de a fi angajat juridic de prezentul Protocol fără a fi ratificat în prealabil sau simultan şi Carta.

3 Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare se vor depune la Secretarul general al Consiliului Europei.

---

[1] După 1998 Comitetul se numeşte "Comitetul European pentru drepturi sociale".

Articolul 14

1 Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună după data la care cinci state membre ale Consiliului Europei şi-au exprimat consimțământul de a fi angajate juridic prin prezentul Protocol în conformitate cu prevederile Articolului 13.

2 Referitor la oricare stat membru care îşi exprimă ulterior consimţământul de a fi angajat juridic prin el, prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună de la data depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 15

1 Orice stat parte poate în orice moment denunţa prezentul Protocol printr-o înştiinţare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

2 O asemenea denunţare va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de douăsprezece luni de la data primirii acestei înştiinţări de către Secretarul general.

Articolul 16

Secretarul general al Consiliului Europei va aduce la cunoştinţa tuturor statelor membre ale Consiliului despre:

a orice semnătură;

b depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare sau aprobare;

c data intrării în vigoare a prezentului Protocol în conformitate cu Articolul 14;

d orice alt act, înştiinţare sau declaraţie legate de prezentul Protocol.

Drept pentru care subsemnaţii, având împuternicirea corespunzătoare, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, astăzi în a 9-a zi a lunii noiembrie 1995, în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind deopotrivă autentice într-un singur exemplar care se va depune la arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii legalizate fiecărui stat membru al Consiliului Europei.

CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ REVIZUITĂ*

PREAMBUL

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Considerând că obiectivul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi cu scopul de a proteja şi promova idealurile şi principiile care sunt patrimoniul lor comun şi de a favoriza progresul lor economic şi social, în special prin apărarea şi dezvoltarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale,

Considerând că prin Convenţia europeană pentru protecţia drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, şi prin Protocoalele la aceasta statele membre ale Consiliului Europei au convenit să asigure populaţiilor lor drepturile civile şi politice şi libertăţile specificate în aceste instrumente,

Considerând că prin Carta socială europeană, deschisă în vederea semnării la Torino la 18 octombrie 1961, şi prin protocoalele adiţionale la aceasta statele membre ale Consiliului Europei au convenit să asigure populaţiilor lor drepturile sociale specificate în aceste instrumente pentru a ameliora nivelul lor de trai şi a promova bunăstarea lor socială,

Reamintind că în cursul Conferinţei ministeriale a drepturilor omului, desfăşurată la Roma la 5 noiembrie 1990, a fost subliniată necesitatea, pe de o parte, de a prezerva caracterul indivizibil al tuturor drepturilor omului, fie că sunt civile, politice, economice, sociale sau culturale, şi, pe de altă parte, de a conferi Cartei sociale europene un nou impuls,

Hotărâte, astfel cum s-a decis pe parcursul Conferinţei ministeriale desfăşurate la Torino la 21 şi 22 octombrie 1992, să actualizeze şi să adapteze conţinutul material al Cartei, pentru a ţine

---

* Adoptată la Strasbourg la 3 mai 1996.

România a ratificat Carta prin Legea nr. 74 din 3 mai 1999, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 193 din 4 mai 1999.

seama în special de schimbările sociale fundamentale intervenite după adoptarea sa,

Recunoscând avantajul de a înscrie într-o Cartă (revizuită), destinată să se substituie treptat Cartei sociale europene, drepturile garantate de Cartă, astfel cum au fost amendate, drepturile garantate de Protocolul adiţional din 1988 şi să adauge noi drepturi,

Au convenit asupra celor ce urmează:

PARTEA I

Părţile contractante recunosc ca obiectiv al politicii lor, a cărui realizare o vor urmări prin toate mijloacele utile pe plan naţional şi internaţional, atingerea condiţiilor specifice pentru asigurarea exercitării efective a următoarelor drepturi şi principii:

1. orice persoană trebuie să aibă posibilitatea de a-şi câştiga existenţa printr-o muncă liber întreprinsă;
2. toţi lucrătorii au dreptul la condiţii de muncă echitabile;
3. toţi lucrătorii au dreptul la securitate şi igienă în muncă;
4. toţi lucrătorii au dreptul la o salarizare echitabilă care să le asigure lor, precum şi familiilor lor un nivel de trai satisfăcător;
5. toţi lucrătorii şi patronii au dreptul de a se asocia liber în organizaţii naţionale sau internaţionale pentru protecţia intereselor lor economice şi sociale;
6. toţi lucrătorii şi patronii au dreptul de a negocia colectiv;
7. copiii şi tinerii au dreptul la protecţie specială împotriva pericolelor fizice şi morale la care sunt expuşi;
8. lucrătoarele, în caz de maternitate, au dreptul la protecţie specială;
9. orice persoană are dreptul la mijloace corespunzătoare de orientare profesională, în vederea sprijinirii sale în alegerea unei profesii adecvate intereselor şi aptitudinilor sale profesionale;
10. orice persoană are dreptul la mijloace corespunzătoare de formare profesională;
11. orice persoană are dreptul de a beneficia de toate măsurile care îi permit să se bucure de cea mai bună stare de sănătate pe care o poate atinge;
12. toţi lucrătorii şi persoanele aflate în întreţinerea acestora au dreptul la securitate socială;

13. orice persoană lipsită de resurse suficiente are dreptul la asistenţă socială şi medicală;

14. orice persoană are dreptul de a beneficia de servicii sociale calificate;

15. orice persoană handicapată are dreptul la autonomie, la integrare socială şi la participare în viaţa comunităţii;

16. familia, în calitate de celulă fundamentală a societăţii, are dreptul la o protecţie socială, juridică şi economică corespunzătoare, în vederea asigurării deplinei sale dezvoltări;

17. copiii şi adolescenţii au dreptul la o protecţie socială, juridică şi economică corespunzătoare;

18. cetăţenii uneia dintre părţile contractante au dreptul de a exercita orice activitate lucrativă pe teritoriul unei alte părţi contractante, în condiţii de egalitate cu cetăţenii acesteia din urmă, sub rezerva restricţiilor motivate de raţiuni serioase cu caracter economic sau social;

19. lucrătorii migranţi, cetăţeni ai uneia dintre părţile contractante, şi familiile lor au dreptul la protecţie şi asistenţă pe teritoriul oricărei alte părţi contractante;

20. lucrătorii au dreptul la egalitate de şanse şi de tratament în materie de angajare şi de profesie, fără discriminare în funcţie de sex;

21. lucrătorii au dreptul de a fi informaţi şi consultaţi în cadrul întreprinderii;

22. lucrătorii au dreptul de a participa la determinarea şi ameliorarea condiţiilor de muncă şi a mediului de muncă din cadrul întreprinderii;

23. orice persoană vârstnică are dreptul la protecţie socială;

24. toţi lucrătorii au dreptul la protecţie în caz de concediere;

25. toţi lucrătorii au dreptul la protecţia propriilor creanţe în caz de insolvabilitate a patronului lor;

26. toţi lucrătorii au dreptul la demnitate în muncă;

27. toate persoanele cu responsabilităţi familiale, care sunt angajate sau doresc să se angajeze în muncă, au dreptul să o facă fără a fi supuse discriminărilor şi, pe cât posibil, fără să existe un conflict între responsabilităţile lor profesionale şi familiale;

28. reprezentanţii lucrătorilor din întreprindere au dreptul la protecţie împotriva actelor susceptibile să le producă prejudicii şi

trebuie să li se acorde facilităţi corespunzătoare pentru a-şi îndeplini atribuţiile;

29. toţi lucrătorii au dreptul de a fi informaţi şi consultaţi în procedurile de concediere colectivă;

30. orice persoană are dreptul la protecţie împotriva sărăciei şi excluderii sociale;

31. orice persoană are dreptul la locuinţă.

PARTEA a II-a

Părţile se angajează să se considere legate, conform dispoziţiilor părţii a III-a, de obligaţiile ce rezultă din articolele şi paragrafele următoare:

ARTICOLUL 1

Dreptul la muncă

În vederea exercitării efective a dreptului la muncă, părţile se angajează:

1. să recunoască drept unul dintre principalele obiective şi responsabilităţi realizarea şi menţinerea celui mai ridicat şi stabil nivel posibil de ocupare a forţei de muncă, în vederea realizării unei ocupări depline;

2. să protejeze de o manieră eficientă dreptul lucrătorului de a-şi câştiga existenţa printr-o muncă liber întreprinsă;

3. să stabilească sau să menţină servicii gratuite de angajare pentru toţi lucrătorii;

4. să asigure sau să favorizeze o orientare, formare şi readaptare profesională corespunzătoare.

ARTICOLUL 2

Dreptul la condiţii de muncă echitabile

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiţii de muncă echitabile, părţile se angajează:

1. să fixeze o durată rezonabilă a muncii zilnice şi săptămânale, săptămâna de lucru trebuind să fie redusă treptat, în măsura în care o permit creşterea productivităţii şi ceilalţi factori relevanţi;

2. să prevadă zile de sărbătoare plătite;

3. să asigure acordarea unui concediu anual plătit de minimum 4 săptămâni;

4. să elimine riscurile inerente ocupaţiilor periculoase sau insalubre şi, atunci când aceste riscuri nu au putut fi încă eliminate sau suficient reduse, să asigure lucrătorilor angajaţi în astfel de ocupaţii fie o reducere a duratei muncii, fie concedii suplimentare plătite;

5. să asigure un repaus suplimentar care să coincidă, în măsura în care este posibil, cu ziua săptămânii recunoscută ca zi de repaus prin tradiţia sau obiceiurile ţării ori ale regiunii;

6. să asigure ca lucrătorii să fie informaţi în scris, cât mai curând posibil şi în nici un caz mai târziu de două luni după angajare, despre aspectele esenţiale ale contractului de muncă;

7. să asigure ca lucrătorii care desfăşoară o muncă de noapte să beneficieze de măsuri care ţin seama de natura specială a acestei munci.

ARTICOLUL 3

Dreptul la securitate şi la igienă în muncă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la securitate şi la igienă în muncă, părţile se angajează, în consultare cu organizaţiile patronilor şi lucrătorilor:

1. să definească, să pună în practică şi să reexamineze periodic o politică naţională coerentă în materie de securitate, de sănătate a lucrătorilor şi de mediu de muncă. Această politică va avea drept obiect primordial ameliorarea securităţii şi igienei profesionale şi prevenirea accidentelor şi lezării sănătăţii, care rezultă din muncă, sunt legate de muncă sau survin în cursul muncii, în special prin reducerea la minimum a cauzelor riscurilor inerente mediului de muncă;

2. să emită regulamente de securitate şi igienă;

3. să asigure punerea în practică a măsurilor de control al aplicării acestor regulamente;

4. să promoveze instituirea progresivă a serviciilor de sănătate în muncă pentru toţi lucrătorii, cu funcţii eminamente preventive şi de consiliere.

ARTICOLUL 4

Dreptul la o salarizare echitabilă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la o salarizare echitabilă, părţile se angajează:

1. să recunoască dreptul lucrătorilor la o salarizare suficientă, care să le asigure acestora, precum şi familiilor lor un nivel de trai decent;
2. să recunoască dreptul lucrătorilor la o rată majorată a salarizării pentru orele suplimentare de muncă, cu excepţia unor cazuri speciale;
3. să recunoască dreptul lucrătorilor şi al lucrătoarelor la salarizare egală pentru muncă de valoare egală;
4. să recunoască dreptul tuturor lucrătorilor la o perioadă de preaviz rezonabilă, în cazul încetării angajării;
5. să nu autorizeze reţinerile din salarii decât în condiţiile şi în limitele prescrise de legislaţia sau de reglementarea naţională ori fixate prin convenţii colective sau prin sentinţe de arbitraj.

Exercitarea acestor drepturi trebuie să fie asigurată fie prin intermediul convenţiilor colective încheiate în mod liber, fie prin metodele legale de fixare a salariilor, fie prin orice altă modalitate adecvată condiţiilor naţionale.

ARTICOLUL 5

Dreptul sindical

În vederea garantării sau promovării libertăţii lucrătorilor şi a patronilor de a constitui organizaţii locale, naţionale sau internaţionale pentru protecţia intereselor lor economice şi sociale şi de a adera la aceste organizaţii, părţile se angajează ca legislaţia naţională să nu aducă atingere şi să nu fie aplicată de o manieră care să aducă atingere acestei libertăţi. Măsura în care garanţiile prevăzute în prezentul articol se vor aplica poliţiei va fi determinată prin legislaţia sau prin reglementarea naţională. Principiul aplicării acestor garanţii membrilor forţelor armate şi măsura în care ele se vor aplica acestei categorii de persoane sunt, de asemenea, determinate prin legislaţia sau prin reglementarea naţională.

ARTICOLUL 6

Dreptul de negociere colectivă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului de negociere colectivă, părţile se angajează:

1. să favorizeze consultarea paritară între lucrători şi patroni;
2. să promoveze, atunci când este necesar şi util, instituirea procedurilor de negociere voluntară între patroni sau organizaţiile patronale, pe de o parte, şi organizaţiile lucrătorilor, pe de altă parte, în vederea reglementării condiţiilor de angajare prin intermediul convenţiilor colective;
3. să favorizeze instituirea şi utilizarea procedurilor adecvate de conciliere şi arbitraj voluntar pentru reglementarea conflictelor de muncă; şi recunosc:
4. dreptul lucrătorilor şi al patronilor la acţiuni colective, în caz de conflict de interese, inclusiv dreptul la grevă, sub rezerva obligaţiilor care ar putea rezulta din convenţiile colective în vigoare.

ARTICOLUL 7

Dreptul copiilor şi al tinerilor la protecţie

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor şi al tinerilor la protecţie, părţile se angajează:

1. să fixeze la 15 ani vârsta minimă de angajare, fiind totuşi admise derogări pentru copiii angajaţi în munci uşoare, determinate, care nu riscă să aducă atingere sănătăţii, moralităţii sau educaţiei acestora;
2. să fixeze la 18 ani vârsta minimă de angajare pentru anumite ocupaţii determinate, considerate periculoase sau insalubre;
3. să interzică angajarea copiilor, care sunt încă supuşi instrucţiei obligatorii, în munci care îi privează de beneficiul deplin al acestei instrucţii;
4. să limiteze durata muncii lucrătorilor sub 18 ani, pentru ca aceasta să corespundă exigenţelor dezvoltării lor şi, mai ales, nevoilor lor de formare profesională;
5. să recunoască dreptul tinerilor lucrători şi ucenici la o salarizare echitabilă sau la o alocaţie corespunzătoare;

6. să prevadă ca orele pe care tinerii le consacră formării profesionale pe durata timpului normal de muncă, cu consimţământul patronului, să fie considerate ca fiind incluse în ziua de muncă;

7. să fixeze la cel puţin 4 săptămâni durata concediilor anuale plătite ale lucrătorilor sub 18 ani;

8. să interzică angajarea lucrătorilor sub 18 ani în munci de noapte, cu excepţia anumitor locuri de muncă determinate prin legislaţia sau prin reglementarea naţională;

9. să prevadă ca lucrătorii sub 18 ani, angajaţi în locuri de muncă determinate prin legislaţia sau prin reglementarea naţională, să fie supuşi unui control medical periodic;

10. să asigure o protecţie specială împotriva riscurilor fizice şi morale la care copiii şi tinerii sunt expuşi şi, în special, împotriva riscurilor care rezultă, într-o manieră directă sau indirectă, din munca lor.

ARTICOLUL 8

Dreptul lucrătoarelor la protecţia maternităţii

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătoarelor la protecţia maternităţii, părţile se angajează:

1. să asigure lucrătoarelor, înainte şi după naştere, un repaus cu o durată totală de cel puţin 14 săptămâni, fie prin concediu plătit, fie prin prestaţii adecvate de securitatea socială sau prin prestaţii din fonduri publice;

2. să considere ilegal ca un patron să anunţe concedierea unei femei în perioada cuprinsă între momentul în care aceasta a notificat starea sa de graviditate şi încheierea concediului său de maternitate sau la o astfel de dată încât termenul de preaviz să expire în cursul acestei perioade;

3. să asigure mamelor care îşi alăptează copiii pauze suficiente în acest scop;

4. să reglementeze munca de noapte a femeilor însărcinate, a femeilor care au născut recent sau a celor care îşi alăptează copiii;

5. să interzică angajarea, în munci subterane în mine şi în orice alte munci cu caracter periculos, insalubru sau greu, a femeilor însărcinate, a femeilor care au născut recent sau a celor care îşi alăptează copiii şi să ia măsuri corespunzătoare pentru protejarea drepturilor acestor femei în materie de angajare.

ARTICOLUL 9

Dreptul la orientare profesională

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la orientare profesională, părţile se angajează să asigure sau să promoveze, în funcţie de necesităţi, un serviciu care va sprijini toate persoanele, inclusiv cele handicapate, să rezolve problemele referitoare la alegerea unei profesii sau la avansarea profesională, ţinând seama de caracteristicile individului şi de legătura dintre acestea şi posibilităţile pieţei muncii; acest sprijin trebuie să fie asigurat gratuit atât tinerilor, inclusiv copiilor de vârstă şcolară, cât şi adulţilor.

ARTICOLUL 10

Dreptul la formare profesională

În vederea exercitării efective a dreptului la formare profesională, părţile se angajează:

1. să asigure sau să favorizeze, în funcţie de necesităţi, formarea tehnică şi profesională a tuturor persoanelor, inclusiv a celor handicapate, în consultare cu organizaţiile profesionale ale lucrătorilor şi patronilor, şi să acorde mijloacele care să permită accesul la învăţământul tehnic superior şi la învăţământul universitar numai în conformitate cu criteriul aptitudinii individuale;

2. să asigure sau să favorizeze un sistem de ucenicie şi alte sisteme de formare a tinerilor la locurile de muncă;

3. să asigure sau să favorizeze, în funcţie de necesităţi:

a) măsuri corespunzătoare şi uşor accesibile, în vederea formării lucrătorilor adulţi;

b) măsuri speciale în vederea recalificării profesionale a lucrătorilor adulţi, necesare ca urmare a evoluţiei tehnice sau a unei noi orientări a pieţei muncii;

4. să asigure sau să favorizeze, în funcţie de necesităţi, măsuri speciale de recalificare şi de reintegrare a şomerilor de lungă durată;

5. să încurajeze deplina utilizare a mijloacelor prevăzute prin măsuri corespunzătoare, cum ar fi:

a) reducerea sau desfiinţarea tuturor taxelor şi cheltuielilor;

b) acordarea unei asistenţe financiare în cazurile adecvate;

c) includerea în programul normal de lucru a timpului consacrat cursurilor suplimentare de formare, urmate de un lucrător pe durata angajării, la cererea patronului său;

d) garantarea, printr-un control corespunzător, în consultare cu organizaţiile profesionale ale lucrătorilor şi patronilor, a eficienţei sistemului de ucenicie şi a oricărui alt sistem de formare pentru tinerii lucrători şi, la modul general, a unei protecţii adecvate a tinerilor lucrători.

ARTICOLUL 11

Dreptul la protecţia sănătăţii

În vederea exercitării efective a dreptului la protecţia sănătăţii, părţile se angajează să ia fie direct, fie în cooperare cu organizaţiile publice şi private măsuri corespunzătoare, care vizează, în special:

1. să elimine, în măsura în care este posibil, cauzele unei sănătăţi deficitare;

2. să prevadă servicii de consultare şi de educare în ceea ce priveşte ameliorarea sănătăţii şi dezvoltarea simţului responsabilităţii individuale în materie de sănătate;

3. să prevină, în măsura în care este posibil, bolile epidemice, endemice şi alte boli, precum şi accidentele.

ARTICOLUL 12

Dreptul la securitate socială

În vederea exercitării efective a dreptului la securitate socială, părţile se angajează:

1. să stabilească sau să menţină un regim de securitate socială;

2. să menţină regimul de securitate socială la un nivel satisfăcător cel puţin egal cu cel necesar pentru ratificarea Codului european de securitate socială;

3. să depună eforturi pentru a aduce treptat regimul de securitate socială la un nivel mai ridicat;

4. să ia măsuri, prin încheierea de acorduri bilaterale sau multilaterale corespunzătoare sau prin alte mijloace şi sub rezerva condiţiilor stipulate în aceste acorduri, pentru a asigura:

a) egalitatea de tratament între cetăţenii fiecărei părţi şi cetăţenii celorlalte părţi, în ceea ce priveşte drepturile de securitate socială,

inclusiv păstrarea avantajelor acordate de legislaţiile de securitate socială, indiferent de deplasările pe care persoanele protejate le-ar putea efectua între teritoriile părţilor;

b) acordarea, menţinerea şi restabilirea drepturilor de securitate socială prin mijloace precum totalizarea perioadelor de asigurare sau de angajare, îndeplinite conform legislaţiei fiecăreia dintre părţi.

ARTICOLUL 13

Dreptul la asistenţă socială şi medicală

În vederea exercitării efective a dreptului la asistenţă socială şi medicală, părţile se angajează:

1. să vegheze ca orice persoană care nu dispune de resurse suficiente şi care nu este în măsură să şi le procure prin propriile mijloace sau să le primească dintr-o altă sursă, în special prin prestaţii rezultate dintr-un regim de securitate socială, să poată beneficia de o asistenţă corespunzătoare şi, în caz de boală, de îngrijirile impuse de starea sa;
2. să vegheze ca persoanele care beneficiază de o astfel de asistenţă să nu sufere, din acest motiv, o reducere a drepturilor lor politice sau sociale;
3. să prevadă ca fiecare să poată obţine, prin servicii competente cu caracter public sau privat, orice sfat şi orice ajutor personal, necesare pentru a preveni, a îndepărta sau a atenua starea de nevoie de ordin personal şi de ordin familial;
4. să aplice dispoziţiile paragrafelor 1 – 3 ale prezentului articol, în condiţii de egalitate cu propriii cetăţeni, cetăţenilor celorlalte părţi care se află în mod legal pe teritoriul acestora, în conformitate cu obligaţiile pe care părţile şi le asumă în virtutea Convenţiei europene de asistenţă socială şi medicală, semnată la Paris la 11 decembrie 1953.

ARTICOLUL 14

Dreptul de a beneficia de servicii sociale

În vederea exercitării efective a dreptului de a beneficia de servicii sociale, părţile se angajează:

1. să încurajeze sau să organizeze serviciile care utilizează metode specifice serviciului social şi care contribuie la bunăstarea şi la

dezvoltarea indivizilor şi a grupurilor în cadrul comunităţii, precum şi la adaptarea lor la mediul social;

2. să încurajeze participarea indivizilor şi a organizaţiilor benevole sau a altor organizaţii la crearea sau la menţinerea acestor servicii.

ARTICOLUL 15

Dreptul persoanelor handicapate la autonomie, la integrare socială şi la participare în viaţa comunităţii

În vederea garantării exercitării efective de către persoanele handicapate, indiferent de vârstă, de natura şi de originea handicapului lor, a dreptului la autonomie, la integrare socială şi la participare în viaţa comunităţii, părţile se angajează, în special:

1. să ia măsurile necesare pentru a furniza persoanelor handicapate o orientare, o educaţie şi o formare profesională în cadrul schemelor generale ori de câte ori este posibil sau, dacă nu este posibil, prin intermediul instituţiei specializate, publice sau private;

2. să favorizeze accesul la angajare al acestor persoane, prin orice măsură susceptibilă să încurajeze patronii să angajeze şi să menţină în activitate persoane handicapate în mediul obişnuit de muncă şi să adapteze condiţiile de muncă la nevoile acestor persoane sau, atunci când din cauza handicapului acest lucru nu este posibil, prin organizarea sau crearea de locuri de muncă protejate, în funcţie de gradul de invaliditate. Aceste măsuri pot justifica, dacă este cazul, recurgerea la servicii specializate şi de însoţire;

3. să favorizeze deplina lor integrare şi participare la viaţa socială, în special prin măsuri, inclusiv ajutoare tehnice, care vizează depăşirea dificultăţilor lor de comunicare şi de mobilitate şi care să le permită accesul la mijloacele de transport, la locuinţă, la activităţi culturale şi la petrecerea timpului liber.

ARTICOLUL 16

Dreptul familiei la protecţie socială, juridică şi economică

În vederea realizării condiţiilor de viaţă indispensabile dezvoltării familiei, celula fundamentală a societăţii, părţile se angajează să promoveze protecţia economică, juridică şi socială a vieţii de familie, în special prin intermediul prestaţiilor sociale şi familiale, al

dispoziţiilor fiscale, al încurajării construcţiilor de locuinţe adaptate nevoilor familiale, al ajutoarelor pentru tinerele familii sau prin orice alte măsuri corespunzătoare.

ARTICOLUL 17

Dreptul copiilor şi al adolescenţilor la protecţie socială, juridică şi economică

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor şi al adolescenţilor de a creşte într-un mediu favorabil dezvoltării personalităţii lor şi a aptitudinilor lor fizice şi mentale, părţile se angajează să ia fie direct, fie în cooperare cu organizaţiile publice sau private toate măsurile necesare şi corespunzătoare, care:

1. a) să asigure copiilor şi adolescenţilor, ţinând seama de drepturile şi de obligaţiile părinţilor, îngrijirile, asistenţa, educaţia şi pregătirea de care au nevoie, în special prin crearea sau menţinerea unor instituţii ori servicii adecvate şi suficiente în acest scop;

b) să protejeze copiii şi adolescenţii împotriva neglijenţei, violenţei sau exploatării;

c) să asigure o protecţie şi un ajutor special din partea statului pentru copilul sau adolescentul privat temporar ori definitiv de sprijinul familiei;

2. să asigure copiilor şi adolescenţilor învăţământ primar şi secundar gratuit, precum şi să favorizeze regularitatea frecvenţei şcolare.

ARTICOLUL 18

Dreptul la exercitarea unei activităţi lucrative pe teritoriul celorlalte părţi

În vederea exercitării efective a dreptului la exercitarea unei activităţi lucrative pe teritoriul oricărei alte părţi, părţile se angajează:

1. să aplice într-un spirit liberal regulamentele existente;

2. să simplifice formalităţile în vigoare şi să reducă sau să desfiinţeze taxele consulare şi alte taxe plătibile de către lucrătorii străini sau de către patronii lor;

3. să flexibilizeze, în mod individual sau colectiv, reglementările care guvernează angajarea lucrătorilor străini; şi recunosc:

4. dreptul de ieşire al cetăţenilor lor care doresc să exercite o activitate lucrativă pe teritoriul celorlalte părţi.

ARTICOLUL 19

Dreptul lucrătorilor migranţi şi al familiilor lor la protecţie şi asistenţă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranţi şi al familiilor lor la protecţie şi asistenţă pe teritoriul oricărei alte părţi, părţile se angajează:

1. să menţină sau să se asigure că există servicii gratuite corespunzătoare care să îi sprijine pe aceşti lucrători şi, în special, să le furnizeze informaţii exacte şi să ia toate măsurile utile, pe care le permit legislaţia şi reglementările naţionale, împotriva oricărei propagande înşelătoare privind emigrarea şi imigrarea;

2. să adopte, în limitele jurisdicţiei lor, măsuri corespunzătoare pentru a facilita plecarea, transportul şi primirea acestor lucrători şi familiilor lor şi pentru a le asigura, în limitele jurisdicţiei lor, în timpul călătoriei, serviciile sanitare şi medicale necesare, precum şi condiţii bune de igienă;

3. să promoveze colaborarea, după caz, dintre serviciile sociale, publice sau private, din ţările de emigrare şi de imigrare;

4. să garanteze lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor, în măsura în care aceste chestiuni sunt reglementate de legislaţie sau de alte prevederi ori sunt supuse controlului autorităţilor administrative, un tratament nu mai puţin favorabil decât cel acordat cetăţenilor lor în ceea ce priveşte următoarele aspecte:

a) salarizarea şi alte condiţii de angajare şi de muncă;

b) afilierea la organizaţii sindicale şi beneficiul avantajelor oferite de convenţiile colective;

c) locuinţa;

5. să asigure lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor un tratament nu mai puţin favorabil decât cel acordat cetăţenilor lor în ceea ce priveşte impozitele, taxele şi contribuţiile aferente muncii, încasate de la lucrători;

6. să faciliteze, pe cât posibil, reîntregirea familiei lucrătorului migrant, autorizat să se stabilească pe teritoriul său;

7. să asigure lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor un tratament nu mai puţin favorabil decât cel acordat cetăţenilor lor pentru acţiunile în justiţie referitoare la chestiunile menţionate în prezentul articol;

8. să garanteze lucrătorilor care locuiesc în mod legal pe teritoriul lor că nu vor putea fi expulzaţi decât dacă ameninţă securitatea statului sau contravin ordinii publice sau bunelor moravuri;

9. să permită, în cadrul limitelor fixate de legislaţie, transferul tuturor câştigurilor şi al economiilor lucrătorilor migranţi, pe care aceştia doresc să le transfere;

10. să extindă protecţia şi asistenţa prevăzute de prezentul articol asupra lucrătorilor migranţi care lucrează pe cont propriu, dacă măsurile respective sunt aplicabile acestei categorii;

11. să favorizeze şi să faciliteze învăţarea limbii naţionale a statului de primire sau, dacă sunt mai multe limbi, a uneia dintre ele, de către lucrătorii migranţi şi membrii familiilor lor;

12. să favorizeze şi să faciliteze, în măsura în care este posibil, învăţarea limbii materne a lucrătorului migrant de către copiii acestuia.

ARTICOLUL 20

Dreptul la egalitate de şanse şi de tratament în materie de angajare şi profesie, fără discriminare în funcţie de sex

În vederea exercitării efective a dreptului la egalitate de şanse şi de tratament în materie de angajare şi de profesie, fără discriminare în funcţia de sex, părţile se angajează să recunoască acest drept şi să ia măsurile adecvate pentru a asigura şi a promova aplicarea sa în următoarele domenii:

a) accesul la angajare, protecţia împotriva concedierii şi reintegrarea profesională;

b) orientarea şi formarea profesională, recalificarea şi readaptarea profesională;

c) condiţiile de angajare şi de muncă, inclusiv salarizarea; d) evoluţia carierei, inclusiv promovarea.

ARTICOLUL 21

Dreptul la informare şi la consultare

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor la informare şi la consultare în cadrul întreprinderii, părţile se angajează să ia sau să promoveze măsuri care să permită lucrătorilor sau reprezentanţilor acestora, în conformitate cu legislaţia şi practica naţionale:

a) să fie informaţi periodic sau la momentul oportun şi de o manieră clară despre situaţia economică şi financiară a întreprinderii în care sunt încadraţi, fiind înţeles că divulgarea anumitor informaţii care pot prejudicia întreprinderea va putea fi refuzată sau că se va putea solicita ca acestea să fie confidenţiale; şi

b) să fie consultaţi în timp util asupra deciziilor propuse care sunt susceptibile să afecteze substanţial interesele lucrătorilor şi, în special, asupra celor care ar putea avea consecinţe importante în privinţa angajării în întreprindere.

ARTICOLUL 22

Dreptul de a lua parte la determinarea şi ameliorarea condiţiilor de muncă şi a mediului de muncă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor de a lua parte la determinarea şi ameliorarea condiţiilor de muncă şi a mediului de muncă în întreprindere, părţile se angajează să ia sau să promoveze măsuri care să permită lucrătorilor sau reprezentanţilor acestora, în conformitate cu legislaţia şi practica naţionale, să contribuie:

a) la determinarea şi ameliorarea condiţiilor de muncă, de organizare a muncii şi a mediului de muncă;

b) la protecţia sănătăţii şi a securităţii în cadrul întreprinderii;

c) la organizarea serviciilor şi facilităţilor sociale şi socio-culturale ale întreprinderii;

d) la controlul respectării reglementărilor în acest domeniu.

ARTICOLUL 23

Dreptul persoanelor vârstnice la protecţie socială

În vederea exercitării efective a dreptului persoanelor vârstnice la protecţie socială, părţile se angajează să ia sau să promoveze fie direct, fie în cooperare cu organizaţiile publice sau private măsuri adecvate, destinate, în special:

– să permită persoanelor vârstnice să rămână membri deplini ai societăţii cât mai mult timp posibil, prin intermediul:

a) unor resurse suficiente care să le permită să ducă o existenţă decentă şi să participe activ la viaţa publică, socială şi culturală;

b) difuzării informaţiilor privind serviciile şi facilităţile disponibile pentru persoanele vârstnice şi posibilităţile lor de a recurge la acestea;

– să permită persoanelor vârstnice să aleagă liber propriul stil de viaţă şi să ducă o existenţă independentă în mediul lor obişnuit atâta timp cât doresc şi cât acest lucru este posibil, prin:

a) punerea la dispoziţie a unor locuinţe corespunzătoare nevoilor acestora şi stării lor de sănătate sau sprijin adecvat în vederea amenajării locuinţei;

b) îngrijirea sănătăţii şi servicii pe care starea acestora le impune;

– să garanteze persoanelor vârstnice care trăiesc în instituţii o asistenţă corespunzătoare în privinţa vieţii private şi participarea la determinarea condiţiilor de viaţă în instituţie.

ARTICOLUL 24

Dreptul la protecţie în caz de concediere

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la protecţie în caz de concediere, părţile se angajează să recunoască:

a) dreptul lucrătorilor de a nu fi concediaţi fără un motiv întemeiat, legat de aptitudinea sau de conduita acestora ori de cerinţele de funcţionare a întreprinderii, a instituţiei sau a serviciului;

b) dreptul lucrătorilor concediaţi fără motiv întemeiat la o indemnizaţie adecvată sau la o altă reparaţie corespunzătoare. În acest scop, părţile se angajează să asigure ca un lucrător care consideră că a făcut obiectul unei măsuri de concediere fără un motiv întemeiat să aibă drept de apel împotriva acestei măsuri în faţa unui organ imparţial.

ARTICOLUL 25

Dreptul lucrătorilor la protecţia propriilor creanţe
în caz de insolvabilitate a patronului acestora

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor la protecţia propriilor creanţe în caz de insolvabilitate a patronului lor, părţile se angajează să prevadă garantarea creanţelor lucrătorilor, care rezultă din contracte de muncă sau din raporturi de muncă, de către o instituţie de garanţie sau prin orice altă formă efectivă de protecţie.

ARTICOLUL 26

Dreptul la demnitate în muncă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului tuturor lucrătorilor la protecţia demnităţii lor în muncă, părţile se angajează, în consultare cu organizaţiile patronilor şi lucrătorilor:

1. să promoveze sensibilizarea, informarea şi prevenirea în materie de hărţuire sexuală la locul de muncă sau în legătură cu munca şi să ia orice măsură adecvată pentru protejarea lucrătorilor împotriva unor astfel de comportamente;

2. să promoveze sensibilizarea, informarea şi prevenirea în materie de acte condamnabile sau explicit ostile şi ofensatoare, dirijate în mod repetat împotriva oricărui salariat la locul de muncă sau în legătură cu munca, şi să ia orice măsură adecvată pentru protejarea lucrătorilor împotriva unor astfel de comportamente.

ARTICOLUL 27

Dreptul lucrătorilor cu responsabilităţi familiale la egalitate de şanse şi de tratament

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la egalitate de şanse şi de tratament între lucrătorii celor două sexe cu responsabilităţi familiale şi între aceşti lucrători şi ceilalţi lucrători, părţile se angajează:

1. să ia măsuri adecvate:

a) pentru a permite lucrătorilor cu responsabilităţi familiale să intre şi să rămână în viaţa activă sau să revină la aceasta după o absenţă datorată acestor responsabilităţi, inclusiv măsuri în domeniul orientării şi formării profesionale;

b) pentru a ţine seama de nevoile acestora în ceea ce priveşte condiţiile de angajare şi de securitate socială;

c) pentru dezvoltarea sau promovarea serviciilor publice ori private, în special a serviciilor preşcolare de zi şi a altor modalităţi de îngrijire;

2. să prevadă posibilitatea pentru fiecare părinte, în cursul unei perioade după concediul de maternitate, de a obţine un concediu parental pentru îngrijirea copilului, ale cărui durată şi condiţii vor fi fixate prin legislaţia naţională, convenţiile colective sau practica naţională;

3. să asigure ca responsabilităţile familiale să nu poată constitui, ca atare, un motiv întemeiat de concediere.

ARTICOLUL 28

Dreptul reprezentanţilor lucrătorilor la protecţie în întreprindere şi facilităţile acordate acestora

În scopul asigurării exercitării efective a dreptului reprezentanţilor lucrătorilor de a-şi îndeplini funcţiile de reprezentanţi, părţile se angajează să asigure ca, în întreprindere:

a) aceştia să beneficieze de o protecţie efectivă împotriva actelor care ar putea să le aducă un prejudiciu, inclusiv împotriva concedierii, şi care ar fi motivate de calitatea sau de activităţile acestora ca reprezentanţi ai lucrătorilor din întreprindere;

b) aceştia să beneficieze de facilităţi adecvate care să le permită să îşi îndeplinească rapid şi eficient propriile atribuţii, ţinând seama de sistemul de relaţii profesionale care prevalează în ţară, precum şi de necesităţile, de importanţa şi de posibilităţile întreprinderii respective.

ARTICOLUL 29

Dreptul la informare şi la consultare în procedurile de concediere colectivă

În scopul asigurării exercitării efective a dreptului reprezentanţilor lucrătorilor de a fi informaţi şi consultaţi în cazul concedierilor colective, părţile se angajează să asigure ca patronii să informeze şi să consulte reprezentanţii lucrătorilor în timp util, înaintea acestor concedieri colective, asupra posibilităţilor de a evita concedierile colective sau de a limita numărul şi de a atenua consecinţele acestora, recurgând, de exemplu, la măsuri sociale însoţitoare care vizează, în special, ajutorul pentru redistribuirea sau recalificarea lucrătorilor respectivi.

ARTICOLUL 30

Dreptul la protecţie împotriva sărăciei şi excluderii sociale

În scopul asigurării exercitării efective a dreptului la protecţie împotriva sărăciei şi excluderii sociale, părţile se angajează:

a) să ia măsuri în cadrul unei abordări globale şi coordonate pentru promovarea accesului efectiv în special la angajare, locuinţă,

formare, învăţământ, cultură, asistenţă socială şi medicală al persoanelor care se găsesc sau care riscă să se găsească într-o situaţie de excludere socială sau de sărăcie şi al familiei acestora;

b) dacă este necesar, să reexamineze aceste măsuri în vederea adaptării lor.

ARTICOLUL 31

Dreptul la locuinţă

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la locuinţă, părţile se angajează să ia măsuri destinate:

1. să favorizeze accesul la locuinţă la un nivel adecvat;

2. să prevină şi să atenueze lipsa locuinţelor, în vederea eliminării progresive a acestei situaţii;

3. să facă accesibil costul locuinţei pentru persoanele care nu dispun de resurse suficiente.

PARTEA A III-A

ARTICOLUL A

Angajamente

1. Sub rezerva dispoziţiilor art. B de mai jos, fiecare parte contractantă se angajează:

a) să considere partea I din prezenta Cartă ca o declaraţie determinând obiectivele a căror realizare o va urmări prin toate mijloacele utile, conform paragrafului introductiv din partea respectivă;

b) să se considere legată de cel puţin 6 din următoarele 9 articole ale părţii a II-a a Cartei: art. 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 şi 20;

c) să se considere legată de un număr suplimentar de articole sau de paragrafe numerotate ale părţii a II-a Cartei, pe care le va alege astfel încât numărul total de articole şi de paragrafe numerotate care o leagă să nu fie mai mic de 16 articole sau de 63 de paragrafe numerotate.

2. Articolele sau paragrafele alese conform prevederilor lit. b) şi c) ale paragrafului 1 din prezentul articol vor fi notificate Secretarului general al Consiliului Europei în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. Fiecare parte contractantă va putea, în orice moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general, că se consideră

legată de orice alt articol sau paragraf numerotat care figurează în partea a II-a a Cartei şi pe care nu îl acceptase încă în conformitate cu paragraful 1 din prezentul articol. Aceste angajamente ulterioare vor fi considerate parte integrantă a ratificării, acceptării sau aprobării şi vor produce aceleaşi efecte începând din prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună după data notificării.

4. Fiecare parte contractantă va dispune de un sistem de inspecţie a muncii adecvat condiţiilor sale naţionale.

ARTICOLUL B

Relaţia cu Carta socială europeană şi cu Protocolul adiţional din 1988

1. Nici o parte contractantă la Carta socială europeană sau la Protocolul adiţional din 5 mai 1988 nu poate ratifica, accepta sau aproba prezenta Cartă fără a se considera legată cel puţin de prevederile corespunzătoare ale Cartei sociale europene şi, dacă este cazul, ale Protocolului adiţional de care era legată.

2. Acceptarea obligaţiilor oricărei prevederi prin prezenta Cartă va avea ca efect faptul că, de la data intrării în vigoare a acelor obligaţii pentru partea contractantă respectivă, prevederile corespunzătoare din Carta socială europeană şi, dacă este cazul, din Protocolul adiţional din 1988 nu se vor mai aplica părţii respective în cazul în care acea parte era legată de primul dintre cele două instrumente citate anterior sau de ambele instrumente.

PARTEA A IV-A

ARTICOLUL C

Controlul aplicării angajamentelor conţinute în prezenta Cartă

Aplicarea angajamentelor juridice conţinute în prezenta Cartă va fi supusă aceluiaşi control ca şi în cazul Cartei sociale europene.

ARTICOLUL D

Reclamaţii colective

1. Dispoziţiile Protocolului adiţional la Carta socială europeană, prevăzând un sistem de reclamaţii colective, se vor aplica

angajamentelor înscrise în prezenta Cartă pentru statele care au ratificat protocolul menţionat.

2. Orice stat care nu este legat de Protocolul adiţional la Carta socială europeană prevăzând un sistem de reclamaţii colective va putea, în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare a prezentei Carte sau în orice alt moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, că acceptă controlul obligaţiilor înscrise în prezenta Cartă conform procedurii prevăzute în protocolul menţionat.

PARTEA A V-A

ARTICOLUL E

Nediscriminarea

Respectarea drepturilor recunoscute în prezenta Cartă trebuie asigurată fără deosebire de rasă, sex, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, sănătate, apartenenţă la o minoritate naţională, naştere sau orice altă situaţie.

ARTICOLUL F

Derogări în caz de război sau de pericol public

1. În caz de război sau în cazul altui pericol public care ameninţă viaţa naţiunii, orice parte contractantă poate lua măsuri care derogă de la obligaţiile prevăzute în prezenta Cartă, în stricta măsură în care situaţia o reclamă şi cu condiţia ca aceste măsuri să nu fie în contradicţie cu celelalte obligaţii decurgând din dreptul internaţional.

2. Orice parte contractantă care şi-a exercitat acest drept de derogare îl va informa, într-un interval de timp rezonabil, pe Secretarul general al Consiliului Europei despre toate măsurile luate şi despre motivele care le-au inspirat. De asemenea, aceasta trebuie să îl informeze pe Secretarul general despre data la care aceste măsuri au încetat să fie în vigoare şi la care dispoziţiile Cartei pe care le-a acceptat sunt din nou aplicabile în întregime.

ARTICOLUL G

Restricţii

1. Drepturile şi principiile enunţate în partea I, atunci când vor fi efectiv aplicate, şi exercitarea efectivă a acestor drepturi şi principii, aşa cum este prevăzut în partea a II-a, nu vor putea face obiectul unor restricţii sau limitări nespecificate în părţile I şi a II-a, cu excepţia celor prescrise prin lege şi care sunt necesare într-o societate democratică pentru a garanta respectarea drepturilor şi libertăţilor altora sau pentru a proteja ordinea publică, securitatea naţională, sănătatea publică sau bunele moravuri.

2. Restricţiile permise în virtutea prezentei Carte şi obligaţiile recunoscute în aceasta nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care au fost prevăzute.

ARTICOLUL H

Relaţii între Cartă şi dreptul intern sau acordurile internaţionale

Prevederile prezentei Carte nu vor aduce atingere dispoziţiilor dreptului intern şi ale tratatelor, convenţiilor sau acordurilor bilaterale ori multilaterale care sunt sau vor intra în vigoare şi care acordă un tratament mai favorabil persoanelor protejate.

ARTICOLUL I

Punerea în aplicare a angajamentelor asumate

1. Fără a aduce atingere mijloacelor de punere în aplicare prevăzute în aceste articole, dispoziţiile relevante ale art. 1–31 ale părţii a II-a din prezenta Cartă vor fi puse în aplicare prin:

a) legislaţie sau reglementare;

b) convenţii încheiate între patroni sau organizaţii patronale şi organizaţii ale lucrătorilor; c) o combinaţie a acestor două metode; d) alte mijloace corespunzătoare.

2. Angajamentele decurgând din paragrafele 1, 2, 3, 4, 5 şi 7 ale art. 2, din paragrafele 4, 6 şi 7 ale art. 7, din paragrafele 1, 2, 3 şi 5 ale art. 10 şi ale art. 21 şi 22 ale părţii a II-a din prezenta Cartă vor fi considerate ca fiind respectate de îndată ce aceste dispoziţii vor fi aplicate, conform paragrafului 1 al prezentului articol, marii majorităţi a lucrătorilor respectivi.

ARTICOLUL J

Amendamente

1. Orice amendament la părţile I şi a II-a din prezenta Cartă, destinat să extindă drepturile garantate prin Cartă, şi orice amendament la părţile III – IV, propus de o parte contractantă sau de Comitetul guvernamental, este comunicat Secretarului general al Consiliului Europei şi transmis de Secretarul general părţilor contractante la prezenta Cartă.

2. Orice amendament propus conform prevederilor paragrafului precedent este examinat de Comitetul guvernamental, care înaintează textul adoptat Comitetului de Miniştri, după consultarea Adunării Parlamentare. După aprobarea sa de către Comitetul de Miniştri, acest text este comunicat părţilor contractante în vederea acceptării sale.

3. Orice amendament la partea I sau la partea a II-a din prezenta Cartă va intra în vigoare, pentru părţile contractante care l-au acceptat, în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună de la data la care trei părţi contractante îl vor fi informat pe Secretarul general că l-au acceptat. Pentru orice parte contractantă care îl va accepta ulterior, amendamentul va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună de la data la care partea respectivă îl va fi informat pe Secretarul general despre acceptarea sa.

4. Orice amendament la părţile III – VI ale prezentei Carte va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună de la data la care toate părţile contractante îl vor fi informat pe Secretarul general că l-au acceptat.

PARTEA A VI-A

ARTICOLUL K

Semnarea, ratificarea şi intrarea în vigoare

1. Prezenta Cartă este deschisă semnării statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Prezenta Cartă va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună de la data la care trei state ale Consiliului Europei îşi vor fi exprimat consimţământul de a fi legate de prezenta Cartă, conform prevederilor paragrafului precedent.

3. Pentru orice stat membru care îşi va exprima ulterior consimţământul de a fi legat de prezenta Cartă, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

ARTICOLUL L

Aplicare teritorială

1. Prezenta Cartă se aplică pe teritoriul metropolitan al fiecărei părţi contractante. Orice semnatar poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să precizeze, prin declaraţie adresată Secretarului general al Consiliului Europei, teritoriul care este considerat în acest scop drept teritoriul său metropolitan.

2. Orice semnatar poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare ori de aprobare sau în orice alt moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, că prezenta Cartă se va aplica, în întregime sau în parte, acelui sau acelor teritorii metropolitane specificate în respectiva declaraţie şi cărora le asigură relaţiile internaţionale sau pentru care îşi asumă responsabilitatea internaţională. Acesta va specifica în această declaraţie articolele sau paragrafele din partea a II-a a Cartei pe care le acceptă ca obligatorii în privinţa fiecărui teritoriu desemnat în declaraţie.

3. Carta se va aplica pe teritoriul sau pe teritoriile desemnate în declaraţia menţionată în paragraful precedent, începând din prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună de la data primirii notificării acestei declaraţii de către Secretarul general.

4. Orice parte contractantă va putea, în orice moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, că, în ceea ce priveşte unul sau mai multe teritorii la care Carta se aplică în virtutea paragrafului 2 din prezentul articol, acceptă ca obligatoriu orice articol sau paragraf numerotat pe care nu îl acceptase încă în privinţa acestui teritoriu sau acestor teritorii. Aceste angajamente ulterioare vor fi considerate parte integrantă a declaraţiei originale în ceea ce priveşte teritoriul respectiv şi vor produce aceleaşi efecte începând din prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de o lună de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL M

Denunţarea

1. Nici o parte contractantă nu poate denunţa prezenta Cartă înainte de expirarea unei perioade de 5 ani de la data la care a intrat în vigoare în ceea ce o priveşte sau înainte de expirarea oricărei alte perioade ulterioare de 2 ani şi, în toate cazurile, un preaviz de 6 luni va fi notificat Secretarului general al Consiliului Europei, care va informa în această privinţă celelalte părţi contractante.

2. Orice parte contractantă poate, conform dispoziţiilor enunţate în paragraful precedent, să denunţe orice articol sau paragraf al părţii a II-a din Cartă pe care l-a acceptat, sub rezerva ca numărul articolelor sau paragrafelor prin care se leagă această parte contractantă să nu fie niciodată mai mic de 16 în primul caz şi de 63 în cel de-al doilea caz şi ca acest număr de articole sau de paragrafe să continue să cuprindă articolele selectate de această parte contractantă dintre cele la care se face o referire specială în art. A paragraful 1 lit. b).

3. Orice parte contractantă poate denunţa prezenta Cartă sau orice articol ori paragraf al părţii a II-a din Cartă în condiţiile prevăzute în paragraful 1 al prezentului articol, în privinţa oricărui teritoriu la care prezenta Cartă se aplică în virtutea unei declaraţii formulate în conformitate cu paragraful 2 al art. L.

ARTICOLUL N

ANEXĂ

ANEXA LA PREZENTA CARTĂ FACE PARTE INTEGRANTĂ DIN ACEASTA

ARTICOLUL O

Notificări

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei şi directorului general al Biroului Internaţional al Muncii:

a) orice semnare;

b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;

c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Carte, în conformitate cu art. K;

d) orice declaraţie făcută în aplicarea art. A paragrafele 2 şi 3, art. D paragrafele 1 şi 2, art. F paragraful 2 şi art. L paragrafele 1, 2, 3 şi 4;

e) orice amendamente în conformitate cu art. J;

f) orice denunţare în conformitate cu art. M;

g) orice alt act, notificare sau comunicare în legătură cu prezenta Cartă.

În considerarea celor de mai sus, subsemnaţii, având depline puteri în acest scop, am semnat prezenta Cartă (revizuită).

Încheiată la Strasbourg la 3 mai 1996, în limbile franceză şi engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii certificate conforme fiecărui stat membru al Consiliului Europei şi directorului general al Biroului Internaţional al Muncii.

ANEXĂ
la Carta socială europeană (revizuită)

CÂMPUL DE APLICARE A CARTEI SOCIALE EUROPENE (REVIZUITE) ÎN PRIVINŢA PERSOANELOR PROTEJATE

1. Sub rezerva prevederilor art. 12 paragraful 4 şi ale art. 13 paragraful 4, persoanele vizate la art. 1 – 17 şi 20 – 31 nu includ străinii decât în măsura în care sunt cetăţeni ai altor părţi, care îşi au reşedinţa legală sau care lucrează în mod regulat pe teritoriul părţii respective, fiind înţeles că articolele menţionate vor fi interpretate în lumina dispoziţiilor art. 18 şi 19. Prezenta interpretare nu exclude acordarea unor drepturi similare şi altor persoane de către una dintre părţi.

2. Fiecare parte va acorda refugiaţilor care corespund definiţiei Convenţiei de la Geneva din 28 iulie 1951 privind statutul refugiaţilor şi Protocolului din 31 ianuarie 1967, care locuiesc legal pe teritoriul său, un tratament cât mai favorabil posibil şi, în orice caz, nu mai puţin favorabil decât cel la care aceasta s-a angajat în virtutea Convenţiei din 1951, precum şi a celorlalte acorduri internaţionale existente şi aplicabile refugiaţilor mai sus menţionaţi.

PARTEA I PARAGRAFUL 18 ŞI PARTEA a II-a

ARTICOLUL 18 PARAGRAFUL 1

Se înţelege că aceste prevederi nu privesc intrarea pe teritoriul părţilor şi nu aduc atingere prevederilor Convenţiei europene privind stabilirea resortisanţilor străini, semnată la Paris la 13 decembrie 1955.

PARTEA a II-a

ARTICOLUL 1 PARAGRAFUL 2

Această prevedere nu trebuie să fie interpretată ca interzicând sau ca autorizând clauzele sau practicile de securitate sindicală.

ARTICOLUL 2 PARAGRAFUL 6

Părţile vor putea dispune ca această prevedere să nu se aplice:

a) lucrătorilor care au un contract sau un raport de muncă a cărui durată totală nu depăşeşte o lună şi/sau a cărui durată săptămânală de lucru nu depăşeşte 8 ore;

b) atunci când contractul sau raportul de muncă are un caracter ocazional şi/sau specific, cu condiţia, în acest caz, ca motive obiective să justifice neaplicarea.

ARTICOLUL 3 PARAGRAFUL 4

În scopul aplicării acestei prevederi, atribuţiile, organizarea şi condiţiile de funcţionare ale acestor servicii trebuie să fie determinate prin legislaţie sau prin reglementări internaţionale, prin convenţii colective sau prin orice alt mijloc adecvat condiţiilor naţionale.

ARTICOLUL 4 PARAGRAFUL 4

Această prevedere va fi interpretată astfel încât să nu interzică o concediere imediată în caz de abatere gravă.

ARTICOLUL 4 PARAGRAFUL 5

Se înţelege că o parte îşi poate lua angajamentul cerut în acest paragraf, dacă reţinerile din salarii sunt interzise pentru marea majoritate a lucrătorilor fie prin lege, fie prin convenţii colective sau sentinţe de arbitraj, singurele excepţii fiind constituite de persoanele care nu sunt acoperite de aceste instrumente.

ARTICOLUL 6 PARAGRAFUL 4

Se înţelege că fiecare parte poate, în ceea ce o priveşte, să reglementeze prin lege exercitarea dreptului la grevă, cu condiţia ca orice altă restricţie eventuală a acestui drept să poată fi justificată în conformitate cu prevederile art. G.

ARTICOLUL 7 PARAGRAFUL 2

Prezenta prevedere nu împiedică părţile să prevadă în lege posibilitatea ca tinerii care nu au împlinit vârsta minimă prevăzută să realizeze munci strict necesare pregătirii profesionale proprii atunci când munca se realizează sub controlul personalului competent autorizat şi cu condiţia ca securitatea şi protecţia sănătăţii tinerilor în muncă să fie garantate.

ARTICOLUL 7 PARAGRAFUL 8

Se înţelege că o parte va îndeplini angajamentul cerut în acest paragraf, dacă se conformează spiritului acestui angajament, prevăzând prin legislaţia proprie ca marea majoritate a persoanelor în vârstă de până la 18 ani să nu fie angajată în munci de noapte.

ARTICOLUL 8 PARAGRAFUL 2

Această dispoziţie nu va fi interpretată ca şi cum ar consacra o interdicţie cu caracter absolut. Pot interveni excepţii, de exemplu, în cazurile următoare:

a) dacă lucrătoarea a comis o greşeală ce justifică încetarea raportului de muncă;

b) dacă întreprinderea respectivă îşi încetează activitatea;

c) dacă termenul prevăzut de contractul de muncă a încetat.

ARTICOLUL 12 PARAGRAFUL 4

Expresia *şi sub rezerva condiţiilor stipulate în aceste acorduri*, care figurează în introducerea acestui paragraf, este considerată ca având semnificaţia că, referitor la prestaţiile care există independent de sistemul contributiv, o parte poate cere realizarea unei perioade de şedere determinate înainte de acordarea acestor prestaţii cetăţenilor altor părţi.

ARTICOLUL 13 PARAGRAFUL 4

Guvernele care nu sunt părţi la Convenţia europeană de asistenţă socială şi medicală pot să ratifice Carta în ceea ce priveşte acest paragraf, sub rezerva acordării cetăţenilor altor părţi a unui tratament conform prevederilor Convenţiei menţionate.

ARTICOLUL 16

Se înţelege că protecţia acordată de această prevedere acoperă familiile monoparentale.

ARTICOLUL 17

Se înţelege că această prevedere acoperă toate persoanele în vârstă de până la 18 ani, cu excepţia situaţiei în care majoratul este atins mai devreme, în virtutea legislaţiei aplicabile, fără prejudicierea altor dispoziţii specifice prevăzute de Cartă, şi anume la art. 7. Aceasta nu presupune obligaţia de a asigura învăţământul obligatoriu până la vârsta menţionată mai sus.

ARTICOLUL 19 PARAGRAFUL 6

În scopul aplicării prezentei dispoziţii, prin *familie a lucrătorului migrant* se înţelege cel puţin soţul/soţia lucrătorului şi copiii săi necăsătoriţi, atâta timp cât ei sunt consideraţi minori de legislaţia pertinentă a statului primitor şi sunt întreţinuţi de către lucrător.

ARTICOLUL 20

1. Se înţelege că materiile ce aparţin domeniului securităţii sociale, precum şi prevederile referitoare la prestaţiile de şomaj, la prestaţiile pentru persoanele vârstnice şi la prestaţiile de urmaş pot fi excluse din câmpul de aplicare a acestui articol.
2. Nu vor fi considerate discriminări, în sensul prezentului articol, prevederile referitoare la protecţia femeii, mai ales în ceea ce priveşte sarcina, naşterea şi perioada postnatală.
3. Prezentul articol nu împiedică adoptarea de măsuri specifice vizând remedierea inegalităţilor de fapt.
4. Pot fi excluse din câmpul de aplicare a prezentului articol sau a unora dintre dispoziţiile sale activităţile profesionale care, în funcţie de natura lor sau de condiţiile de exercitare, nu pot fi încredinţate

decât persoanelor de un anumit sex. Această dispoziţie nu va fi interpretată ca obligând părţile să decidă, pe cale legislativă sau reglementară, lista cuprinzând activităţile profesionale care, în funcţie de natura lor, pot fi rezervate lucrătorilor de un anumit sex.

ARTICOLELE 21 ŞI 22

1. În scopul aplicării acestor articole, expresia *reprezentanţi ai lucrărilor* desemnează persoanele recunoscute ca atare de legislaţia şi practica naţionale.

2. Expresia *legislaţia şi practica naţionale* vizează, după caz, în afară de legi şi alte acte normative, convenţiile colective, alte acorduri între patron şi reprezentanţii lucrătorilor, uzanţele şi hotărârile judecătoreşti pertinente.

3. În scopul aplicării acestor articole, termenul *întreprindere* este interpretat ca vizând un ansamblu de elemente materiale şi nemateriale, având sau nu personalitate juridică, destinat producţiei de bunuri sau prestării de servicii, în scop economic, şi dispunând de putere de decizie în privinţa comportamentului său pe piaţă.

4. Se înţelege că pot fi excluse de la aplicarea acestor articole comunităţile religioase şi instituţiile lor, chiar atunci când aceste instituţii sunt *întreprinderi*, în sensul paragrafului 3. Instituţiile care desfăşoară activităţi inspirate de anumite idealuri sau care se ghidează după anumite concepte morale, idealuri şi concepte protejate de legislaţia naţională pot fi excluse de la aplicarea acestor articole, în măsura în care acest lucru este necesar pentru protejarea orientării întreprinderii.

5. Se înţelege că, atunci când într-un stat drepturile enunţate în prezentele articole sunt exercitate în cadrul diverselor filiale ale întreprinderii, partea respectivă trebuie să fie considerată ca îndeplinind obligaţiile ce decurg din aceste prevederi. 6. Părţile vor putea exclude din câmpul de aplicare a prezentelor articole întreprinderile ale căror efective nu ating un prag stipulat de legislaţia şi practica naţionale.

ARTICOLUL 22

1. Această prevedere nu afectează atribuţiile şi obligaţiile statelor în materie de adoptare a reglementărilor referitoare la igiena şi securitatea la locul de muncă sau competenţele şi responsabilităţile organelor însărcinate cu supravegherea respectării aplicării acestora.

2. Expresia *servicii şi facilităţi sociale şi socio-culturale* vizează serviciile şi facilităţile de natură socială şi/sau culturală pe care le oferă anumite întreprinderi lucrătorilor, cum ar fi: asistenţa socială, terenurile de sport, sălile pentru hrănirea sugarilor, bibliotecile, taberele de vacanţă etc.

ARTICOLUL 23 PARAGRAFUL 1

În scopul aplicării acestui paragraf, expresia *cât mai mult timp posibil* se referă la capacităţile fizice, psihologice şi intelectuale ale persoanei în vârstă.

ARTICOLUL 24

1. Se înţelege că în scopul aplicării acestui articol termenul *concediere* semnifică încetarea raportului de muncă la iniţiativa patronului.

2. Se înţelege că acest articol acoperă toţi lucrătorii, dar că o parte poate sustrage, în întregime sau parţial, de sub protecţia sa următoarele categorii de salariaţi:

a) lucrătorii angajaţi în baza unui contract de muncă încheiat pe o perioadă determinată sau care prevede o muncă determinată;

b) lucrătorii care efectuează o perioadă de probă sau care nu realizează perioada de vechime cerută, cu condiţia ca durata acesteia să fie stabilită dinainte şi ca ea să fie rezonabilă;

c) lucrătorii angajaţi cu titlu ocazional pe o perioadă scurtă.

3. În scopul aplicării acestui articol, următoarele situaţii nu constituie motive întemeiate de concediere:

a) afilierea sindicală sau participarea la activităţi sindicale în afara orelor de program sau, cu consimţământul patronului, în timpul orelor de program;

b) faptul de a solicita, de a exercita sau de a avea mandat de reprezentant al lucrătorilor;

c) faptul de a fi depus o plângere sau de a fi participat la proceduri angajate împotriva unui patron pe motivul unor pretinse încălcări ale legislaţiei sau de a fi prezentat un recurs în faţa autorităţilor administrative competente;

d) rasa, culoarea, sexul, starea civilă, responsabilităţile familiale, sarcina, religia, opinia politică, originea naţională sau socială;

e) concediul de maternitate sau concediul parental;

f) absenţa temporară de la muncă pe motiv de boală sau accident.

4. Se înţelege că indemnizaţia sau orice altă reparaţie adecvată în caz de concediere fără motiv întemeiat trebuie să fie determinată de legislaţia sau de reglementarea naţională, prin convenţii colective sau prin orice altă modalitate adecvată condiţiilor naţionale.

ARTICOLUL 25

1. Autoritatea competentă poate, în mod excepţional şi după consultarea organizaţiilor patronilor şi lucrătorilor, să excludă categorii determinate de lucrători de la protecţia prevăzută în această dispoziţie, pe motivul naturii speciale a raporturilor de muncă.

2. Se înţelege că termenul *insolvabilitate* va fi definit de legislaţia şi practica naţionale.

3. Creanţele lucrătorilor care fac obiectul acestei dispoziţii vor trebui să cuprindă cel puţin:

a) creanţele lucrătorilor cu titlu de salarii aferente unei perioade determinate, care nu trebuie să fie mai mică de 3 luni într-un sistem de privilegii şi de 8 săptămâni într-un sistem de garanţii, care precede insolvabilitatea sau încetarea raportului de muncă;

b) creanţele lucrătorilor plătite cu titlu de concediu, datorate ca urmare a muncii efectuate în cursul anului în care a survenit insolvabilitatea sau încetarea raportului de muncă;

c) creanţele lucrătorilor cu titlu de sume datorate pentru alte absenţe remunerate, aferente unei perioade determinate, care nu trebuie să fie mai mică de 3 luni într-un sistem de privilegii şi de 8 săptămâni într-un sistem de garanţii şi care precede insolvabilitatea sau încetarea raportului de muncă.

4. Legislaţiile şi reglementările naţionale pot limita protecţia creanţelor lucrătorilor la o sumă determinată care va trebui să fie de un nivel social acceptabil.

ARTICOLUL 26

Se înţelege că acest articol nu obligă părţile să adopte un act normativ. Se înţelege că paragraful 2 nu acoperă hărţuirea sexuală.

ARTICOLUL 27

Se înţelege că acest articol se aplică lucrătorilor celor două sexe care au responsabilităţi familiale faţă de copiii aflaţi în întreţinerea

lor, precum şi faţă de alţi membri ai familiei lor directe, care au nevoie, în mod evident, de îngrijirea sau de sprijinul lor, atunci când aceste responsabilităţi limitează posibilităţile lucrătorilor de a se pregăti, de a intra, de a participa sau de a progresa într-o activitate economică.

Expresiile *copii aflaţi în întreţinere şi alt membru al familiei directe, care are nevoie, în mod evident, de îngrijire şi de sprijin* sunt înţelese în sensul definit de legislaţiile naţionale ale părţilor.

ARTICOLELE 28 SI 29

În sensul aplicării acestor articole, termeni *reprezentanţi ai lucrătorilor* desemnează persoanele recunoscute ca atare de legislaţia şi practica naţionale.

PARTEA A III-A

Se înţelege că prezenta Cartă conţine angajamente juridice cu caracter internaţional, a căror aplicare este supusă numai controlului prevăzut în partea a IV-a.

ARTICOLUL A PARAGRAFUL 1

Se înţelege că paragrafele numerotate pot cuprinde articole care nu conţin decât un singur paragraf.

ARTICOLUL B PARAGRAFUL 2

În sensul paragrafului 2 al art. B, prevederile Cartei (revizuite) corespund prevederilor Cartei care au acelaşi număr de articol sau de paragraf, cu excepţia:

a) art. 3, paragraful 2, al Cartei (revizuite) care corespunde art. 3, paragrafele 1 şi 3, al Cartei;

b) art. 3, paragraful 3, al Cartei (revizuite) care corespunde art. 3, paragrafele 2 şi 3, al Cartei;

c) art. 10, paragraful 5, al Cartei (revizuite) care corespunde art. 10, paragraful 4, al Cartei;

d) art. 17, paragraful 1, al Cartei (revizuite) care corespunde art. 17 al Cartei.

PARTEA a V-a

ARTICOLUL E

O diferenţă de tratament întemeiată pe un motiv obiectiv şi rezonabil nu este considerată ca discriminatorie.

ARTICOLUL F

Expresia *în caz de război* sau *în cazul altui pericol public* va fi interpretată astfel încât să acopere şi ameninţarea de război.

ARTICOLUL I

Se înţelege că lucrătorii excluşi în conformitate cu anexa la art. 21 şi 22 nu vor fi luaţi în considerare la stabilirea numărului lucrătorilor respectivi.

ARTICOLUL J

Termenul *amendament* va fi înţeles astfel încât să acopere şi includerea de noi articole în Cartă.

MECANISMUL DE CONTROL AL CARTEI

(Partea a IV-a a Cartei sociale europene)

ARTICOLUL 21

Rapoarte referitoare la dispoziţiile acceptate Părţile contractante vor prezenta Secretarului general al Consiliului Europei, într-o formă ce va fi stabilită de Comitetul de Miniştri, un raport bienal referitor la aplicarea dispoziţiilor părţii a II – a Cartei, pe care le-au acceptat.

ARTICOLUL 22

Rapoarte referitoare la dispoziţiile care nu au fost acceptate Părţile contractante vor prezenta Secretarului general al Consiliului Europei, la intervale corespunzătoare şi la solicitarea Comitetului de Miniştri, rapoarte referitoare la dispoziţiile părţii a II-a a Cartei, pe care nu le-au acceptat în momentul ratificării sau al aprobării sau printr-o notificare ulterioară. Comitetul de Miniştri va stabili, la intervale regulate, dispoziţiile cu privire la care vor fi solicitate aceste rapoarte şi care va fi forma lor.

ARTICOLUL 23

Transmiterea copiilor

1. Fiecare parte contractantă va adresa copii de pe rapoartele prevăzute la art. 21 şi 22 acelora dintre organizaţiile sale naţionale care sunt afiliate la organizaţiile internaţionale ale patronilor şi lucrătorilor care vor fi invitate, conform art. 27 paragraful 2, să fie reprezentate la reuniunile subcomitetului Comitetului social guvernamental.

2. Părţile contractante vor transmite Secretarului general orice observaţii cu privire la rapoartele menţionate, primite din partea acestor organizaţii naţionale, dacă acestea o solicită.

ARTICOLUL 24

Examinarea rapoartelor

Rapoartele prezentate Secretarului general în aplicarea art. 21 şi 22 vor fi examinate de un comitet de experţi, care va fi, de asemenea, în posesia tuturor observaţiilor transmise Secretarului general conform paragrafului 2 al art. 23.

ARTICOLUL 25

Comitetul de experţi

1. Comitetul de experţi va fi alcătuit din cel mult 7 membri desemnaţi de Comitetul de Miniştri de pe o listă cuprinzând experţii independenţi de cea mai înaltă integritate şi de o competenţă recunoscută în domeniul problemelor sociale internaţionale, care vor fi propuşi de către părţile contractante.

2. Membrii comitetului de experţi vor fi numiţi pe o perioadă de 6 ani. Mandatul lor va putea fi reînnoit. Totuşi mandatele a 2 membri desemnaţi la prima numire vor expira la capătul unei perioade de 4 ani.

3. Membrii al căror mandat va expira la sfârşitul perioadei iniţiale de 4 ani vor fi desemnaţi prin tragere la sorţi de Comitetul de Miniştri imediat după prima numire.

4. Un membru al Comitetului de experţi, numit în locul unui membru al cărui mandat nu a expirat, îşi va încheia activitatea la terminarea mandatului predecesorului său.

ARTICOLUL 26

Participarea Organizaţiei Internaţionale a Muncii

Organizaţia Internaţională a Muncii va fi invitată să desemneze un reprezentant în vederea participării, cu titlu consultativ, la deliberările Comitetului de experţi.

ARTICOLUL 27

Subcomitetul Comitetului social guvernamental

1. Rapoartele părţilor contractante, precum şi concluziile Comitetului de experţi vor fi supuse spre examinare unui subcomitet al Comitetului social guvernamental al Consiliului Europei.

2. Acest subcomitet va fi compus din câte un reprezentant al fiecărei părţi contractante. Acesta va invita cel mult două organizaţii internaţionale ale patronilor şi cel mult două organizaţii internaţionale ale lucrătorilor să trimită observatori, cu titlu consultativ, la reuniunile sale. În plus, acesta va putea să consulte cel mult 2 reprezentanţi ai organizaţiilor internaţionale neguvernamentale care au statut consultativ pe lângă Consiliul Europei, în privinţa problemelor pentru care acestea sunt special calificate, cum ar fi, de exemplu, bunăstarea socială şi protecţia economică şi socială a familiei.

3. Subcomitetul va prezenta Comitetului de Miniştri un raport conţinând concluziile sale, la care va anexa şi raportul Comitetului de experţi.

ARTICOLUL 28

Adunarea consultativă

Secretarul general al Consiliului Europei va transmite Adunării consultative concluziile Comitetului de experţi, Adunarea consultativă va comunica Comitetului de Miniştri avizul său asupra acestor concluzii.

ARTICOLUL 29

Comitetul de Miniştri

Cu o majoritate de două treimi din numărul membrilor având dreptul de a face parte din acesta, Comitetul de Miniştri va putea, pe baza raportului subcomitetului şi după consultarea Adunării consultative, să adreseze orice recomandări necesare fiecărei părţi contractante.

CODUL EUROPEAN DE SECURITATE SOCIALĂ*

Preambul

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Cod,

Considerând că scopul Consiliului Europei este de a realiza o mai mare unitate între membrii săi, în special pentru favorizarea progresului social;

Considerând că unul dintre obiectivele programului social al Consiliului Europei este de a încuraja toate statele membre pentru dezvoltarea sistemelor de securitate socială;

Recunoscând interesul armonizării protecţiei sociale garantate în statele membre;

Convinse de necesitatea stabilirii unui Cod European de Securitate Socială la un nivel mai înalt decât cel stabilit de standardele minime cuprinse în Convenţia Organizaţiei Internaţionale a Muncii nr. 102 referitoare la standardele minime de securitate socială;

Au convenit asupra următoarelor prevederi, care au fost elaborate în colaborare cu Biroul Internaţional al Muncii:

PARTEA I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1.

În prezentul Cod:

a) termenul "Comitet de Miniştri" înseamnă Comitetul de Miniştri al Consiliului Europei;

---

* Deschis spre semnare la 16 aprilie 1964, a intrat în vigoare la 17 martie 1968.

România a semnat Tratatul la 22 mai 2002 şi l-a ratificat prin Legea nr. 116 din 24 aprilie 2009, publicată în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 331 din 19 mai 2009.

b) termenul “Comitet” înseamnă Comitetul de Experţi în Securitate Socială al Consiliului Europei sau orice alte comitete pe care Comitetul de Miniştri le poate desemna să îndeplinească obligaţiile prevăzute în articolul 2, alineatul 3; articolul 74, alineatul 4 şi articolul 78, alineatul 3;

c) termenul “Secretar General” înseamnă Secretarul General al Consiliului Europei;

d) termenul “prevăzut” înseamnă stabilit de legislaţia naţională sau în baza acesteia;

e) termenul “rezidenţă” înseamnă reşedinţa obişnuită pe teritoriul Părţii contractante şi termenul “rezident” înseamnă o persoană care îşi are reşedinţa obişnuită pe teritoriul Părţii contractante;

f) termenul “soţie” înseamnă o soţie care este întreţinută financiar de soţ;

g) termenul “văduvă” înseamnă o femeie care era întreţinută financiar de către soţul său în momentul decesului acestuia;

h) termenul “copil” înseamnă un copil sub vârsta la care se termină şcolarizarea obligatorie sau un copil mai mic de 15 ani, după cum este prevăzut;

i) termenul “stagiu” înseamnă o perioadă de cotizare sau o perioadă de muncă sau o perioadă de rezidenţă sau o combinaţie a acestor perioade, după cum este prevăzut;

2. În articolele 10, 34 şi 49, termenul “prestaţii” înseamnă fie prestaţii directe, sub formă de îngrijiri medicale, fie prestaţii indirecte, constând într-o rambursare a cheltuielilor suportate de persoana respectivă.

Articolul 2

Fiecare Parte Contractantă trebuie să aplice:

a) Partea I

b) cel puţin şase din părţile II - X, Partea a II- a considerându-se ca două Părţi, iar Partea a V-a ca trei Părţi;

c) prevederile corespunzătoare din Părţile XI şi XII;

D) Partea a XIII a.

2.Condiţiile de la litera b) al alineatului precedent sunt considerate ca îndeplinite dacă:

a) sunt aplicate cel puţin trei din Părţile II - X, din care cel puţin una dintre Părţile IV, V, VI, IX şi X; şi

b) în plus, se demonstrează că legislaţia de securitate socială în vigoare este echivalentă cu una dintre combinaţiile prevăzute la această literă, ţinând cont de:

i) faptul că anumite ramuri acoperite de litera a) a acestui alineat depăşesc standardele Codului în ceea ce priveşte domeniul de protecţie sau nivelul prestaţiilor, sau amândouă;

ii) faptul că anumite ramuri acoperite de litera a) a acestui alineat depăşesc standardele Codului prin acordarea unor servicii suplimentare cuprinse în lista din Anexa 2; şi

iii) ramuri care nu ating standardele din Cod.

3. Un stat semnatar care doreşte să se prevaleze de prevederile alineatului 2 b al acestui articol va face o cerere în acest scop în raportul pe care-l înaintează Secretarului General în conformitate cu articolul 78. Comitetul, pe baza echivalenţei costurilor, stabileşte regulile de coordonare şi defineşte condiţiile pentru luarea în considerarea prevederilor alineatului 2 b al acestui articol. Aceste prevederi vor fi luate în considerare, în fiecare caz în parte cu aprobarea Comitetului, decizia fiind luată cu o majoritate de două treimi.

Articolul 3

Fiecare Parte Contractantă trebuie să specifice în instrumentul de ratificare acele părţi din Părţile II - X pentru care acceptă obligaţiile decurgând din prezentul Cod şi să specifice dacă şi în ce măsură se prevalează de prevederile articolul 2 alineatul 2.

Articolul 4

1. Orice Parte Contractantă poate notifica ulterior Secretarului General că acceptă obligaţiile din Cod cuprinse într-una sau în mai multe din Părţile II - X care n-au fost specificate în instrumentul de ratificare.

2. Angajamentele prevăzute la alineatul 1 al prezentului articol, vor fi considerate parte integrantă a ratificării şi vor avea efectele unei ratificări începând cu data notificării lor.

Articolul 5

În vederea aplicării uneia din Părţile II - X ale Codului, specificate la ratificarea sa, o Parte Contractantă este obligată să protejeze categoriile

de persoane prevăzute care, în total reprezintă un procent determinat de salariaţi sau rezidenţi şi această Parte Contractantă, trebuie să se asigure că este atins procentajul respectiv, înainte de a se angaja în aplicarea părţii în cauză.

Articolul 6

În vederea aplicării Părţilor II, III, IV, V, VIII (în măsura în care se referă la îngrijirile medicale), IX şi X ale Codului, o Parte Contractantă poate lua în considerare protecţia realizată prin asigurare chiar dacă, în baza legislaţiei naţionale nu este obligatorie pentru persoanele protejate, când:

a) asigurarea este finanţată de autorităţile publice sau, când asigurarea este doar suplimentară, controlată de autorităţile publice sau administrată în comun, de patronat şi lucrători, în conformitate cu norme prevăzute;

b) asigurarea acoperă o mare parte a persoanelor al căror câştig nu depăşeşte pe cel al unui muncitor manual calificat de sex masculin determinat în conformitate cu articolul 65; şi

c) asigurarea respectivă îndeplineşte, împreună cu alte forme de protecţie, dacă este cazul, prevederile Codului.

PARTEA A II-A
ÎNGRIJIRI MEDICALE

Articolul 7

Orice Parte Contractantă pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare, trebuie să garanteze acordarea de prestaţii persoanelor protejate, atunci când starea lor necesită îngrijiri medicale cu caracter preventiv sau curativ, în conformitate cu articolele următoare ale acestei Părţi.

Articolul 8

Riscul social acoperit include orice stare de boală, oricare ar fi cauza, sarcina şi naşterea precum şi urmările lor.

Articolul 9

Persoanele protejate sunt:

a) fie categorii prevăzute de salariaţi, reprezentând cel puţin 50% din totalul salariaţilor, precum şi soţiile şi copiii lor;

b) fie categorii prevăzute ale populaţiei active, reprezentând cel puţin 20% din totalul rezidenţilor precum şi soţiile şi copiii lor;

c) fie categorii prevăzute de rezidenţi reprezentând cel puţin 50% din totalul rezidenţilor.

Articolul 10

1. Prestaţiile trebuie să includă cel puţin:

(a) în cazul stărilor de boală:

i îngrijiri acordate de medici generalişti, inclusiv vizite la domiciliu;

ii îngrijiri acordate de specialişti în spitale, unor persoane spitalizate sau în ambulatoriu, precum şi îngrijiri acordate de specialişti în afara spitalelor;

iii furnizarea de produse farmaceutice pe baza reţetelor eliberate de medici sau de alţi practicieni calificaţi; şi

iv spitalizare, când este necesară; şi

(b) în cazul sarcinii, naşterii şi urmărilor lor:

i. îngrijiri prenatale, în timpul naşterii şi după naştere, acordate de un medic sau o moaşă calificată;

ii. spitalizare, când este necesară.

2. Beneficiarul sau susţinătorul familiei poate fi obligat să participe la cheltuielile pentru îngrijirile medicale pe care le primeşte beneficiarul în cazul stării de boală; regulile de participare nu trebuie să genereze o contribuţie prea grea.

3. Prestaţia acordată în conformitate prevederilor acestui articol trebuie să aibă în vedere păstrarea, restabilirea sau ameliorarea sănătăţii persoanei protejate, precum şi capacitatea sa de a munci şi de a face faţă nevoilor personale.

4. Departamentele guvernamentale sau instituţiile care acordă prestaţiile trebuie să încurajeze persoanele protejate prin toate mijloacele adecvate, pentru ca acestea să recurgă la serviciile generale de sănătate puse la dispoziţie de autorităţile publice sau de alte organisme recunoscute de autorităţile publice.

Articolul 11

Prestaţiile menţionate la articolul 10 trebuie garantate în cadrul riscului social acoperit cel puţin persoanelor protejate care au îndeplinit, personal sau prin susţinătorul familiei, un stagiu necesar pentru a evita abuzurile.

Articolul 12

Prestaţiile menţionate la articolul 10 trebuie acordate pe toată durata riscului social acoperit, cu excepţia stărilor de boală, în cazul cărora durata prestaţiilor poate fi limitată la 26 săptămâni pentru fiecare caz; totuşi, prestaţiile medicale nu pot fi suspendate atât timp cât se plăteşte o indemnizaţie de boală şi se vor lua măsurile care să permită ca această limită să fie majorată în cazul bolilor pentru care legislaţia naţională prevede îngrijiri prelungite.

PARTEA A III-A
INDEMNIZAŢII DE BOALĂ

Articolul 13

Fiecare Parte Contractantă pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare trebuie să garanteze atribuirea indemnizaţiilor de boală persoanelor protejate, în conformitate cu articolele următoare ale prezentei Părţi.

Articolul 14

Riscul social acoperit include incapacitatea de muncă, rezultând în urma unei stări de boală şi implicând suspendarea câştigului, aşa cum este definit în legislaţia naţională.

Articolul 15

Persoanele protejate sunt:

a) fie categorii prevăzute de salariaţi, reprezentând cel puţin 50% din totalul salariaţilor;

b) fie categorii prevăzute ale populaţiei active, reprezentând cel puţin 20% din totalul rezidenţilor;

c) fie toţi rezidenţii ale căror resurse în timpul riscului social nu depăşesc limitele prevăzute în conformitate cu articolul 67.

Articolul 16

1. În cazul protejării categoriilor de salariaţi sau a categoriilor populaţiei active, prestaţia se va face sub forma unei plăţi periodice calculate în conformitate cu prevederile articolului 65 sau ale articolului 66.

2. În cazul protejării categoriilor de rezidenţi ale căror resurse nu depăşesc limitele prevăzute pe durata riscului social, prestaţia se va face sub forma unei plăţi periodice calculate în conformitate cu articolul 67. O prestaţie prevăzută trebuie garantată persoanelor menţionate la articolul 15 a sau b, indiferent de venituri.

Articolul 17

În cazul riscului social acoperit, prestaţia menţionată la articolul 16 trebuie garantată cel puţin persoanelor care au îndeplinit un stagiu considerat necesar pentru a evita abuzurile.

Articolul 18

Prestaţia menţionată în articolul 16 trebuie acordată pe toată perioada riscului social, cu rezerva că durata prestaţiei poate fi limitată la 26 săptămâni pentru fiecare caz de boală, cu posibilitatea de a nu plăti prestaţia pentru primele 3 zile de suspendare a câştigului.

PARTEA A IV-A
PRESTAŢII PENTRU ŞOMAJ

Articolul 19

Fiecare Parte Contractantă pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare trebuie să garanteze acordarea prestaţiilor pentru şomaj persoanelor protejate, în conformitate cu articolele următoare ale prezentei Părţi.

Articolul 20

Riscul social acoperit include suspendarea câştigului, aşa cum este definit de legislaţia naţională, datorat imposibilităţii de a obţine un loc de muncă adecvat de către o persoană protejată care este aptă şi disponibilă pentru muncă.

Articolul 21

Persoanele protejate sunt:

a) fie categorii prevăzute de salariaţi reprezentând cel puţin 50% din totalul salariaţilor;

b) fie toţi rezidenţii ale căror resurse în perioada riscului social nu depăşesc limitele prevăzute în conformitate cu prevederile articolului 67.

Articolul 22

1. În cazul protejării unor categorii de salariaţi**,** prestaţia se va acorda sub forma unei plăţi periodice calculată în conformitate cu prevederile articolului 65 sau ale articolului 66.

2. În cazul rezidenţilor ale căror resurse, în perioada riscului social, nu depăşesc limite prevăzute, prestaţia se va face sub forma unei plăţi periodice calculate în conformitate cu articolului 67; totuşi o prestaţie prevăzută trebuie garantată categoriilor de salariaţi stabiliţi în conformitate cu articolul 21 a), indiferent de venituri.

Articolul 23

Prestaţia menţionată la articolul 22 se garantează, în cadrul riscului social acoperit, cel puţin persoanelor protejate care au îndeplinit un stagiu considerat necesar pentru evitarea abuzurilor.

Articolul 24

1. Prestaţia menţionată la articolul 22 trebuie acordată pe toată durata riscului social, cu următoarele excepţii, în care durata prestaţiei poate fi limitată:

a) în cazul protejării categoriilor de salariaţi, la 13 săptămâni în cursul unei perioade de 12 luni sau 13 săptămâni în fiecare caz de suspendare a câştigurilor;

b) în cazul protejării rezidenţilor ale căror resurse nu depăşesc pe perioada riscului social limitele prevăzute, la 26 de săptămâni în

cursul unei perioade de 12 luni; totuşi, durata prestaţiei prevăzute garantată indiferent de venit, poate fi limitată în conformitate cu litera a) a acestui alineat.

2. În cazul în care durata prestaţiei variază, în conformitate cu legislaţia naţională, în funcţie de perioada de cotizare sau a prestaţiilor primite anterior în cursul unei perioade prevăzute, prevederile alineatului 1 al prezentului articol sunt considerate îndeplinite atunci când durata medie a prestaţiei este de cel puţin 13 săptămâni în cursul unei perioade de 12 luni.

3. Este posibil să nu se atribuie prestaţia în timpul unui interval de aşteptare de 7 zile pentru fiecare caz de suspendare a câştigului, socotind zilele de şomaj de dinainte şi după o muncă temporară nedepăşind o durată prevăzută, ca făcând parte din acelaşi caz de suspendare a câştigului.

4. În cazul lucrătorilor sezonieri durata de acordare a prestaţiei şi a intervalului de aşteptare pot fi adaptate în funcţie de condiţiile de angajare.

PARTEA A V-A
PRESTAŢII DE BĂTRÂNEŢE

Articolul 25

Fiecare Parte Contractantă pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare, trebuie să garanteze persoanelor protejate acordarea prestaţiilor de bătrâneţe, în conformitate cu articolele următoare ale prezentei Părţi.

Articolul 26

1. Riscul social acoperit este supravieţuirea peste o vârstă prevăzută.

2. Vârsta prevăzută nu trebuie să depăşească 65 ani sau o vârstă mai mare dacă numărul rezidenţilor de această vârstă nu este mai mare de 10% din numărul rezidenţilor sub acea vârstă dar care depăşesc vârsta de 15 ani.

3. Legislaţia naţională poate prevede suspendarea prestaţiilor în cazul în care persoana îndreptăţită exercită anumite activităţi remunerate prevăzute sau reducerea prestaţiilor contributive în cazul

în care câştigul beneficiarului depăşeşte o sumă prevăzută şi reducerea prestaţiilor necontributive în cazul în care câştigul beneficiarului sau celelalte resurse sau ambele împreună depăşesc o sumă prevăzută.

Articolul 27

Persoanele protejate sunt:

a) fie categorii prevăzute de salariaţi, reprezentând cel puţin 50% din totalul salariaţilor;

b) fie categorii prevăzute ale populaţiei active, reprezentând cel puţin 20% din totalul rezidenţilor;

c) fie toţi rezidenţii ale căror resurse pe durata riscului social, nu depăşesc limitele prevăzute în conformitate cu prevederile articolului 67.

Articolul 28

Prestaţia va fi acordată sub forma unei plăţi periodice calculată după cum urmează:

a) în cazul protejării unor categorii de salariaţi sau al unor categorii ale populaţiei active, în conformitate cu prevederile articolului 65, sau ale articolului 66;

b) în cazul protejării rezidenţilor cu resurse nedepăşind o anumită limită prevăzută, în conformitate cu prevederile articolului 67.

Articolul 29

1. Prestaţia menţionată la articolul 28 trebuie să fie garantată în cadrul riscului social acoperit cel puţin:

a) persoanei protejate care a îndeplinit înainte de producerea riscului social, în conformitate cu regulile prevăzute, un stagiu, constând fie în 30 ani de cotizare sau muncă, fie în 20 ani de rezidenţă; sau

b) în cazul în care, în principiu, toate persoanele active sunt protejate, acelei persoane protejate care a îndeplinit un stagiu prevăzut de cotizare şi în numele căreia au fost plătite, în cursul vieţii sale active, numărul mediu anual de contribuţii prevăzut.

2. În cazul în care acordarea prestaţiei menţionate în alineatul 1 al prezentului articol este subordonată îndeplinirii unei perioade minime de cotizare sau de muncă se garantează o prestaţie diminuată, cel puţin:

a) persoanei protejate care a îndeplinit înainte de producerea riscului social, în conformitate cu regulile prevăzute, un stagiu de 15 ani de cotizare sau de muncă;
b) în cazul în care, în principiu, toate persoanele active sunt protejate, persoanei protejate care a efectuat un stagiu prevăzut de cotizare şi în numele căreia, a fost vărsat, în cursul vieţii sale active, jumătate din numărul mediu anual de cotizaţii prevăzut conform articolul 29, alineatul 1b).

3. Prevederile alineatului 1 al prezentului articol sunt considerate a fi satisfăcute atunci când prestaţia calculată în conformitate cu partea a XI-a, dar cu 10 unităţi mai puţin decât procentajul indicat în tabelul anexat la acea parte pentru beneficiarul tip, este garantată cel puţin persoanei protejate care a îndeplinit, în conformitate cu reguli prevăzute, fie 10 ani de cotizare sau de muncă, fie 5 ani de rezidenţă.

4. O reducere proporţională a procentajului indicat în Tabelul XI, anexă la partea a XI poate fi efectuată atunci când stagiul pentru prestaţia corespunzătoare procentajului redus este mai mare de 10 ani de cotizare sau muncă, dar mai mic de 30 ani de cotizare sau muncă. Când stagiul respectiv depăşeşte 15 ani se va acorda o prestaţie redusă în conformitate cu articolul 29, alineatul 2 al acestui articol.

5. Când prestaţia la care se referă alineatul 1, 3 sau 4 ale prezentului articol este condiţionată de îndeplinirea unei perioade minime de cotizare sau de muncă trebuie plătită o prestaţie diminuată, în condiţii prevăzute, şi unei persoane protejate care, datorită vârstei avute la data intrării în vigoare a acestei părţi a Codului, nu a putut îndeplini condiţiile alineatului 2 al acestui articol, în cazul în care prestaţia conform alineatului 1, 3 sau 4 ale acestui articol nu se acordă acestei persoane la o vârstă mai înaintată decât cea normală.

Articolul 30

Prestaţiile prevăzute în cadrul articolelor 28 şi 29, trebuie acordate pe toată durata producerii riscului social.

PARTEA A VI-A
PRESTAŢII ÎN CAZ DE ACCIDENTE DE MUNCĂ ŞI BOLI PROFESIONALE

ARTICOLUL 31

Fiecare Parte Contractantă pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare, trebuie să garanteze acordarea de prestaţii în caz de accidente de muncă sau boli profesionale, persoanelor protejate, în conformitate cu articolele următoare ale prezentei părţi.

Articolul 32

Cu condiţia ca starea respectivă să fie datorată unor accidente de muncă sau unor boli profesionale prevăzute ca urmare a angajării, riscurile sociale acoperite includ următoarele:

a) stare de boală;

b) incapacitate de muncă în urma unei stări de boală şi care implică suspendarea câştigului aşa cum este definită de legislaţia naţională;

c) pierderea totală a capacităţii de câştig sau pierderea parţială a acesteia, peste o limită prevăzută, cu probabilitatea permanentizării acestei pierderi sau diminuării corespunzătoare a acestei capacităţi; şi

d) pierderea mijloacelor de existenţă de către văduvă sau copii, în urma decesului susţinătorului familiei; pentru văduve, dreptul la prestaţie poate fi condiţionat de prezumţia din legislaţia naţională, de incapacitate de a face faţă propriilor nevoi.

Articolul 33

Persoanele protejate sunt categorii prevăzute de salariaţi, reprezentând în total cel puţin 50% din totalul salariaţilor, şi, în cazul decesului susţinătorului familiei, inclusiv soţiile şi copiii acestora.

Articolul 34

1.În cazul stării de boală, prestaţiile includ îngrijirile medicale prevăzute în alineatele 2 şi 3 ale prezentului articol.

2. Îngrijirile medicale includ:

a) îngrijirile acordate de medicii generalişti şi specialişti, unor persoane spitalizate sau nu, inclusiv vizite la domiciliu;
b) îngrijiri dentare;
c) îngrijirile acordate de infirmiere, fie la domiciliu, fie în spitale, fie în alte instituţii medicale;
d) întreţinerea în spitale, case de convalescenţă, sanatorii sau alte instituţii medicale;
e) furnituri dentare, farmaceutice, alte furnituri medicale sau chirurgicale, inclusiv protezele şi întreţinerea lor, precum şi ochelari;
f) îngrijiri acordate de un membru al unei profesiuni conexe celei medicale, recunoscută legal, sub supravegherea unui medic sau a unui dentist.

3. Îngrijirile medicale acordate în conformitate cu alineatele precedente trebuie acordate pentru menţinerea, refacerea sau ameliorarea sănătăţii persoanei protejate, precum şi a capacităţii sale de a munci şi de a face faţă nevoilor personale.

Articolul 35

1. Departamentele guvernamentale sau instituţiile care administrează îngrijirile medicale trebuie să coopereze, atunci când este cazul, cu serviciile generale de reeducare profesională, pentru readaptarea persoanelor cu o capacitate diminuată la o muncă corespunzătoare.

2. Legislaţia naţională poate autoriza departamentele sau instituţiile de mai sus să ia măsuri de reeducare profesională a persoanelor cu capacitate de muncă diminuată.

Articolul 36

1. În ceea ce priveşte incapacitatea de muncă sau pierderea totală a capacităţii de câştig când este probabilă permanentizarea ei sau diminuarea corespunzătoare a integrităţii fizice sau decesul susţinătorului familiei, prestaţia va fi o plată periodică calculată în conformitate cu prevederile articolului 65 sau ale articolului 66.

2. În cazul pierderii parţiale a capacităţii de câştig, când este probabilă permanentizarea ei, sau în cazul diminuării corespunzătoare a integrităţii fizice, prestaţia, când este cuvenită, va

consta într-o plată periodică fixată ca proporţie convenabilă din cea prevăzută pentru pierderea totală a capacităţii de câştig sau diminuarea corespunzătoare a integrităţii fizice.

3. Plăţile periodice vor putea fi convertite într-un sumă forfetară:

a) fie când gradul de incapacitate este minim;

b) fie când se poate furniza autorităţilor competente o garanţie a unei folosiri judicioase a acesteia.

Articolul 37

Prestaţiile menţionate la articolul 34 şi 36 trebuie garantate, în cadrul riscului social acoperit, cel puţin persoanelor protejate care au fost angajate ca salariaţi pe teritoriul statului Părţii Contractante, în momentul accidentului sau în momentul în care a fost contactată boala, iar dacă este vorba de plăţi periodice rezultând din decesul susţinătorului familiei, văduvei şi copiilor acestuia din urmă.

Articolul 38

Prestaţiile menţionate la articolele 34 şi 36 trebuie să fie acordate pe toată durata riscului social; totuşi, în cazul incapacităţii de muncă, este posibilă neacordarea prestaţiei pentru primele 3 zile, în fiecare caz de suspendare a câştigului.

PARTEA A VII-A
PRESTAŢII FAMILIALE

Articolul 39

Fiecare Parte Contractantă, pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare, trebuie să garanteze acordarea prestaţiilor familiale persoanelor protejate, în conformitate cu articolele următoare ale prezentei Părţi.

Articolul 40

Riscul social acoperit este responsabilitatea pentru întreţinerea copiilor.

Articolul 41

Persoanele protejate sunt, în ceea ce priveşte plăţile periodice prevăzute la Articolul 42:

a) fie categorii prevăzute de salariaţi, reprezentând în total cel puţin 50% din totalul salariaţilor;
b) fie categorii prevăzute ale populaţiei active, reprezentând în total cel puţin 20% din totalul rezidenţilor.

Articolul 42

Prestaţiile trebuie să includă:

a) fie o plată periodică acordată oricărei persoane protejate care a efectuat stagiul prevăzut;
b) fie hrană, îmbrăcăminte, locuinţă, sejur de vacanţă şi asistenţă menajeră furnizată copiilor sau pentru copii;
c) fie o combinaţie a prestaţiilor menţionate la literele a şi b ale acestui articol.

Articolul 43

Prestaţiile menţionate la articolul 42 trebuie să fie garantate cel puţin unei persoane protejate care a efectuat, în cadrul unei perioade prevăzute, un stagiu care poate consta fie într-o lună de cotizare sau de muncă, fie şase luni de rezidenţă, după cum este prevăzut.

Articolul 44

Valoarea totală a prestaţiilor acordate în conformitate cu articolul 42 persoanelor protejate, va trebui să reprezinte 1,5% din salariul unui muncitor adult necalificat de sex masculin, stabilit în conformitate cu regulile prevăzute la articolul 66, înmulţit cu numărul total de copii ai tuturor rezidenţilor.

Articolul 45

În cazul în care prestaţiile constau într-o plată periodică, ele trebuie acordate pe toată durata producerii riscului social.

PARTEA A VIII-A
PRESTAŢII DE MATERNITATE

Articolul 46

Fiecare Parte Contractantă pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare trebuie să garanteze acordarea prestaţiilor de maternitate persoanelor protejate, în conformitate cu articolele următoare ale prezentei Părţi.

Articolul 47

Riscul social acoperit include sarcina, naşterea şi urmările lor şi suspendarea câştigului care rezultă din acestea, aşa cum este definit de legislaţia naţională.

Articolul 48

Persoanele protejate sunt:

a) fie toate femeile aparţinând unor categorii prevăzute de salariaţi, reprezentând în total cel puţin 50% din totalul salariaţilor, iar în ceea ce priveşte prestaţiile medicale în caz de maternitate şi soţiile salariaţilor incluşi în această categorie;

b) fie toate femeile aparţinând unor categorii prevăzute de populaţie activă, reprezentând în total cel puţin 20% din totalul rezidenţilor, iar în ceea ce priveşte prestaţiile medicale în caz de maternitate şi soţiile persoanelor incluse în această categorie.

Articolul 49

1. În ceea ce priveşte sarcina, naşterea şi urmările lor, prestaţiile medicale de maternitate trebuie să includă îngrijirile medicale menţionate la alineatele 2 şi 3 ale prezentului articol.

2. Îngrijirile medicale trebuie să includă cel puţin:
   a) îngrijiri prenatale, îngrijiri în timpul naşterii şi îngrijiri post-natale, acordate fie de un medic fie de o moaşă calificată; şi
   b) spitalizare, când este necesar.

3. Îngrijirile medicale menţionate la alineatul 2 al prezentului articol vizează păstrarea, restabilirea sau ameliorarea sănătăţii femeii protejate, precum şi a capacităţii sale de a munci şi de a face faţă nevoilor sale personale.

4. Departamentele guvernamentale sau instituţiile care acordă prestaţiile medicale în caz de maternitate trebuie să încurajeze femeile protejate prin toate mijloacele adecvate, pentru ca acestea să recurgă la serviciile generale de sănătate puse la dispoziţia lor de autorităţile publice sau de alte organisme recunoscute de autorităţile publice.

Articolul 50

În ceea ce priveşte suspendarea câştigului ca urmare a sarcinii, naşterii şi a urmărilor lor, prestaţia va fi acordată sub forma unei plăţi periodice calculată în conformitate cu prevederile articolului 65 sau ale articolului 66. Cuantumul plăţii periodice poate varia pe durata producerii riscului social cu condiţia ca suma medie să fie conformă prevederilor sus menţionate.

Articolul 51

În cazul riscului social acoperit, prestaţiile menţionate la articolele 49 şi 50 trebuie să fie garantate pe perioada riscului social acoperit cel puţin femeilor aparţinând categoriilor protejate care au îndeplinit un stagiu considerat necesar pentru a se evita abuzurile; prestaţiile menţionate la articolul 49, trebuie, de asemenea, să fie garantate soţiilor persoanelor aparţinând acestor categorii protejate, în cazul în care aceştia au îndeplinit stagiul prevăzut.

Articolul 52

Prestaţiile menţionate la articolele 49 şi 50 trebuie să fie acordate pe toată perioada producerii riscului social acoperit; totuşi, plăţile periodice pot fi limitate la 12 săptămâni cu condiţia ca legislaţia naţională să nu impună sau să nu autorizeze o perioadă prelungită de absenţă de la locul de muncă, caz în care plăţile nu pot fi limitate la o perioadă mai scurtă decât acea perioadă prelungită.

PARTEA A IX-A
PRESTAŢII DE INVALIDITATE

Articolul 53

Fiecare Parte Contractantă pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare trebuie să garanteze atribuirea prestaţiilor de invaliditate persoanelor protejate, în conformitate cu articolele următoare ale prezentei Părţi.

Articolul 54

Riscul social acoperit include capacitatea de a desfăşura o activitate profesională de un grad prevăzut, atunci când este probabilă fie permanentizarea, fie menţinerea ei după încetarea indemnizaţiei de boală.

Articolul 55

Persoanele protejate sunt:

a) fie categorii prevăzute de salariaţi, reprezentând în total cel puţin 50% din totalul salariaţilor;
b) fie categorii prevăzute ale populaţiei active, reprezentând în total 20% din totalul rezidenţilor;
c) fie toţi rezidenţii ale căror resurse pe durata producerii riscului social, nu depăşesc limitele prevăzute în conformitate cu prevederile articolului 67.

Articolul 56

Prestaţia se va face sub forma unei plăţi periodice calculate după cum urmează:

a) în cazul protejării unor categorii de salariaţi sau a unor categorii ale populaţiei active, în conformitate cu prevederile articolului 65 sau ale articolului 66;
b) în cazul protejării rezidenţilor ale căror resurse pe durata producerii riscului social nu depăşesc limitele prevăzute, în conformitate cu prevederile articolului 67.

Articolul 57

1. În cazul riscului social acoperit, prestaţia menţionată la articolul 56 trebuie să fie asigurată, cel puţin:

a) persoanei protejate care a îndeplinit, înainte de producerea riscului social, potrivit regulilor prevăzute, un stagiu fie de 15 ani de cotizare sau de muncă, fie de 10 ani de rezidenţă;
b) în cazul în care în principiu toate persoanele active sunt protejate, persoanei care a îndeplinit un stagiu de cotizare de 3 ani şi în numele căreia s-au plătit, în cursul perioadei sale active, cotizaţii al căror număr mediu anual se ridică la cifra prevăzută.

2. Atunci când acordarea prestaţiei menţionate la alineatul 1 al prezentului articol este condiţionată de îndeplinirea unei perioade minime de cotizare sau de muncă, trebuie garantată o prestaţie redusă, cel puţin:

a) persoanei protejate care a îndeplinit înainte de producerea riscului social, conform regulilor prevăzute, un stagiu de 5 ani de cotizare sau de muncă;
b) în cazul în care, în principiu, toate persoanele active sunt protejate, persoanei care a îndeplinit un stagiu de 3 ani de cotizare şi în numele căreia s-au depus, în cursul perioadei sale active, jumătate din numărul mediu anual de cotizaţii prevăzute la care se referă litera b a alineatului 1 al prezentului articol.

3. Prevederile alineatului 1 al prezentului articol sunt considerate satisfăcute atunci când prestaţia calculată conform părţii XI, dar cu un procentaj mai mic cu 10 unităţi decât cel indicat în tabelele anexate la această parte, pentru beneficiarul tip este garantată, cel puţin persoanei care a îndeplinit, în conformitate cu regulile prevăzute, 5 ani de cotizare, de muncă sau de rezidenţă.

4. O reducere proporţională a procentajului indicat în tabelul anexat părţii XI poate fi realizată atunci când stagiul care corespunde procentajului redus depăşeşte 5 ani de cotizare sau de muncă, dar nu este mai mic de 15 ani de cotizare sau de muncă. O prestaţie redusă va fi acordată în conformitate cu alineatul 2 al prezentului articol.

Articolul 58

Prestaţiile menţionate la articolele 56 şi 57 trebuie să fie acordate pe toată durata producerii riscului social sau până la înlocuirea lor cu prestaţia de bătrâneţe.

PARTEA A X-A
PRESTAŢII PENTRU URMAŞI

Articolul 59

Fiecare Parte Contractantă pentru care prezenta Parte a Codului este în vigoare trebuie să garanteze persoanelor protejate acordarea de prestaţii urmaşilor acestora, în conformitate cu articolele următoare ale prezentei Părţi.

Articolul 60

1. Riscul social acoperit trebuie să includă pierderea mijloacelor de existenţă, suferită de către văduvă sau de copii în urma decesului susţinătorului familiei; în cazul văduvei, dreptul la prestaţie poate fi subordonat prezumţiei din legislaţia naţională, conform căreia ea nu este capabilă să facă faţă nevoilor sale proprii.

2. Legislaţia naţională poate suspenda prestaţia dacă persoana îndreptăţită exercită anumite activităţi remunerate prevăzute sau poate reduce prestaţiile contributive atunci când câştigul beneficiarului depăşeşte o sumă prevăzută, şi prestaţiile non-contributive, atunci când câştigul beneficiarului sau celelalte resurse ale sale sau ambele împreună depăşesc o sumă prevăzută.

Articolul 61

Persoanele protejate sunt:

a) fie soţiile şi copiii susţinătorilor de familie, aparţinând categoriilor prevăzute de salariaţi, reprezentând în total cel puţin 50% din totalul salariaţilor;

b) fie soţiile şi copiii susţinătorilor de familie, aparţinând categoriilor prevăzute ale populaţiei active, reprezentând în total cel puţin 20% din totalul rezidenţilor;

c) fie, în cazul rezidenţilor, văduvele şi copiii care şi-au pierdut susţinătorul de familie şi ale căror resurse pe durata producerii riscului social, nu depăşesc limitele prevăzute în conformitate cu prevederile articolului 67.

Articolul 62

Prestaţia se va acorda sub forma unei plăţi periodice calculată după cum urmează:

a) conform prevederilor fie ale articolului 65, fie ale articolului 66, în cazul protejării soţiilor şi copiilor susţinătorilor de familie din categoriile de salariaţi sau din categoriile populaţiei active;

b) conform prevederilor articolului 67, în cazul protejării văduvelor şi copiilor rezidenţi şi ale căror resurse pe durata riscului social, nu depăşesc anumite limite prevăzute.

Articolul 63

1. În cazul riscului social acoperit, prestaţia de urmaş menţionată în articolul 62 trebuie garantată cel puţin:

a) persoanei protejate al cărei susţinător de familie a îndeplinit, conform regulilor prevăzute, un stagiu constând fie în 15 ani de cotizare sau de muncă, fie în 10 ani de rezidenţă;

b) în cazul protejării, în principiu, a soţiilor şi copiilor tuturor persoanelor active din punct de vedere economic, persoanei protejate al cărei susţinător de familie a îndeplinit un stagiu de cotizare de 3 ani şi în numele căruia au fost depuse, în cursul perioadei sale active, un număr mediu anual de cotizaţii care se ridică la cifra prevăzută.

2. În cazul în care acordarea prestaţiei menţionate la alineatul 1 al acestui articol este condiţionată de îndeplinirea unei perioade minime de cotizare sau de muncă, o prestaţie redusă trebuie garantată cel puţin:

a) persoanei protejate al cărei susţinător de familie a îndeplinit, conform regulilor prevăzute, un stagiu de 5 ani de cotizare sau de muncă;

b) în cazul protejării, în principiu, a soţiilor şi copiilor tuturor persoanelor active, persoanei protejate al cărei susţinător de familie a îndeplinit un stagiu de 3 ani de cotizare şi cu condiţia ca în numele susţinătorului de familie să se fi plătit, în cursul perioadei sale active, jumătate din numărul mediu anual de cotizaţii prevăzute, la care se referă litera b a alineatului 1 al prezentului articol.

3. Prevederile alineatului 1 al prezentului articol sunt considerate îndeplinite atunci când prestaţia calculată conform părţii XI, dar cu un procentaj de 10 unităţi mai mic decât cel indicat în tabelul anexat la această parte pentru beneficiarul tip, este garantată cel puţin persoanei protejate al cărei susţinător de familie a îndeplinit, conform regulilor prevăzute, 5 ani de cotizare, de muncă sau de rezidenţă.

4. O reducere proporţională a procentajului indicat în tabelul anexat părţii XI, poate fi realizată atunci când stagiul pentru prestaţie care corespunde procentajului redus depăşeşte 5 ani de cotizare sau de muncă, dar este mai mic de 15 ani de cotizare sau de muncă. O prestaţie redusă va fi acordată conform alineatului 2 al prezentului articol.

5. Pentru ca văduva fără copii, căreia i se aplică prezumţia de incapacitate de a face faţă propriilor necesităţi, să poată avea dreptul la prestaţie de urmaş, poate fi prevăzută o durată minimă a căsătoriei.

Articolul 64

Prestaţiile menţionate la articolele 62 şi 63 trebuie acordate pe toată durata producerii riscului social.

PARTEA A XI A
CALCULUL PLĂŢILOR PERIODICE

Articolul 65

1. În cazul plăţilor periodice cărora li se aplică prezentul articol, cuantumul prestaţiei, majorate cu suma alocaţiilor familiale vărsate pe durata riscului social, trebuie să fie cel puţin egală, în cazul beneficiarului tip vizat în tabelul anexă la prezenta parte, cu procentajul indicat în acest tabel, în raport cu totalul din câştigul anterior al beneficiarului sau susţinătorului de familie şi cu suma alocaţiilor familiale acordate unei persoane protejate având aceleaşi îndatoriri de familie ca şi beneficiarul tip.

2. Câştigul anterior al beneficiarului sau al susţinătorului de familie va fi calculat conform unor reguli prevăzute şi în cazul repartizării persoanelor protejate sau a susţinătorilor de familie pe clase de câştig, câştigul anterior va putea fi calculat după câştigul de bază din clasa la care au aparţinut.

3. Se poate prevedea un cuantum maxim al prestaţiei sau al câştigului care este luat în considerare la calcularea prestaţiei cu condiţia ca acest cuantum maxim să fie fixat astfel încât să fie îndeplinite prevederile alineatului 1 al prezentului articol, atunci când câştigul anterior al beneficiarului sau al susţinătorului de familie este mai mic sau egal cu salariul unui muncitor de sex masculin calificat.

4. Câştigul anterior al beneficiarului sau susţinătorului de familie, salariul unui muncitor calificat de sex masculin, prestaţia şi alocaţiile familiale vor fi calculate pentru aceeaşi perioadă de timp.

5. Pentru ceilalţi beneficiari, prestaţia va fi stabilită în aşa fel încât să fie într-un raport rezonabil cu cea a beneficiarului tip.

6. În vederea aplicării acestui articol, un muncitor calificat de sex masculin va fi:

a) fie un ajustor sau un turnător din industria mecanică, alta decât cea a maşinilor electrice;
b) fie un muncitor calificat tip definit în conformitate cu alineatul 7 al acestui articol;
c) fie o persoană al cărei câştig este egal cu 125% din câştigul mediu al tuturor persoanelor protejate.

7. Muncitorul calificat tip menţionat la litera b) al alineatului precedent al acestui articol, va fi o persoană aleasă din grupul cu cel mai mare număr de persoane de sex masculin protejate, pentru cazurile avute în vedere, sau de susţinători de familie, din ramura care cuprinde cel mai mare număr de persoane protejate sau de susţinători de familie; în acest scop, va fi folosită clasificarea internaţională tip, pe tip de industrie, a tuturor ramurilor de activitate economică, adoptată de Consiliul Economic şi Social al Organizaţiei Naţiunilor Unite în cea de a şaptea sesiune a sa, din 27 august 1948 şi care este reprodusă în Anexa 1 la prezentul Cod, ţinând seama de orice modificare care i s-ar aduce.

8. Atunci când prestaţiile diferă de la o regiune la alta, un muncitor calificat de sex masculin va putea fi ales în fiecare din regiuni, în conformitate cu prevederile alineatelor 6 şi 7 ale prezentului articol.

9. Salariul muncitorului calificat de sex masculin ales în conformitate cu alineatele 6 a. şi b ale acestui articol va fi stabilit pe baza salariului cuvenit pentru un număr normal de ore de muncă fixat fie prin convenţii colective, fie, dacă este cazul, prin legislaţia naţională sau în baza ei fie, prin cutumă, inclusiv compensaţiile pentru creşterea preţurilor, dacă este cazul; atunci când salariile astfel determinate diferă de la o regiune la alta şi când alineatul 8 al acestui articol nu este aplicat, va fi luat în considerare salariul mediu.

10. Cuantumul plăţilor periodice în curs, acordate pentru prestaţiile de bătrâneţe, accidente de muncă şi boli profesionale (cu excepţia acelora care acoperă incapacitatea de muncă), pentru invaliditate şi în urma decesului susţinătorului de familie vor fi revizuite în urma modificărilor evidente ale nivelului general al câştigurilor care, la rândul lor, rezultă în urma modificărilor evidente ale costului vieţii.

Articolul 66

1. În cazul plăţilor periodice cărora li se aplică prezentul articol, cuantumul prestaţiei, majorată cu suma alocaţiilor familiale acordate pe durata producerii riscului social, trebuie să fie cel puţin egală, în cazul beneficiarului tip vizat în tabelul anexă la prezenta parte, cu procentajul indicat în acest tabel în raport cu totalul salariului muncitorului necalificat de sex masculin, şi cu cuantumul alocaţiilor familiale acordate unei persoane protejate, având aceleaşi responsabilităţi familiale ca şi beneficiarul tip.

2. Salariului muncitorului necalificat de sex masculin, prestaţia şi alocaţiile familiale vor fi calculate pentru aceeaşi perioadă de timp.

3. Pentru ceilalţi beneficiari, prestaţia va fi stabilită în aşa fel încât să fie într-un raport rezonabil, cu cea a beneficiarului tip.

4. În vederea aplicării acestui articol un muncitor necalificat de sex masculin va fi:

a) fie un muncitor necalificat tip, în industria mecanică, alta decât industria electromecanică;

b) fie un muncitor necalificat tip, ales conform prevederilor alineatului următor.

5. Muncitorul necalificat tip menţionat în alineatul 4.b al acestui articol va fi ales din grupul care are cel mai mare număr de persoane de sex masculin protejate împotriva riscului social considerat, sau de susţinători de familie ai persoanelor protejate, în ramura care cuprinde ea însăşi cel mai mare număr de persoane protejate sau de susţinători de familie; în acest scop va fi folosită clasificarea internaţională tip, pe tip de industrie, a tuturor ramurilor de activitate economică, adoptată de Consiliul Economic şi Social al Organizaţiei Naţiunilor Unite în cea de a şaptea sesiune a sa, din 27 august 1948, şi care este reprodusă în anexă la prezentul Cod, ţinând seama de orice modificare care i s-ar aduce.

6. Atunci când prestaţiile diferă de la o regiune la alta, un muncitor adult necalificat de sex masculin va fi ales în fiecare regiune, în conformitate cu prevederile alineatelor 4 şi 5 ale prezentului articol.

7. Salariul muncitorului adult necalificat de sex masculin va fi stabilit pe baza salariului cuvenit pentru un număr normal de ore de muncă, fixat fie prin convenţii colective, fie, dacă este cazul, prin legislaţia naţională sau în baza ei, fie prin cutumă, inclusiv compensaţiile

pentru creşterea preţurilor, dacă este cazul; atunci când salariile astfel stabilite diferă de la o regiune la alta şi când alineatul 6 al acestui articol nu se aplică, va fi luat în considerare salariul mediu.

8. Cuantumul plăţilor periodice în curs, acordate pentru prestaţiile de bătrâneţe, accidente de muncă şi boli profesionale (cu excepţia celor care acoperă incapacitatea de muncă), pentru invaliditate şi în urma decesului susţinătorului de familie, vor fi revizuite în urma modificărilor evidente ale nivelului general al câştigurilor care, la rândul lor, rezultă în urma modificărilor evidente ale costului vieţii.

ARTICOLUL 67

În cazul oricărei plăţi periodice căreia i se aplică prezentul articol:

a) cuantumul prestaţiei trebuie stabilit conform nivelului prevăzut sau conform unui nivel fixat de autorităţile publice competente, conform regulilor prevăzute;

b) cuantumul prestaţiei nu poate fi redus decât în măsura în care celelalte resurse ale familiei beneficiarului depăşesc suma substanţială prevăzută sau fixată de autorităţile publice competente, conform regulilor prevăzute;

c) totalul prestaţiei şi al celorlalte resurse după deducerea sumelor la care se face referire la alineatul b) al acestui articol, trebuie să fie suficient pentru a asigura familiei beneficiarului condiţii de viaţă decente şi convenabile şi nu trebuie să fie inferior cuantumului prestaţiei calculat conform prevederilor articolului 66;

d) prevederile alineatului c) al acestui articol se consideră a fi satisfăcute dacă totalul cuantumurilor prestaţiilor plătite în baza prevederilor părţii respective, depăşeşte cu cel puţin 30% cuantumul total al prestaţiilor care ar fi obţinute dacă s-ar aplica prevederile articolului 66 şi prevederile din:

i. articolul 15.b pentru Partea III;

ii. articolul 27.b pentru Partea V;

iii. articolul 55.b pentru Partea a IX-a;

iv. articolul 61.b pentru Partea a X-a.

TABEL (anexă la partea a XI-a)
PLĂŢILE PERIODICE CĂTRE BENEFICIARUL TIP

Partea	Riscul social	Beneficiarul tip	Procent
III	Boală	Bărbat cu soţie şi doi copii	45
IV	Şomaj	Bărbat cu soţie şi doi copii	45
V	Bătrâneţe	Bărbat cu soţie de vârsta pensionării	40
VI	Accidente de muncă şi boli profesionale: Incapacitate de muncă Pierdere totală a capacităţii de câştig Urmaşi	 Bărbat cu soţie şi doi copii Bărbat cu soţie şi doi copii Văduvă cu doi copii	 50 50 40
VIII	Maternitate	Femeie	45
IX	Invaliditate	Bărbat cu soţie şi doi copii	40
X	Urmaş	Văduvă cu doi copii	40

PARTEA A XII-A
DISPOZIŢII COMUNE

Articolul 68

O prestaţie la care o persoană protejată ar fi avut dreptul prin aplicarea uneia din Părţile de la II la X ale prezentului Cod poate fi suspendată printr-o măsură care poate fi prevăzută:

a) atât timp cât persoana interesată nu se află pe teritoriul Părţii Contractante;

b) atât timp cât persoana interesată este întreţinută din fonduri publice sau pe cheltuiala unei instituţii sau a unui serviciu de securitate socială; totuşi o parte a prestaţiei trebuie acordată persoanelor care se află în întreţinerea beneficiarului;

c) atât timp cât persoana interesată primeşte o altă prestaţie în bani de securitate socială, în afara prestaţiei familiale, şi în perioada în care primeşte indemnizaţie pentru acelaşi risc social, de la o terţă sursă, cu condiţia ca partea prestaţiei care este suspendată să nu depăşească cealaltă prestaţie sau indemnizaţia provenită de la terţa sursă;

d) atunci când persoana interesată a încercat să obţină o prestaţie în mod fraudulos;
e) când riscul social a fost provocat în urma unei infracţiuni sau a unui delict comis de persoana interesată;
f) atunci când riscul social a fost provocat în mod intenţionat de către persoana interesată;
g) în cazurile în care persoana interesată neglijează utilizarea serviciilor medicale sau a serviciilor de readaptare care îi stau la dispoziţie sau nu respectă regulile prevăzute privind verificarea existenţei riscului social sau conduita beneficiarilor de prestaţii;
h) în cazul prestaţiei de şomaj, atunci când persoana interesată neglijează utilizarea serviciilor de plasare pe care le are la dispoziţie;
i) în ceea ce priveşte prestaţia de şomaj, atunci când persoana interesată şi-a pierdut locul de muncă datorită încetării lucrului în urma unui conflict profesional sau când a părăsit în mod voluntar locul de muncă fără a avea motive legitime;
j) în ceea ce priveşte prestaţia de urmaş, atât timp cât văduva trăieşte în concubinaj.

Articolul 69

1. Orice solicitant trebuie să aibă dreptul de a face apel în caz de refuz al prestaţiei, sau de a contesta calitatea sau cantitatea acesteia.

2. În cazul în care, în aplicarea prezentului Cod, administrarea îngrijirilor medicale este încredinţată unui departament guvernamental răspunzător în faţa Parlamentului, dreptul de apel prevăzut la alineatul 1 al prezentului articol poate fi înlocuit prin dreptul de a obţine examinarea de către autoritatea competentă, a oricărei reclamaţii vizând refuzul îngrijirilor medicale sau calitatea îngrijirilor medicale primite.

3. În cazul în care cererile sunt înaintate tribunalelor special destinate problemelor securităţii sociale, şi în cadrul cărora persoanele protejate sunt reprezentate, există posibilitatea neacordării dreptului de apel.

Articolul 70

1. Costul prestaţiilor acordate conform prezentului Cod şi cheltuielile de administrare a acestor prestaţii, trebuie să fie finanţate în mod colectiv, prin cotizaţii şi impozite, sau prin ambele modalităţi, astfel încât să se evite ca persoanele cu resurse reduse să suporte o contribuţie prea mare şi care să ţină cont de situaţia economică a Părţii Contractante şi a categoriilor de persoane protejate.

2. Totalul cotizaţiilor de asigurare care intră în obligaţia salariaţilor protejaţi nu trebuie să depăşească 50% din totalul resurselor alocate protecţiei salariaţilor, soţiilor şi copiilor lor. Pentru a stabili dacă această condiţie este îndeplinită, toate prestaţiile acordate de o Parte Contractantă care aplică prezentul Cod, vor putea fi considerate împreună, cu excepţia prestaţiilor familiale şi a prestaţiilor în caz de accidente de muncă şi de boli profesionale, dacă acestea din urmă sunt acordate de o ramură specială.

3. Partea Contractantă trebuie să-şi asume o răspundere generală în ceea ce priveşte acordarea prestaţiilor în aplicarea prezentului Cod şi trebuie să ia toate măsurile necesare în vederea atingerii acestui scop; ea trebuie, dacă este cazul, să se asigure că studiile şi calculele actuariale necesare, referitoare la echilibrul financiar, sunt stabilite periodic şi, în orice caz, anterior modificării prestaţiilor, a procentului cotizaţiilor de asigurări sau impozitelor afectate acoperirii riscului social respectiv.

Articolul 71

1. În cazul în care administrarea nu este asigurată de un departament guvernamental care răspunde în faţa Parlamentului, reprezentanţii persoanelor protejate trebuie să participe la administrare sau să fie asociaţi cu putere consultativă, în condiţii prevăzute; de asemenea, legislaţia naţională poate prevedea participarea reprezentanţilor patronilor şi ai autorităţilor publice.

2. Partea Contractantă trebuie să-şi asume responsabilitatea generală pentru buna administrare a instituţiilor şi serviciilor care conlucrează în vederea aplicării prezentului Cod.

PARTEA XIII
DISPOZIŢII DIVERSE

Articolul 72

Prezentul Cod nu se va aplica:

a) riscurilor sociale survenite înainte de intrarea în vigoare a părţii corespunzătoare a Codului pentru Partea Contractantă interesată;
b) prestaţiilor acordate pentru riscurile sociale survenite după intrarea în vigoare a părţii corespunzătoare a Codului pentru Partea Contractantă respectivă, în măsura în care drepturile la aceste prestaţii provin din perioade anterioare datei intrării în vigoare menţionate mai sus.

Articolul 73

Părţile Contractante vor depune eforturi pentru a reglementa printr-un instrument special problemele privind securitatea socială a străinilor şi migranţilor, în special în ceea ce priveşte egalitatea de tratament cu cetăţenii proprii şi menţinerea drepturilor dobândite şi a celor în curs de dobândire.

Articolul 74

1. Fiecare Parte Contractantă va prezenta Secretarului General un raport anual cu privire la aplicarea prezentului Cod. Acest raport va conţine:

a) informaţii complete referitoare la legislaţia care conferă efecte prevederilor Codului, menţionate la ratificare; şi b) dovada că partea Contractantă a îndeplinit cerinţele statistice formulate la:

i. articolele 9 a), b) sau c); 15 a) sau b); 21 a); 27 a) sau b); 33; 41 a) sau b); 48 a) sau b); 55 a) sau b); 61 a) sau b), referitoare la numărul persoanelor protejate;
ii. articolele 44, 65, 66 sau 67 referitoare la cuantumul prestaţiilor;
iii. articolul 24, alineatul 2 referitor la durata prestaţiilor de şomaj;
iv. articolul 70 alineatul 2 referitor la proporţia resurselor financiare care provin din cotizaţiile de asigurări ale salariaţilor protejaţi.

Aceste dovezi trebuie să fie furnizate, pe cât posibil, în modalitatea şi ordinea sugerată de Comitetul de Miniştri.

2. Orice Parte Contractantă va furniza Secretarului General, în cazul în care acesta o cere, informaţii suplimentare referitoare la modul în care au fost aplicate prevederile Codului menţionate la ratificare.

3. Comitetul de Miniştri poate autoriza Secretarul General să transmită Adunării Consultative copii ale raportului şi informaţii suplimentare prezentate în aplicarea alineatelor 1 şi 2 ale acestui articol.

4. Secretarul Genaral va transmite Directorului General al Biroului Internaţional al Muncii raportul şi informaţiile suplimentare prezentate conform alineatelor 1 şi 2 ale acestui articol, şi va solicita ca acesta să consulte organismul corespunzător al Organizaţiei Internaţionale a Muncii în această privinţă şi să transmită Secretarului General concluziile acestui organism.

5. Acest raport şi informaţii suplimentare, precum şi concluziile organismului Organizaţiei Internaţionale a Muncii la care face referire alineatul 4 al acestui articol vor fi examinate de Comitet care va prezenta Comitetului de Miniştri un raport conţinând concluziile sale.

Articolul 75

1. După consultarea Adunării Consultative, dacă se consideră necesar, Comitetul de Miniştri decide cu o majoritate de două treimi, conform Articolului 20 alineatul d. al Statutului Consiliului Europei, dacă fiecare Parte Contractantă se conformează obligaţiilor Codului pe care le-a acceptat.

2. Dacă Comitetul de Miniştri consideră că o Parte Contractantă nu îndeplineşte obligaţiile pe care şi le-a asumat în baza prezentului Cod, va invita respectiva Parte Contractantă să ia măsurile pe care Comitetul de Miniştri le consideră necesare pentru a asigura această îndeplinire.

Articolul 76

Fiecare Parte Contractantă va prezenta la fiecare doi ani Secretarului General, un raport asupra stadiului legislaţiei sale şi al aplicării acesteia, referitor la prevederile fiecăreia din Părţile II - X ale Codului, care nu au fost specificate la ratificare în conformitate cu articolul 3 sau într-o notificare ulterioară, în conformitate cu articolul 4.

PARTEA XIV
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 77

1. Prezentul Cod va fi deschis semnării statelor membre ale Consiliului Europei. Acesta va fi supus ratificării. Instrumentele de ratificare vor fi depuse pe lângă Secretarul General, în cazul în care Comitetul de Miniştri a emis anterior o decizie afirmativă în acest sens, în conformitate cu articolului 78 alineatul 4.

2. Prezentul Cod va intra în vigoare la un an de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare.

3. În ceea ce priveşte ratificarea ulterioară de către o Parte semnatară, prezentul Cod va intra în vigoare la un an de la data depunerii instrumentului de ratificare.

Articolul 78

1. Orice stat semnatar care doreşte să se prevaleze de prevederile articolului 2, alineatul 2, înainte de ratificare, va prezenta Secretarului General un raport care să arate în ce măsură sistemul său de securitate socială este în conformitate cu prevederile Codului.

Acest raport va include o declaraţie referitoare la:

a. legislaţia existentă în materie, şi

b. dovada că statul semnatar a îndeplinirii cerinţele statistice formulate în:

   i. articolele 9 a), b) sau c); 15 a) sau b); 21 a); 27 a) sau b); 33; 41 a) sau b); 48 a) sau b); 55 a) sau b); 61 a) sau b), referitoare la numărul persoanelor protejate;

   ii. articolele 44, 65, 66 sau 67 referitoare la cuantumul prestaţiilor;

   iii. articolul 24, alineatul 2 referitor la durata prestaţiilor de şomaj;

   iv. articolul 70 alineatul 2 referitor la proporţia resurselor financiare care provin din cotizaţiile de asigurări ale salariaţilor protejaţi; şi

c. toate elementele pe care statul semnatar doreşte să fie luate în considerare, în baza articolului 2, alineatele 2 sau 3.

Aceste dovezi trebuie să fie furnizate, pe cât posibil, în modalitatea şi ordinea sugerată de Comitetul de Miniştri.

2. Orice stat semnatar va furniza Secretarului General, la cererea acestuia, informaţii suplimentare referitoare la conformitatea sistemului de securitate socială cu prevederile Prezentului Cod.

3. Acest raport şi informaţiile suplimentare vor fi examinate de Comitet ţinând seama de prevederile articolului 2, alineatul 3. Comitetul va prezenta Comitetului de Miniştri un raport conţinând concluziile sale.

4. Comitetul de Miniştri se va pronunţa cu o majoritate de două treimi în conformitate cu articolului 20 alineatul d. al Statutului Consiliului Europei, dacă sistemul de securitate socială al respectivului Stat semnatar este conform prevederilor prezentului Cod.

5. Dacă Comitetul de Miniştri decide că sistemul de securitate socială nu este conform cu prevederile Codului, va informa statul semnatar şi va putea face recomandări referitoare la modalitatea în care poate fi realizată această conformitate.

Articolul 79

1. După intrarea în vigoare a prezentului Cod, Comitetul de Miniştri poate invita orice stat care nu este membru al Consiliului Europei să adere la Cod. Această aderare se va face în aceleaşi condiţii şi aceeaşi procedură de ratificare, prevăzute de prezentul Cod.

2. Aderarea unui stat la Cod se face prin depunerea instrumentelor de aderare pe lângă Secretarul General. Codul va intra în vigoare pentru orice stat care aderă la un an de la depunerea instrumentului de aderare.

3. Obligaţiile şi drepturile unui stat care aderă vor fi aceleaşi ca şi cele prevăzute de prezentul Cod pentru un stat semnatar care l-a ratificat.

Articolul 80

1. Codul se va aplica pe teritoriul metropolitan al fiecărei Părţi Contractante. Fiecare Parte Contractantă poate, la momentul semnării sau depunerii instrumentelor de ratificare sau aderare, să specifice, printr-o declaraţie adresată Secretarului General, teritoriul care va fi considerat, în acest scop, ca teritoriu metropolitan.

2. Fiecare Parte Contractantă care ratifică sau aderă la Cod, în momentul depunerii instrumentelor de ratificare sau aderare, sau la orice moment ulterior, va notifica Secretarului General dacă prezentul Cod, în totalitate sau în parte şi sub rezerva modificărilor specificate în notificare, este extins unei părţi a teritoriului metropolitan care nu a fost specificată conform alineatului 1 al prezentului articol sau oricăror altor teritorii pentru care asigură relaţiile internaţionale. Modificările specificate în această notificare pot fi anulate sau amendate printr-o notificare ulterioară.

3. În perioadele în care poate denunţa Codul în conformitate cu prevederile articolului 81, orice Parte Contractantă poate notifica Secretarului General că prezentul Cod încetează să se aplice oricărei părţi a teritoriului său metropolitan sau oricăror alte teritorii unde a aplicat Codul în conformitate cu prevederile alineatului 2 al acestui articol.

Articolul 81

Orice Parte Contractantă poate denunţa prezentul Cod sau una sau mai multe din Părţile II - X numai la expirarea unei perioade de cinci ani de la data intrării în vigoare a Codului pentru respectiva Parte Contractantă, sau la expirarea oricărei perioade ulterioare de cinci ani, şi în toate cazurile, cu un preaviz de un an, notificat Secretarului General. O asemenea denunţare nu va afecta valabilitatea Codului pentru alte Părţi Contractante, sub rezerva ca numărul statelor pentru care Codul este în vigoare să nu fie mai mic de trei.

Articolul 82

Secretarul General va notifica statelor membre ale Consiliului Europei, guvernului oricărui stat care a aderat şi Directorului general al Biroului Internaţional al Muncii:

i. data intrării în vigoare a Codului şi numele tuturor statelor care l-au ratificat;
ii. depunerea oricărui instrument de aderare în conformitate cu articolul 79 şi orice notificare care este primită odată cu acesta;
iii. orice notificare primită în conformitate cu articolele 4 şi 80; sau
iv. orice notificare primită în conformitate cu articolul 81.

Articolul 83

Anexa la prezentul Cod este parte integrantă a acestuia.

Drept care subsemnaţii, legal autorizaţi în acest scop, am semnat prezentul Cod.

Întocmit la Strasbourg, la 16 aprilie 1964, în limbile franceză şi engleză, ambele texte având aceeaşi valabilitate, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei, şi din care Secretarul General va trimite câte o copie certificată fiecărui stat semnatar sau care a aderat la Cod şi Directorului general al Biroului Internaţional al Muncii.

Anexă

Articolul 68

Se înţelege că articolul 68 al prezentului Cod urmează să fie interpretat în conformitate cu legislaţia naţională a fiecărei Părţi Contractante.

A N E X A 1
Clasificarea internaţională industrială tip a tuturor ramurilor de activitate economică
Nomenclatura ramurilor şi a claselor

Ramura 0. Agricultura, silvicultura, vânătoare şi pescuit
01. Agricultură şi creşterea animalelor
02. Silvicultură şi exploatări forestiere
03 Vânătoare, vânătoare cu capcane şi repopularea vânatului
04 Pescuit
Ramura 1. Industrii extractive
11. Extracţia cărbunelui
12. Extracţia minereurilor
13. Petrol brut şi gaze naturale
14. Extracţia pietrei pentru construcţii, a argilei şi nisipului
19. Extracţia minereurilor nemetalifere care sunt clasificate în altă parte
Ramurile 2-3. Industrii prelucrătoare
20. Industria bunurilor alimentare (cu excepţia băuturilor)
21. Industria băuturilor
22. Industria tutunului
23. Industria textilă

24. Fabricarea încălţămintei, a articolelor de îmbrăcăminte şi a altor articole făcute din materii textile

25. Industria lemnului şi a plutei (cu excepţia industriei mobilei)

26. Industria mobilei

27. Industria hârtiei şi fabricarea articolelor din hârtie

28. Tipărirea, editarea şi industriile conexe

29. Industria pielei şi a articolelor din piele (cu excepţia încălţămintei)

30. Industria cauciucului

31. Industria chimică şi a produselor chimice

32. Industria derivaţilor din petrol şi cărbune

33. Industria produselor minerale nemetalice (cu excepţia derivatelor din petrol şi cărbune)

34. Industria metalurgică de bază

35. Fabricarea produselor metalurgice (cu excepţia maşinilor şi a materialelor de transport)

36. Construcţia de maşini (cu excepţia maşinilor electrice)

37. Construcţia de maşini, aparate şi furnituri electrice

38. Construcţia de materiale de transport

39. Alte industrii prelucrătoare

Ramura 4 – Construcţii

40. Construcţii

Ramura 5 – Electricitate, gaze, apă şi servicii sanitare

51. Electricitate, gaz şi abur

52. Apă şi servicii sanitare

Ramura 6 – Comerţ

61. Comerţ en gros şi en detail;

62. Bănci şi alte instituţii financiare

63. Asigurări

64. Afaceri imobiliare.

Ramura 7 – Transport, depozitare şi comunicaţii

71. Transport

72. Înmagazinare şi depozitare

73. Comunicare

Ramura 8 – Servicii

81. Servicii guvernamentale

82. Servicii furnizate publicului sau întreprinderilor

83. Servicii privind recreerea

84. Servicii personale

Ramura 9 – Activităţi desemnate neadecvat

90. – Activităţi desemnate neadecvat

Anexa 2

Servicii şi prestaţii suplimentare

PARTEA A II-A
ÎNGRIJIRI MEDICALE

1. Îngrijirea acordate în afara spitalului de medici generalişti sau specialişti, inclusiv vizite la domiciliu, fără limită de durată, beneficiarului sau susţinătorului său legal putând să i se solicite participarea la costurile îngrijirii medicale primite până la 25%.
2. Furnizarea de produse farmaceutice de strictă necesitate, fără limită de durată, beneficiarului sau susţinătorului său legal putând să i se solicite participarea la costurile îngrijirii medicale de până la 25%.
3. În cazul bolilor necesitând un tratament de lungă durată, inclusiv tuberculoza, îngrijire în cadrul spitalului, inclusiv spitalizarea, îngrijirea acordată de medici generalişti sau specialişti, şi orice alte îngrijiri pe o durată care nu poate fi limitată la mai puţin de 52 de săptămâni pentru fiecare caz .
4. Îngrijire dentară de întreţinere, beneficiarului sau susţinătorului său legal putând să i se solicite participarea la costuri de până la 1/3.
5. Dacă participarea la costuri ia forma unei sume fixe pentru fiecare caz de tratament sau pentru fiecare prescripţie de furnizare de produse farmaceutice, totalul acestor plăţi efectuate de către toate persoanele protejate pentru fiecare tip de îngrijire la care se referă alineatele 1, 2 sau 4 menţionate anterior nu vor depăşi procentul specificat din costul total al acelui tip de îngrijire în cadrul unei perioade prevăzute.

PARTEA A III-A
INDEMNIZAŢII DE BOALĂ

6. Indemnizaţia de boală în cuantumul prevăzut la Articolul 16 al prezentului Cod, pentru o durată care nu poate fi limitată la o perioadă de 52 de săptămâni pentru fiecare caz.

PARTEA A IV-A
PRESTAŢII PENTRU ŞOMAJ

7. Prestaţia pentru şomaj în cuantumul prevăzut de Art. 22 al prezentului Cod, pentru o durată care nu poate fi limitată la mai puţin de 21 de săptămâni într-o perioadă de 12 luni.

PARTEA A V-A
PRESTAŢII DE BĂTRÂNEŢE

8. Prestaţia de bătrâneţe în cuantumul de cel puţin 50% din prestaţiile prevăzute la Art.28:
   a. conform art.29 alineatul 2, sau, dacă prestaţia specificată la Art.28 este condiţionată de o perioadă de rezidenţă şi Partea Contractantă respectivă nu se prevalează de prevederile Art.29, alineatul 3, după 10 ani de rezidenţă; şi
   b. conform Art.29 alineatul 5, sub rezerva condiţiilor prescrise referitoare la activităţile economice anterioare ale persoanei protejate.

PARTEA A VII-A
PRESTAŢII FAMILIALE

9. Prestaţiile familiale în bani, sub forma plăţilor periodice, până când copilul eligibil care îşi continuă educaţia atinge o vârstă prevăzută care nu poate fi mai mică de 16 ani.

PARTEA A VIII-A
PRESTAŢII DE MATERNITATE

10. Acordarea de prestaţii de maternitate fără perioade de calificare.

PARTEA A IX-A
PRESTAŢII DE INVALIDITATE

11. Prestaţiile de invaliditate într-un cuantum de cel puţin 50% din prestaţiile specificate la Art. 56:

a. conform Art. 57, alineatul 2, sau, dacă prestaţia specificată la Art. 56 este condiţionată de îndeplinirea unei perioade de rezidenţă şi Partea Contractantă respectivă nu se prevalează de prevederile Art. 57, alineatul 3, după 5 ani de rezidenţă; şi
b. pentru o persoană protejată care nu îndeplineşte condiţiile prevăzute la Art. 57, alineatul 2, doar datorită vârstei înaintate în momentul intrării în vigoare a prevederilor referitoare la aplicarea acestei Părţi, sub rezerva condiţiilor prescrise relative la activităţile economice anterioare ale persoanei protejate.

PARTEA A X-A
PRESTAŢII PENTRU URMAŞI

12. Prestaţiile pentru urmaş într-un cuantum din cel puţin 50% din prestaţiile prevăzute la Art.62:
   a. conform Art. 63 alineatul 2, sau dacă prestaţia specificată în Art.62 este condiţionată de îndeplinirea unei perioade de rezidenţă, şi Partea Contractantă respectivă nu se prevalează de prevederile Art.63, alineatul 3, după 5 ani de rezidenţă; şi
   b. pentru persoanele protejate al căror susţinător legal nu îndeplineşte condiţiile prevăzute conform Art. 63 alineatul 2, doar datorită vârstei înaintate în momentul intrării în vigoare a prevederilor referitoare la aplicarea acestei Părţi, sub rezerva condiţiilor prescrise relative la activităţile economice anterioare ale susţinătorului legal.

PĂRŢILE II, III sau X

13. Ajutor pentru înmormântare în cuantum de:
   i. Fie de douăzeci de ori câştigul zilnic anterior al persoanei protejate care sunt utilizate sau ar fi fost utilizate pentru calculul prestaţiei de urmaş sau prestaţiei în caz de boală, după caz, nefiind necesar ca prestaţia totală să depăşească de douăzeci de ori salariul zilnic al unui lucrător manual calificat de sex masculin, determinat conform prevederilor Art.65; sau

ii. Fie de douăzeci de ori salariul zilnic al unui lucrător adult tip de sex masculin, determinat conform prevederilor articolului 66.

SUMAR

CONTENTS